SERBARILE EQUINOXULUI
la Indienii Zunişi

E un fapt bine cunoscut şi bine dovedit că năvălitorii de rasă albă aŭ surprins rasele roşii în plină evoluţie de civilizaţie.

Este îngăduit să se spună că, dacă corăbiile lui Christofor Columb s'ar fi scufundat în drum, dacă Europa n'ar fi descoperit America decât cu câteva veacuri mai târziŭ, am fi găsit o civilizaţie cu mult superioară celei pe care o distruseră cu atâta uşurinţă cuceritorii spanioli.

Cum se serbează equinoxul de către Indienii Zunis.

Toate artele, toate ştiinţele eraŭ în progres. Vreţi o dovadă incontestabilă? In Mexic ca şi în Peru, astronomii indigeni isbutiseră să descopere mersul astrelor şi în particular, ştiaŭ la ce date se produceaŭ equinoxul şi solstiţiul.

Aceste date eraŭ celebrate prin mari serbări. Eraŭ însemnate prin solemnităţi religioase cari se sfârşiaŭ cu danţuri sacre, la cari luaŭ parte toţi bărbaţii.

Cu cucerirea albă, aceste obiceiuri aŭ dispărut aproape tretutindeni. Şi indienii, abrutizaţi prin robie, aŭ devenit rasa degenerată pe care o cunoaştem azi.

Totuşi. Indienii Pueblos (numiţi astfel după obiceiul lor de a trăi prin sate, saŭ *pueblos*), pe când atâtea alte triburi aŭ rămas nomade, aŭ păstrat câteva din vechile lor obiceiuri.

In fiecare an, către sfârşitul lui Martie, ei celebrează în pitorescul lor sat din Arizona, sărbătoarea Soarelui. Şi, cu toate că satul lor cu mai multe caturi este apărat prin poştii de pustiŭ în contra curiosităţei turiştilor, dilijenţele aduc totdeauna din oraşele cele mai apropiate sute de spectatori.

E de spus că pitorescul lor nu e totdeauna răsplătit. De şi foarte paşnici, de şi aŭ primit prieteneşte pe albi de cum aŭ sosit în ţara lor, pentru că i-aŭ apărat contra ucigătoarelor incursiuni ale Apaşilor, Indienii-Pueblos nu vor ca feţele Palide să se amestice în afacerile lor religioase.

Astfel, aŭ grija să'şi îndeplinească principalele ceremonii în cea mai mare taină, de preferinţă noaptea. Dar ceea ce lasă să se vadă nu e lipsit de interes.

Războinicii se adună pe cea mai încăpătoare terasă a satului aducând beţişoare fiecare cu sculpturi grosolane, cari urmează să reprezinte geniul protector al fiecărei familii. Sunt împodobiţi cu pene de vultur saŭ de erete.

Pe când războinicii execută un pas de danţ, agitând beţişoarele, pe care le pun apoi în linie pe terasă, făcând din ele o alee. Pe urmă ei se aşază pe de lăturí, pe când glasul pe nas al preoţilor intonează cântece misterioase, cari n'aŭ alt scop decât de a cere Dumnezeului Soare să binecuvinteze fiecare familie.

Apoi, războinicii îşi reiaŭ beţişoarele, execută un danţ împreună şi se duc de 'şi agaţă penele şi beţişoarele de-asupra uşii casei lor.

Să nu credeţi însă că Indienii-Pueblos şi rudele lor, Zunişii, sunt idolatrii.

Evangelisaţi din secolul al XVIII prin misionarii spanioli, ei sunt creştini şi creştini credincioşi. Dar nu trebue sgâriaţi prea adânc. Căci creştinismul lor e în bună vecinătate cu o sumă de practice cărora aŭ rămas credincioşi, ca respect pentru memoria îndepărtaţilor strămoşi.

A. Elba

LUPII TURBAŢI

Lupul, pentru Indieniĭ din America de Nord, este emblema ferocităţeĭ, a violenţeĭ, a brutalităţeĭ.

Dacă lupuluĭ i se maĭ adaugă hydrophobia, cea maĭ crudă dintre boalele specieĭ canine, se obţine acel *nec plus ultra* al spaimelor septentrionale.

In timpul şedereĭ mele în America de nord, lupiĭ s'aŭ bucurat, treĭ iernĭ, de această tristă celebritate, periodic din cincĭ în cincĭ anĭ.

Câmpiele sterpe, pe care le udă, fără a-le face însă roditoare, fluviul Lockhart, unul dintre principaliĭ afluenţĭ aĭ fluviuluĭ Anderson, sunt de o desolare cere-ţĭ îngheaţă inima.

La 7 Martie 189... treceam, pentru întâia oară, întovărăşit de un ofiţer Canadian Francez, prin aceste stepe devastate de incendiu. Alergam, tras într'o sanie de patru câinĭ voinicĭ, reîntorcându-mă de la fortul Buneĭ-Speranţe în spre acel al Eschimoşilor.

Un muntean elveţian, din serviciul fortuluĭ Anderson, ne luase înainte cu o zi, din cauza greleĭ poverĭ pe care o trăgeaŭ câiniĭ săĭ. Pe când traversa hidoasele şi desolatele şesurĭ de care v'am vorbit, Elveţianul, care se numea Mac Ivor fu atacat, de cu ziuă, de către cincĭ lupĭ, care după spusele luĭ trebue să fi fost turbaţĭ. Primiţĭ cu loviturĭ de secure, singura armă pe care o avea Mac Ivor, se retraseră şi călătorul se credea scăpat, când sub seară îĭ eşiră din noŭ în cale şi-l atacară tocmaĭ când se pregătea să bivoacheze.

Munteanul susţinu în potriva celor cincĭ adversarĭ aĭ săĭ o luptă disperată, făcându-ĭ să se retragă pentru a doua oară.

Insfârşit călătorul credea că a scăpat cu totul de lupĭ, când, de-abea îşĭ stinse focul şi adormi câiniĭ, ceĭ cincĭ monştri îl atacară iarăşĭ; se repeziră asupra câinilor trudiţĭ şi izbutiră se înşface pe unul dintre eĭ şi să fugă cu dânsul. Dar Ivor nu se desconcertă. Se puse în urmărirea răpitorilor, cu securea în mâinĭ şi izbuti să-l scoată din gura lor, dar bietul animal nu ma era de cât un cadavru.

Am văzut câinele mort la câţĭ-va paşĭ de bivoacul Elveţianuluĭ; lupiĭ fuseseră întru atât de înspăimântaţĭ de îndrăzneala şi curajul luĭ, în cât cu toată foamea saŭ turbarea lor, nu maĭ îndrăzniră să vie în timpul nopţeĭ ca să ridice cadavrul câineluĭ.

Tot în anul acela, un Indian, pe care-l cunoşteam de aproape, plecând de dimineaţă la vânătoare de animale, nu se maĭ întoarse seara acasă.

— Tatăl tăŭ ar fi trebuit să se reîntoarcă de la vânătoare până acuma, zise bătrâna către fiul săŭ, un tânăr însurat de curând.

Totuşĭ se culcară liniştiţĭ, încredinţaţĭ că a doua zi bătrânul se va întoarce. Dar ziua următoare trecu fără ca bătrânul să fi sosit. Atuncĭ fiul săŭ, îngrijat, plecă în căutarea luĭ. Găsi urmele rachetelor *) sale, se luă după ele şi ajunse lângă un bivuac proaspăt, unde focul era stins şi cenuşa rece.

Oroare! bătrânul nu maĭ era acolo, dar resturile unuĭ oribil ospăţ mărturiseaŭ că fusese surprins în timpul nopţeĭ, ucis şi mâncat de lupĭ.

In iarna anuluĭ 189... Piele de Epurĭ îmĭ povestireră lucrurĭ fantastice cu privire la luptele lor cu potăile de lupĭ albĭ şi negri.

,,Ne-am pomenit într'o zi, îmĭ spuneaŭ eĭ, cu o specie de lupĭ negri ca corbiĭ, care de când ţinem noĭ minte nu s'aŭ văzut prin ţinuturile îngheţate; nu ştim de unde aŭ venit, dar îs cu mult maĭ îndrăzneţĭ şi maĭ teribilĭ de cât lupiĭ albĭ aĭ noştri"

Am considerat cele spuse de dânşiĭ ca o viziune închipuită, iar legenda lor cu lupiĭ negri, drept o născocire, până când în luna Noembrie 189..., eŭ însumĭ am întâlnit vre-o şeapte-opt speciĭ de acestea. Maĭ târziŭ am aflat că regiunea lacului Athabasca era năvălită şi desolată de către potăĭ de lupĭ negri, care păreaŭ a fi fost turbaţĭ.

Maĭ apoĭ crezuĭ şi în spusele vecinilor meĭ *Kha-tcho-Gottiné*, dintre care unul Lazer Bekkra-Krayelli, om serios, care nu minţea nicĭ odată, şi foarte religios, îmĭ povesti următoarea întâmplare:

— In Decembrie 189... mă reântorceam de la o vânătoare de renĭ, pe lângă lacul *Trutşo*, cu geanta goală. Eram foarte trudit de alergătură prin munţĭ şi râpĭ, nemâncat şi fără să fi găsit alt-ceva de cât două potârnichĭ pe care le şi împuşcasem. In geantă nu aveam, vaĭ! măcar o limbă de seŭ, un osicior măcar pentru sărmaniĭ meĭ copiĭ, singurile cele două păsărĭ trebuiaŭ să hrănească cincĭ persoane, dacă şi fiul meŭ, la rândul luĭ nu va fi înpuşcat ceva.

,,Eram dar foarte trist şi gânditor reîntorcându-mă înspre seară şi-mĭ făceam rugăciunea mergând.

,,De odată, instinctiv simţiĭ că parcă m'ar urmări cineva.

Inturnaĭ capul şi ce crezĭ că văzuĭ? O potae de lupĭ, cu gurile căscate, cu ochiĭ aprinşĭ, respirând a măcel.

,,Eraŭ şi albĭ şi negri. Nu maĭ văzusem până atuncĭ şi nicĭ nu auzisem vorbindu-se de aşa ceva.

,,M'am oprit pe loc şi începuĭ să strig pentru a-ĭ înspăimânta; gesticulam şi-mĭ agitam securea. Indată ce văzuĭ că lupiĭ ezită şi se opresc în loc, mă întorseĭ şi începuĭ să alerg din toate puterile mele prin zăpada moale.

,,Faţa laculuĭ era sgrunţuroasă, putuĭ dar să fug fără rachete, şi curând o luaĭ înainte lupilor. Dar, tu ştiĭ, bestiile acestea îs ca şi câiniĭ, aleargă maĭ iute ca omul.

,,După puţin timp eraŭ pe urmele mele alergând din toate puterile.

,,Eram încă departe de casă! Ce să fac? Dacă aş fi fost în pădure, m'aşĭ fi urcat într'un copac şi i-aş fi aşteptat foarte hotărât. Dar pe loc....! Scoseĭ din geantă o potârniche şi o asvârliĭ lupilor.

,,Se aruncară asupra prăzeĭ sfâşiind-o într'o clipă; apoĭ o porniră din noŭ în urmărirea mea.

,,A doua potârniche avu soarta celeĭ dintâĭ, fără a-mĭ da mult ragaz.

,,Scoseĭ apoĭ una din mănuşile de lână de pe mână şi o asvârliĭ pe zăpadă. Lupiĭ se opriră pentru a şi-o disputa, o sfâşiară şi o înghiţiră ca pe o pradă vie.

Lucrul acesta îĭ maĭ ţinu pe loc câtva timp în vreme ce eŭ fugeam cât îmĭ ţineaŭ picioarele. Dar, vaĭ! mănuşa odată mâncată, se încăpăţânară şi maĭ răŭ întru urmărirea mea şi trebui să le arunc şi pe cealaltă.

,,Capul îmĭ era înferbântat, vederea rătăcită, mă temeam că voiŭ înebuni. In clipa aceea dacă aş fi făcut un pas greşit şi aş fi căzut jos, aş fi căzut pradă lupilor.

,,A doua mănuşă înghiţită, duşmaniĭ începură să mă urmărească şi maĭ grozav. Imĭ scoseĭ geanta şi le-o aruncaĭ; era făcută din piele de ren şi-ĭ ocupă maĭ multă vreme de cât mănuşele. Dar după ce fu sfâşiată în bucăţĭ şi luă calea mănuşelor şi a potârnichelor în stomacurile acestor înfometaţĭ, curând fuĭ ajuns din urmă şi auzeam răsuflarea lor şuerătoare îndărătul meŭ.

,,Atuncĭ nu maĭ ştiam ce fac. Mă văzuĭ perdut, mă rugaĭ luĭ Dumnezeŭ şi întorcându-mă cu faţa înspre lupĭ, îmĭ făcuĭ cruce. Imediat se opriră,—şi—poate că nu-ĭ crede, — se împrăştiară şi nu-ĭ maĭ văzuĭ".

Aceasta este povestirea simpluluĭ şi naivuluĭ Laizer.

Este loc să ne îndoim de sfârşitul povestireĭ sale saŭ de a ni-l explica într'un chip natural. Cât despre mine, lucrul care m'a uimit a fost acela că acest Indian nu a făcut uz de puşca să înpotriva lupilor. Cu o singură înpuşcătură ar fi putut să-ĭ înfricoşeze. De aceea i-am făcut următoarea observaţie.

— Dar, la dracu; ce-aveaĭ nevoe să fugĭ atâta. Nu aveaĭ plumbĭ, pulbere şi o puşcă bună? De ce nu aĭ tras întrânşiĭ?

Bekkra-Krayelli se înroşi până după urechĭ.

— Sunt prea sărac pentru ca să-mĭ

*) Un fel de patine cu care se merge pe omăt.

sacrific astfel puşca, îmĭ răspunse el. Tu ştiĭ că cu puşca cu care aĭ ucis un lup nu te maĭ poţĭ sluji la vânarea unuĭ animal care se mănâncă. Cu ce aş fi împuşcat a doua zi? Ce ar maĭ fi mâncat copiiĭ meĭ?

Vorbele acestea dovedesc că sălbatecul cel maĭ sfânt nu-ĭ în tot-deauna şi cel maĭ puţin superstiţios.

Trad. de **Neli**

CHATEAUBRIAND

NIAGARA

Sosirăm imediat în faţa cascadeĭ, care 'şĭ anunţa prezenţa prin mugete îngrozitoare. Ea e formată de râul Niagara, care isvoreşte din lacul Eric şi se aruncă în lacul Ontario; înălţimea sa perpendiculară e de 44 de picioare. De la lacul Eric şi până la cădere fluviul descrie o pantă repede, şi în momentul căderei este maĭ puţin un fluviu ca o mare în care torente spumegânde se isbesc şi se îndeasă într'o gură de golf. Cascada se împarte în două părţĭ şi se rotunjeşte ca o potcoavă. Intre cele două căderĭ înaintează o insuliţă, ascuţită în săgeată, care se pierde în mugetul undelor. Masa fluviuluĭ care se îndreaptă spre soare răsare tinde spre un cilindru care se desfăşoară într'un covor de ninsoare, şi arde în soarele colorat în nenumărate nuanţe; aceia care cade în umbră pare ca o coloană de argint viu, strălucitoare. Miĭ de turbine clocotinde se curbează, se frământă în adânc.

Unda arzătoare face ca rocele cristaline să se răspândească în vârtejurĭ de spumă, carĭ să sboare deasupra insuliţeĭ, ca şuvoaele de fum ale unuĭ foc întins.

Ioan T. Manolescu

DE-ALE FAKIRILOR

Se găsesc în India maĭ ales, diferiţĭ oamenĭ carĭ se numesc de către localĭ djoghi, tapasifis sau somyavis (credincioşĭ). Aceştia sunt fakiriĭ şi despre faptele lor am vorbit adese orĭ în ziarul nostru.

Aceştĭ oamenĭ îndură toate numaĭ să săvârşească ceva supranatural. Cea maĭ mare parte din eĭ sunt din Siva. Eĭ locuesc sub cerul liber.

India este patria lor. Brahmaniĭ ca şi budiştiĭ şi ismailiştiĭ întreţin pe aceştĭ oamenĭ. Eĭ trăesc toată viaţa fără familie, fără casă. Contra fiarelor se servesc de nişte ciomege.

Clima tropicală favorizează existenţa lor vagabondă. Fakirilor le place foarte mult să fie comparaţĭ cu câiniĭ. Iată ce zic eĭ: «Câinele e întotdeauna flămând, n'are locuinţă, păzeşte noaptea, rămâne credincios stăpânuluĭ său (stăpânul omuluĭ e D-zeu), patul său e pământul pe care îl cedează orĭ cuĭ. Aşa să fim şi noĭ».

Fakirul ţine braţul ridicat de 15 anĭ

Un adevărat fakir se culcă pe pământul gol, căcĭ şi el e gol.. Hinduşiĭ au un respect mare de fakirĭ. Fakirul pe care îl reprezintă fotografia noastră ţine mâna în sus de 15 anĭ.

Fakir stând pe cuie.

Un explorator englez a văzut un caz al unuĭ fakir care nu doarme şi nu mănâncă de doĭ anĭ.

S'au văzut fakirĭ, precum arătăm şi în fotografia de maĭ sus, ce toată viaţa stau pe un fel de scaun-masă, cu cuie.

Trad. de **G. Rosin.**

Existenţa Olimpului

A existat saŭ nu Olimpul, locuinţa eternă, fericită şi primăvăratică, în care zeiĭ se ospătaŭ cu nectar şi ambrozie, în care domnea fericirea şi amorul?

Multă vreme lumea a crezut că Olimpul, nu muntele care există, ci locuinţa zeilor, a fost o fantasmagorie eşită din închipuirea poeţilor antichităţeĭ.

De curând un învăţat german a pretins că Olimpul, locuinţa zeilor a existat, că nu a fost pierdut pentru umanitate.

Această descoperire a fost făcută de archeologul german Max Ohnefalsch Richter.

El a descoperit locuinţa zeilor, nu în muntele Olimp, ci în insula Chipru, pe vârful unuĭ munte numit Randiti.

Până acum archeologiĭ nu ne-aŭ vorbit nicĭodată de aşa ceva, aşa în cât ne închipuiam că Olimpul era un frumos produs al închipuireĭ poeţilor.

Astăzĭ trebue să facem amendă onorabilă şi să cerem iertare luĭ Homer. De sigur, Homer ne va ierta. De altmintерĭ umbrele din Câmpiile Elisee sunt îngăduitoare!

Aşa dar, pe vârful munteluĭ Randiti d. Richter a găsit ruinele foarte considerabile ale unuĭ mare templu, sfărâmăturĭ de zidurĭ, sute de inscripţiĭ, fragmente de sculptură.

Pe rămăşiţele unuĭ altar, d. Richter a putut ceti inscripţia: „Sunt consacrat luĭ Zeus".

In altă parte archeologul german a văzut menţiunea sigură a Afrodite şi Apolon.

Archeologul german Richter consideră muntele Randiti ca locuinţă pământească a zeilor.

Fiecare zeŭ avea aicĭ casa luĭ, saŭ cel puţin odaia luĭ.

Aicĭ se întâlneaŭ zeiĭ, aicĭ dialogaŭ, aicĭ se desfăşuraŭ certurile lor, se împleteaŭ combinaţiile şi intrigile.

Astfel, conchide d. Richter, ceea ce aŭ povestit poeţiĭ nu este o simplă invenţie, ci din contră se raportă la o realitate concretă şi materială.

D-l Richter maĭ adaogă:

„Sunt perfect autorizat să declar descoperirea mea ca cea maĭ mare descoperire istorică şi epigrafică ce s'a făcut până în ziua de astăzĭ".

Va fi maĭ întâĭ nevoie ca documentele aduse la lumina zileĭ de d. Richter să fie studiate în amănunte, toate inscripţiile descifrate şi fragmentele de statuĭ lipite unele de altele. Ruinele din Randiti daŭ putinţa să se reconstitue planul uneĭ marĭ clădirĭ, mult maĭ lungă decât largă, împărţită în şapte camere şi planul uneĭ marĭ sălĭ care trebuia să servească pentru adunărĭ şi serbărĭ. Aci se maĭ văd temeliĭ de statuĭ şi altare.

Sala cea mare era sorocită adunăreĭ

zeilor: putem admite că oamenii, cari o construiseră, stau la o parte și lăsau pe zei liniștiți?

E foarte posibil—mult mai posibil—că această sală să fi servit pentru evlavioasele adunări ale credincioșilor.

Din momentul ce pe înălțimile muntelui Randiti s'au găsit altare pentru sacrificii, cu siguranță că Chyprioții se urcau până acolo.

Intâlnit-au oare ei acolo pe Zeus, Hera, Apolo și mai cu seamă pe Afrodita? Ar fi fost de dorit.

Dar când sanctuarul a fost distrus, când locuința zeilor s'a prăbușit, ce s'au făcut zeii? Au dormit afară sau au zburat în ceruri?

Iată ce nu ne spune archeologul Richter. **„G. Trans."**

Călătorii în Ardeal

JIDOVINA

Jidovina este înălțimea cea mai puternică împinsă spre Arieș a dealurilor, ce pornesc din Scărișoare și se resfiră pe apă în jos. Vârful cel mai înalt al ei este de 944 m. Sus pe culme să extinde un podeiu, care se folosește ca loc arător. Podeiul e curmat prin mijloc de pârâul Brădățel, care'și are isvorul în Jidovina. Cele două părți ale muntelui, desfăcute prin Brădățel, sunt împreunate prin o muche îngustă. Aici se află un mic lac, care însă seacă în decursul verei, când e secetă mare. Făcându-se aici săpături, spun oamenii, că s'au găsit căsulii de scoici. Pe valea Brădățelului s'a aflat în pământ un ciocan de peatră, apoi o ulcea, cu păreți groși și cu toartă negăurită. Cu prilejul aratului ferul de plug adese-ori scoate din pământ hârbe groase de vase în cari se văd mici petricele amestecate în pământul ars.

Scoicile din Jidovina ne revoacă în memorie timpul acela, când pământul Ardealului era acoperit de mare și culmile munților noștri erau spălate de talazurile apelor, iar uneltele și hârbele sunt urme de ale oamenilor primitivi din epoca de peatră!

Coastele Jidovinei sunt acoperite în parte mare cu făget și cu pădure de mesteacăn, afară de laturea de către răsărit. cea mai țepișe, care'e alcătuită din stânci și bolovani pleșuvi, de mărime uriașă. Acești bolovani se văd și din valea Arieșului, cum stau așezați amenințător unul deasupra celuilalt. Ei au forme de prisme sau de cilindre uriașe și printre crăpăturile lor prăpăstioase își au sălașurile vindereii și buhele cobitoare.

Probabil, că hârbele groase, aflate pe aici și bolovanii aceștia puternici și înfiorători au dat naștere credinței, că Jidovina a fost odinioară locuită de uriași, înaintașii neamului omenesc actual de pe fața pământului. Așa ne spune tradiția. cu adausul că uriașii de aici au fost Jidovi și de la ei 'și-a luat locul numele de Jidovina.

Intre acești uriași, așa spun oamenii, unul era atât de bătrân de 'i-se sloboziseră genele pe ochi, încât nu mai vedea și il purta de cârje fata sa.

Odată stând acest urias pe culmea Jidovinei, întreba pe fată, că ce vede jos în vale?

Fata 'i-a spus, că se zăresc niște *vermuleți scormonind pământul.* Erau, mă rog, doi oameni, cari arau cu un plug tras de 6 boi. La porunca bătrânului fata păși din munte în vale, luă în surț plugul cu boii și il duse cu oamenî cu tot în Jidovina. Uriașul voi să le strângă mâna, dar oamenii, în loc de mână, i-au întins ferul de plug. Uriașul strânse ferul așa de tare, de il îndoi și în urmă grăi: «Slăbuți fârtați mai sunt și aceștia», apoi porunci fetei să-i ducă de unde i-a adus, spunându'i, că aceștia vor stăpâni în viitor Jidovina și întreg pământul.

Spune mai departe tradiția, că acești uriași de Jidovi, în sumeția lor, și-au pus de gând să se urce în cer. Spre acest scop au ridicat pe culmea Jidovinei o uriașă cetate. Ei erau așa de puternici, încât stăteau cu un picior în Scărișoare și cu celalt în Jidovina.

Din Scărișoare luau stâncile și le așezau în Jidovina. Alții spun, că ar fi adus peatra din Muntele-mare pășind în Scărișoare, apoi în Vulturese și în urmă în Jidovina. Astfel au grămădit uriașii stânci peste stânci și numai când au ajuns cu zidiutul până la cer și voiau să găurească bolta cerească, au observat, că și-au uitat sfredelul jos pe pământ. Au trimis deci pe o femeie de ale lor să aducă sfredelul. Femeia se osteni coborând scările și când privi în sus și văzu cât are să urce, necăjită cum era. nu se putu stăpâni să nu blasteme cetatea, grăind: «Risipi-o-ar D-zeu, să o risipească, că *mare înaltă'i!*» Atunci cât ai bate în palme puternica cetate se risipi, rămânând numai bolovanii cei grozavi, cari stau și azi atârnați pe coastele Jidovinei.

Vârfuiata și muntele Vidolmului

Vârfuiata și muntele Vidolmului stau față în față ca doi puternici uriași, despărțiți prin curmătura adâncă a văii Arieșului. Dacă din valea Ocolișului, în apropiere de gura ei, apucăm la stânga în sus, pe la locul numit Valea-morii, sosim la Vârfuita. Culmea acestui munte e ascuțită și se extinde în o linie cu valea Arieșului. Coastele de către răsărit sunt cele mai țepișe, iar latura de către miazăzi este brăzdată până aproape de culme. Aici la poale, în spre Valea-morii se extinde o bucată de loc mai plană, care se chiamă *Agre* (poate dela latinescul «ager» loc arător). Ocolișenii spun, că la început satul lor a fost pe Vârfuiata, iar biserica se afla în Agre. Numai mai târziu, după ce în urma unei *resmirițe* satul a fost nimicit, și-au făcut oamenii case jos în valea Ocolișului de azi, unde în vremile bătrâne se extindeau codri străvechi.

In Vârfuiata, ca și în Jidovina, se află hârbe dure de vase, iar în partea de către răsărit, la locul numit «la Poduri», dăm de un fel de peșteră sau gaură, care se adâcește în pământ; se crede că aici odinioară au fost mine în lucrare.

Dincolo de Arieș, pe malul drept, se înalță puternic și majestos uriașa stâncă a Vidolmului. La poalele ei e așezată comuna *Vidolm* (poporal: Jidolm), pe lângă care șerpuesc lin valurile Arieșului.

Muntele Vidolmului este unul dintre cele mai suave puncte de pe valea Arieșului. El este acoperit în parte cu brădet, dar înspre culme stâncile lui de calciu sunt mai mult pleșuve și în partea de către Arieș se coboară cu laturi repezi și prăpăstioase. De pe malurile Arieșului din depărtare el ni se înfățișează ca un colos de stâncă puternic și din cotitură în cotitură apare tot mai majestos, mai impunător, iar dacă ne urcăm sus pe creasta lui, vom fi răsplătiți pentru oboseală cu o priveliște din cele mai răpitoare.

Din drumul de țară trecem Arieșul pe un pod și apucăm, trecând prin sat, pe valea Vidolmului în sus și apoi pe cărări serpentine, ce se aștern pe laturea de meazăzi a muntelui. După un mers de vre-o trei ore sosim în vârf, care are o înălțime de 1282 m.

Pe soții săi, cari il înconjoară, Muntele-Vidolmului îi întrece în înălțime și de aceea el stăpânește regiunea și ne oferă o priveliște largă și depărtată. Privirea ne străbate departe până înspre Aiud și de-alungul văii Arieșului, în sus și în jos pe râu, apoi spre miază noapte zarea vederei trece peste Jidovina și Vulturese și se oprește de stâncile prăpăstioase ale Scărișoarelor, iar spre apus de înălțimile Muntelui-mare.

«O panoramă uimitoare s'a deschis de aici privirilor mele—scrie un turist—asupra întregei văi a Arieșului, în sus până înspre Câmpeni și în altă direcție până la Turda, apoi printre păreții cheii Poienii până pe la Aiud. Orașele și satele apar ca niște mușuroaie, râurile se văd ca niște dungi argintii, iar stâncile și dealurile apar în formă de coline mărunte, din această înălțime. Glasurile omenești din văi nu pătrund până aici, o tăcere adâncă absolută domnește în jurul nostru, numai ferbințeala razelor de soare mișcă tremurător aerul și omul simte în micimea sa, cât de mari sunt alcătuirile lui D-zeu.

«Muntele Vidolmului are o poziție atât de priincioasă și stăpânește în de așa regiunile frumoase din preajmă-i, în cât urcarea pe culmea lui e foarte recomandabilă. Șirurile munților se pot observa de aici până la Biharia. Vârfurile se

văd ici acoperite cu zăpadă, colo pleşuve şi mai în jos se văd coastele învăluite cu verzura bogată a pădurilor. Ochiul omenesc nu se satură în a privi frumuseţile, ce le zăreşte, şi în suflet se naşte dorinţa de-a şedea aici, departe de oameni şi atât de aproape de Dumnezeu».

Pe valea Ieriĭ

Dela Vidolm în jos valea Arieşuluĭ continuă a ne prezenta privelişti romantice. La stânga se deschide valea Ocolişeluluĭ, pe care în sus, la o depărtare bunicică, e aşezat satul Ocolişel sau Ocolişul-mic. Maĭ în jos, tot pe partea stângă, dăm de un alt riuleţ, care îşi repede cu iuţeală undele sale în albia Arieşuluĭ. Este *valea Ieriĭ*, cel maĭ mare afluent al Arieşuluĭ. Pe malul luĭ în sus duce o cale bună, pe care urmându-o trecem pe la comuna Surduc, prin o regiune frumoasă, alcătuită de păreţi de stâncĭ păduraticĭ.

Dela Surduc în sus valea începe a se lărgi şi în curând sosim la cea maĭ însemnată localitate de aicĭ, la *Iara*. Ea are 1576 de locuitorĭ, românĭ şi ungurĭ, cam în număr egal. Intre eĭ sunt maĭ mulţĭ industriaşĭ, cu deosebire olarĭ. Oalele dela Iara sunt vestite în toată împrejurimea; ele se pregătesc din lutul roşu, ce se află în cantităţĭ însemnate pe valea Ieriĭ.

Poziţia Ieriĭ ne prezintă o panoramă frumoasă. Valea largă în vatra căreia e aşezată Iara, este împodobită jur-împrejur de o frumoasă cunună de dealurĭ, pe la poalele cărora în gura văilor laterale, se zăresc câteva sate apropiate. Intre acestea este, pe partea dreaptă a văeĭ, comuna *Cacova*, unde pe o stâncă dăm de zidurile surpate şi părăginite ale uneĭ cetăţuĭ. Maĭ în sus aflăm în calea noastră comuna Băişoara. Pe valea eĭ, ce se deschide la stânga noastră, dăm de frumoase peisagiurĭ alpine şi de lucrărĭ de băişagurĭ.

Monumentul cel maĭ însemnat din valea Ieriĭ, un monument din trecut, este ruina de cetate, ce se află pe teritoriul comuneĭ Săcel.

Dela Băişoara apucăm la dreapta (pe malul stâng al apeĭ), pe la moara numită Moara-de-pădure. Nu peste mult sosim la ruinele de cetate, carĭ se ridică pe culmea uneĭ stâncĭ de pe malul apeĭ, în faţă cu gura pârâuluĭ Hudiĭ, care se varsă de cealaltă parte în valea Ieriĭ. Inspre apă stânca are laturĭ preţioase, pe când de cealaltă parte, pe unde a fost intrarea, locul e plan. Cetatea aceasta se vede a fi fost maĭ mare ca cea dela Cacova şi zidurile îĭ sunt maĭ bine conservate. Ele însă se luptă cu nimicirea, mereu risipindu-se şi în mijlocul împrejurimeĭ tăcute şi lipsită de locuinţe omeneştĭ, ele ne înfăţişează un frumos peisagiu, ce poartă timbrul tristeţeĭ.

Cetatea aceasta e veche, dar n'a jucat rol maĭ însemnat în trecutul Ardealuluĭ. Ea exista deja pe la începutul veaculuĭ al XV-lea, iar în jumătatea a doua a veaculuĭ al XVI-lea se crede că a format proprietatea guvernatoruluĭ Ardealuluĭ, Gheţi (Géczi).

Spre miază-noapte-răsărit dela cetate se înalţă până la 906 m. *piatra-mare*, cu pereţĭ stâncoşĭ şi de culoare roşietică.

Valea Ieriĭ isvorăşte în partea de către apus a Netedeĭ (Muntele-mare) şi curge întâĭ spre miază-noapte-răsărit paralel cu Someşul-rece, apoĭ făcând o mare cotitură îşĭ schimbă direcţiunea spre miazăzi-răsărit şi se îndreaptă astfel spre Arieş. Cursul eĭ are forma unuĭ uriaş V, întors cu vârful ascuţit spre miazănoapte, asemănându-se în privinţa aceasta cu rîul Buzăuluĭ, din colţul de miazăzi-răsărit al Ardealuluĭ.

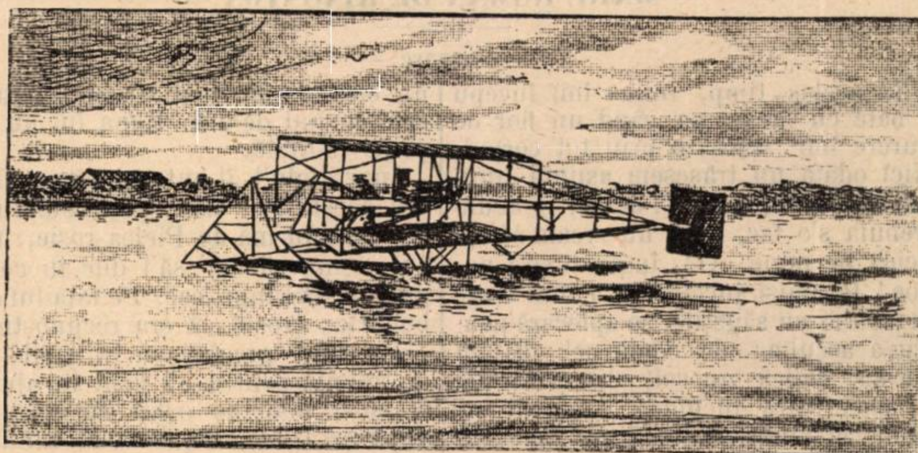
In lăuntrul unghiuluĭ format de valea Ieriĭ se înalţă muntele *Hăleri* sau *Vlahĭ*, numit astfel dela satul Vlahĭ, aflător la poalele luĭ. Aicĭ se află domeniul familieĭ Andrassy, cu vile şi ciutărie.

Locuitoriĭ de pe valea Ieriĭ sunt românĭ, numaĭ în Iara se află şi ungurĭ. Eĭ se ocupă cu economia de câmp şi de vite şi cu pădurăritul. Portul lor se aseamănă în câtva cu cel din Ocolişul-mare şi din jur, dar se vede a fi influenţat în câtva de gusturĭ străine.

Astfel pălăriele sunt maĭ micĭ ca cele ale ocolişenilor; găvălia lor e împodobită cu murună, făcută din mărgele micĭ, albe sau colorate, iar pe pălărie în jos atârnă panglicĭ late cu florĭ; pe pieptare se pune multă irhă (pojiţă) roşie, iar pe cioareci se vede dealungul un şnur îngust. La femeĭ cămăşile sunt unele cu ciupag, iar la mânecĭ au fodorĭ micĭ; unele poartă laibăre strâmte, negre, de «barşon» (catifea). Cele maĭ tinere au început să poarte şi rochiĭ, peste carĭ îşĭ pun catrinţe. In picioare unele poartă cisme roşiĭ, cu vârful ascuţit şi încovoiat, din care pricină se şi numesc «cisme cu gurguiu».

Hidroaeroplanele în Statele-Unite

Se fac foarte interesante experienţe acum în Statele-Unite spre a se folosi aeroplanele în serviciile de cercetărĭ ale marineĭ de războĭ. In scopul acesta celebrul aviator american Glenn Gurtiss a imaginat un sistem de biplan cu care s'au făcut experienţe foarte satisfăcătoare în California. In ziua de 18 Ianuarie, la San Francisco aviatorul Elis a fost primul care a sburat de la o coastă spre a se opri în mijlocul vapoarelor din baia San-Francisco, pe o platformă aranjată la spatele cuirasatuluĭ «*Pensylvania*».

Biplanul acuatic al aviatoruluĭ american Curtiss

Experienţele au continuat la San-Diezo, unde numeroşĭ ofiţerĭ se îndeletnicesc, sub direcţiunea luĭ Curtiss, să mânuiască aparate capabile de a efectua o scoborâre lesnicioasă pe punţile vaselor de războĭ. Insuşi Curtiss a făcut la 4 Februarie un sbor senzaţional înălţându-se cu uşurinţă nu de pe coastă, ci din mare unde îşĭ dusese aeroplanul. Se pot înţelege decĭ enormele serviciĭ pe carĭ un aparat de asemenea fel le va putea aduce uneĭ flote căreia îĭ va da lămurirĭ, prin fotografiĭ sau note, despre situaţiunea vapoarelor duşmane.

Blaz

IN TURKESTANUL RUS

TRANSPORTUL CU «TORANTA»

Enormele distanţe carĭ separă principalele centre ale SiberieĭI şi ale Turkestanuluĭ, acolo unde nu se pot folosi drumurile pe apă, se fac într'un timp relativ scurt, graţie uneĭ trăsurĭ excepţionale numită taranta. Pe toate drumurile există un serviciu regulat de poştă, — în întinsul stepeĭ ca şi prin pădurile băltoase ale Taigeĭ—precum şi case ospitaliere unde călătoriĭ pot să-şĭ odihnească caiĭ.

De la Taşkent la Prjevalsk şi de la

Vierniy la Bamaul, în Siberia, pe un parcurs de aproape cincĭ miĭ de kilometri, avuĭ ocazie să cunosc amănunțit aceste clasice vehicule. Construcția lor este foarte rudimentară și de obiceĭ sunt trase de câte 3 caĭ — ceea ce se numește *Troica*, înhămațĭ tot așa de rudimentar, cu frânghiĭ. Caiĭ

[O «taranta» cu treĭ caĭ

sunt foarte adese orĭ așa de iuțĭ că trebue să fie legațĭ la ochĭ, în timpul când sunt pușĭ la ham. In momentul când vizitiul se sue în taranta, caiĭ și pornesc....

Pe drum, la distanță de câte două zecĭ saŭ treĭ-zecĭ de verste, se găsește, după cum am maĭ spus câte un local de poștă, care indică numele stațieĭ și distanța la care se află de șeful provincieĭ. Casa construită din lemn, cuprinde locuința diriginteluĭ poșteĭ și camera rezervată călătorilor pe care aceștia pot să o ocupe treĭ saŭ patru zile fără să fie obligațĭ a plăti ceva. Serviciul poștal aparține guvernuluĭ care fixează un tarif atât pentru caĭ, cât și pentru de-ale mâncăreĭ ce se găsesc uneorĭ prin hanurĭ. Trăsura este gratuită.

Acest mijloc de locomoțiune lasă, după cum poate vedea orĭ-care, mult de dorit în ce privește confortul; dacă însă se ține seamă de starea primitivă a drumurilor carĭ străbat vastul imperiu moscovit, se va putea înțelege atuncĭ că acel serviciu de poștă ca și vehiculele de carĭ vorbim aduc foloase reale. Adesea se străbate, în modul acesta, 250 până la 300 verste pe zi.

Aventurĭ primejdioase la Pieile Roșiĭ

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

In acelaș timp, inima îmĭ începu a bate cu furie, pe când un fior de durere îmĭ străbătu prin tot corpul. Nicĭ odată nu trăsesem asupra unuĭ om cu intenția de a'l ucide, și acum trebuia s'o fac, dacă nu vream să mă ucidă pe mine. O! îngrozitoare nevoe! Pawnișĭ încetaseră a maĭ trage în colibă cu săgețile, se aplecară pentru a asculta; de odată cel maĭ în vârstă, ridică un colț din perdeaua de piele care închidea intrarea, pe când cel tânăr se ținea cu lancia în jos, gata a trage în spre cel ce ar fi eșit. Acum era momentul ca să trag, sau nicĭ odată. Ochiĭ pe cel bătrân. Mâna îmĭ tremura așa, în cât pușca mĭ se izbi de o cracă. Atuncĭ tânărul Pawniș, se întoarse în spre încotro venise spre sgomotul.

'Mĭ văzu lucind arma și scoase un țipăt de mirare. Fu cel din urmă; trăseĭ, și el căzu cu fața la pământ. Tovarășul luĭ sări atuncĭ asupra mea; o a doua detunătură turbură liniștea câmpieĭ, și văzuĭ și pe cel din urmă al meu dușman, oprindu-se, împleticindu-se, apoĭ svârcolindu-se de durere, și roșind zapada cu sângele luĭ. Alergaĭ apoĭ în coliba mea, pe jumătate nebun și întrebându-mă ce va fi simțit Cain, după ce își omorîse pe frate-său.

Tânărul selbatic murise. Cel-lalt nu era de cât rănit și mă privea cu ochĭ lucind de ură. Rana luĭ nu era poate mortală.

Ingrijindu'l, îl puteam scăpa. Gândul acesta îmĭ alină puțin suferința. Apropiindu-mă de Pielea-roșie, îĭ făcuĭ semn că am să'l duc în coliba mea ca să'l îngrijesc. Pe fața luĭ citiĭ bucurie; crezuĭ că era recunoștință.

Pe când pregăteam în colibă tot ce trebuia pentru a'ĭ veni în ajutor, el nu'șĭ maĭ lua ochiĭ de la mine; după ce văzu că isprăvisem, îmĭ făcu semn să mă duc ca să'ĭ ajut să se ridice.

D'abia îl cuprinsesem în brațe, când, agățându-se de mine cu mâna stângă în așa chip ca să mă împiedice de a face vre-o mișcare, scoase de la brâu un cuțit și mă lovi de două orĭ în piept. Mișcarea luĭ fu așa de repede, încât nu'mĭ dete vreme să mă dau înapoĭ; mă mir chiar că n'am fost ucis pe loc. Aveam și eu un cuțit de vânătoare, ascuns sub haina mea de piele de bivol. Il scoseĭ și'l vârâĭ cu toată puterea în pieptul și gâtul trădătoruluĭ, trântindu'l jos. Murise.

Intraĭ în colibă zdrobit de emoție și mă întrebam dacă nu visez. Rămăseĭ nemișcat până în momentul când îmĭ văzuĭ sângele curgând din piept și atuncĭ mă deșteptaĭ din amorțeala mea.

— O, dacă aș fi băut, poate că aș fi uitat și n'aș maĭ fi simțit greutatea care 'mĭ apăsa pieptul! Vaĭ!

Ce plictiseală grozavă! Nu aveam nicĭ măcar o carte de citit. Singura distracție consta în a fuma tutun amestecat cu scoarță de salcie. Uitam astfel gustul urât al cărneĭ de lup, unica mea hrană, pe care o aveam din belșug.

In fie-care noapte lupiĭ începeau îngrozitorul lor concert și astfel eram obligat a ucide maĭ mulțĭ pentru a depărta ceata.

Sosi și anul nou. Incepuĭ a mă teme serios că nu voiu maĭ revedea pe scumpul meu Obed. Timpul pe care 'l fixasem pentru întoarcerea luĭ trecuse de mult; cu toate acestea eram sigur că nu mă dase uităreĭ. Prin urmare trebue să i se fi întâmplat vre o nenorocire.

Grija ce simțeam pentru el, mă făcea să uit de mine. Incepuĭ iar a eși cu pușca pe umăr după vânat. Apoĭ, făcând puțină rânduială prin colibă, descoperiĭ în fundul patuluĭ săgețile pe carĭ le trăseseră pawnișiĭ. Imĭ veni în gând să le păstrez, decĭ făcuĭ din ele o stea, pe care o atârnaiu de-asupra patuluĭ.

Zăpada era acum așa de mare, aproape cât coliba mea. Când mă întorceam din cursele mele, îmĭ fierbeam din ierburile pe carĭ le culesesem de cu vară și le beam drept ceaiu. Datorită acestor precauțiunĭ 'mĭ reveniră puterea și sănătatea, precum și toată mintea, pe care mi-o simțeam aproape zăpăcită.

CAP. IV

Intr'o dimineață, eram ca de obiceĭ după vânat, când văzuĭ un stol de găinușĭ carĭ se lăsară aproape de mine. Nemișcat ca un câine de vânătoare, trăseĭ asupra unuĭ cocoș de toată frumusețea; restul de păsărĭ sburară; eu observaĭ atuncĭ unde se așezară, și târându-mă până la ele, maĭ trăseĭ odată.

Impușcasem treĭ din ele, cele maĭ frumoase, când văzuĭ că ardoarea mea mă dusese cam departe. Mă întorseĭ repede; dar ajungând la malul râuluĭ, mă opriĭ înmărmurit. Un grup de Indienĭ, Pawnișĭ, carĭ se îndreptau fără îndoială înspre coliba mea. Ce era să fac? Dacă încercam să mă ascund, m'ar fi găsit fără multă vorbă. Singurul meu noroc de scăpare era să fiu îndrăsneț și să mă duc înaintea pieilor-roșiĭ.

Alergaĭ repede la colibă, și 'mĭ luaĭ toate armele ce aveam; apoĭ mă îndreptaĭ spre Indienĭ. Număraĭ vre-o zece, toțĭ îmbrăcațĭ în haine de războĭ, pe față zugrăvițĭ cu fel de fel de

culori. Când mă văzură, rămaseră și eĭ o clipă înmărmuriţĭ, apoĭ întinzându-şĭ arcurile, se aşezară în formă de cerc, şi începură a 'nainta cu paşi măsuraţĭ.

Poziţia devenea foarte dificilă. Dacă trăgeam, eram prăpădit. Băgaĭ de seamă că se uitau cu grije, înspre intrarea în colibă, ca şi cum se aşteptau a maĭ vedea eşind o ceată de inamicĭ.

Eu alergaĭ şi mă postaĭ, şi de acolo, le făcuĭ semn că puteam dacă vream să ucid maĭ mulţĭ dintre eĭ, dar că eram gata a încheia şi pace. Atuncĭ se hotărâră a părăsi înfaţişarea lor ofensivă, şi a-mĭ întinde mâinile.

Ştiam însă cu ce trădătorĭ aveam de a face ca să nu mă prea încred în demonstrările pacinice.

Mă prefăcuĭ însă că cred: şi arătându-le păsările ce înpuşcasem iĭ făcuĭ să înţeleagă că sunt gata a le frige pentru eĭ, precum şi câte-va bucăţĭ de lup. Cu o mormăială de satisfacţie fu primită propunerea mea şi oaspeţiĭ meĭ se aşezară în jurul unuĭ foc mare pe care 'l aprinseĭ afară de colibă.

Mă împăcaĭ aproape de tot, oferindu-le ce maĭ aveam din tutun.

De o dată îmĭ aduseĭ aminte, că maĭ aveam un butoiaş de rachiu. Indieniĭ se înebunesc după apa de foc, după cum o numesc eĭ. Alergaĭ în fundul colibeĭ unde era butoiaşul, şi mă pregăteam să scot lichidul preţios când un strigăt de turbare mă făcu să 'mĭ torc capul. Un Indian era la intrarea colibeĭ şi arăta tovarăşilor luĭ, steaua de săgeţĭ pe care o agăţasem deasupra patuluĭ meu.

Eram perdut!

Intr'o clipă, fuĭ ridicat, legat sdravăn de patul meu, pe când prieteniĭ meĭ, înfuriaţĭ, gesticulau, vorbeau în în jurul meu toţĭ odată. Nu ştiam ce zic, dar ghiceam:

— Fraţĭ de aĭ noştrĭ au fost pe acĭ, şi acest om i-a omorât!

Răzbunare!

Crezuĭ că mi-a sunat ceasul din urmă. Deodată, la un semn de al şefuluĭ lor, Pieile-roşiĭ 'şĭ reluară aerul de nepăsare şi de indiferenţă al raseĭ lor.

Se aşezară serioşĭ în jurul foculuĭ, şi începură a mânca nu numaĭ aceea ce le pregătisem, dar toate proviziile ce aveam.

Aşĭ fi putut crede că visam ceva groasnic, dacă fringhiile care 'mĭ strângeau oasele şi privirile ce vedeam aţintite asupra mea, nu m'ar fi convins că eram prea deştept chiar. Duşmaniĭ meĭ aveau de gând să mă omoare. Chiar de m'ar fi ertat, muream de foame, de oare ce 'mĭ mâncase şi cea maĭ din urmă bucată de lup.

Pauvnişiĭ se sculaseră şi scotoceaŭ ca nişte turbaţĭ prin colibă, în speranţa de a maĭ găsi nouĭ alimente. Doamne! Numaĭ de nu ar găsi praful de puşcă şi rachiul, mă gândeam eŭ tremurând. Şeful maĭ ales, scotocea, mirosind pretutindenĭ.

Vaĭ! îl văzuĭ oprindu-se la butoiaş: sorbi câte-va picăturĭ, apoĭ cu un ţipăt de triumf chemă in jurul luĭ pe tovarăşiĭ săĭ.

Toţĭ alergară, cu ochiĭ lacomĭ.

Şeful înparţi la fie care rachiu, având grije maĭ mult de el. Ce aveam să devem? Dacă se vor îmbăta, vor dormĭ maĭ rău ca dracĭ! Cu toate acestea persecutoriĭ meĭ întindeau din nou cupele lor de piele: şeful le umplea începând cu a luĭ.

Abia fură golite, că aerul nepăsător al Pauvnişilor, dispăru. Vorbeau repede, tare, râdeau cu hohot; degetele lor mânuiau inconscient cuţitele de ciopârţit. Simţeam cum imĭ inghiaţă sângele în vine! Evident, supliciul avea să inceapă dintr'un moment in altul, după obiceiul care'l urmau indieniĭ, de a chinui pe captiviĭ lor vre-o două treĭ zile, înainte de a'ĭ omorî.

Pentru a treia oară, 'şĭ maĭ vărsară rachiu. Ochiĭ şefuluĭ erau furioşĭ. Se întorsese înspre mine, când unul din tovarăşĭ 'l chemă cu un ton în care nu maĭ era nicĭ un respect, şi'ĭ pretinse o nouă împărţeală din licoarea cea scumpă. Mie nu-mĭ scăpa nimic din această scenă oribilă, cu toate acestea stam ca o statue nemişcat, ştiind foarte bine că cel maĭ mic semn de emoţiune, ar pune vârf turbăreĭ calăilor meĭ!

Şeful 'şĭ golise cupa până la ultima picătură, şi expresia de adevărată fiară în fizionomia luĭ, crescuse şi maĭ mult. Il văzuĭ apucându-şĭ toporul, scoţându'l din brâu şi ridicând braţul pentru a lovi. Crezuĭ că simt răceala feruluĭ patrunzându-mi creerul; cu toate acestea nu plecaĭ ochiĭ.

De odată toporul sbură în aer; un fior 'mĭ trecu prin tot corpul; şi pe când arma aruncată în aer, de o mână slabă, se afundă în pământ la câţi va paşĭ de mine, şeful căzu alăturĭ, beat mort. Tovarăşiĭ luĭ începură a râde de el. Acum eĭ erau liberĭ să mănânce şi să bea, cât le-ar place. Ce le păsa maĭ mult? Când iĭ văzuĭ că uită tot în beţia lor, se deşteptă şi speranţa în sufletul meu.

Pentru ce să nu încerc a rupe legăturile carĭ mă ţineau; Rănile de la picioare se vindecaseră de tot; puterile 'mĭ revenise; puteam fugi o bucată bună 'nainte ca inamiciĭ meĭ să fie în stare a se lua după mine.

Toţĭ acum dormeau beţĭ morţĭ. Acum era momentul; nu aveam vreme multă de perdut.

Cu dinţiĭ începuĭ a roade legăturile până isbutiĭ în fine a'mĭ desface mâinile.

Apucaĭ apoĭ un topor care căzuse aproape de mine şi cu el putuĭ în sfârşit să taĭ şi fringhia de la picioare. Eram liber!

Cum să descriu simţimintele mele când mă văzuĭ în picioare în mijlocul duşmanilor meĭ neputincioşĭ! Mă gândiĭ la fuga mea, 'mĭ luaĭ armele praful de puşcă cartuşele şi gloanţele ce maĭ aveam, şi ce maĭ rămăsase din mâncare şi o porniĭ.

Mă îndreptaĭ înspre Vest, gândindu-mă că pe acolo ar fi venit Obed să mă caute. Nu maĭ puteam de frig şi de oboseală, dar alergam mereu. Frigul îngheţase zăpada, dar eu alergam fără preget. Soarele dispăru şi cerul se acoperi de stele lucitoare, care mă îndreptară şi ele înspre Vest, maĭ lămurit de cât fusesem ziua.

Inspre miezul nopţeĭ mă simţiĭ aşa de obosit, încât fuĭ nevoit să mă opresc; mâncaĭ o bucată de lup afumat câte-va boabe de orez şi un pesmete. Puţina mâncare îmĭ maĭ dete ceva puterĭ, dar în acelaşĭ timp simţeam că mor de somn; aşĭ fi murit de frig dacă aşĭ fi adormit, de aceia, ca să stau deştept, mă apucaĭ să sap mormanul de pământ, pe care mă aflam, cu vârful puşceĭ mele. De odată vârful se afundă şi văzuĭ, cu groază, că eu stam pe un corp omenesc acoperit cu zăpadă.

Eram gata să leşin, dar 'mĭ adunaĭ toată energia, şi dând zăpada la o parte, descoperiĭ un schelet, îmbracat încă. Mi se strângea inima de durere şi desgust pe când mâinile mele scotoceau acele îngrozitoare resturĭ. De odată simţiĭ ceva tare între degete, şi recunoscuĭ, la lumina luneĭ un ceasornic de argint al luĭ Joab unul din fraţiĭ luĭ Obed.

Nu maĭ încăpea nicĭ o îndoială, aveam 'naintea mea scheletul nenorocituluĭ Joab, ciopârţit de Pieile-roşiĭ, la primul lor atac. Dar tovarăşiĭ luĭ ce vor fi devenit? Vaĭ! nu aveam nicĭ un mijloc să luminez bănuelile mele înspăimântătoare, şi timpul se scurgea fără a mă depărta de duşmaniĭ meĭ.

Maĭ căutaĭ şi puşca luĭ Joab, dar nu o găsiĭ; puseĭ ceasornicul în buzunar ca să'l dau părinţilor luĭ, dacă maĭ aveam vre-odată fericirea să'ĭ revăd; în sfârşit porniĭ la drum. Merseĭ 'naintea mea, atât cât avuĭ putere, dar fuĭ silit să mă maĭ opresc ca să mă odihnesc. Trecuse maĭ multe ceasurĭ de la fuga mea, şi dacă drumul ce făcusem 'mi-ar fi părut jucărie 'nainte de a fi rănit, acum în starea în care mă găseam, mă simţeam prăpădit. O speranţă singură mă susţinea: luasem mult înainte indienilor, şi cum nu aveau

ce mânca, și cum le distrusesem și armele, trebuia să'și le procure maĭ 'nainte de a mă urmări. Acum mă temeam maĭ puțin de eĭ ca de lupĭ. Din fericire nu auzisem nicĭ un urlet. Dacă însă vre-o turmă de fiare sălbatice m'ar fi mirosit de departe, și s'ar fi luat după mine, eram pierdut.

Umblaĭ toată noaptea. Aurora 'mĭ lumină un fluviu înghețat completamente; îmĭ închipuiĭ că este vre-un afluent al Nebraski. Dincolo era pădure. Imĭ veni atuncĭ o idee de a încerca dacă un european nu ar putea fi maĭ șiret ca un indian.

Trecuĭ fluviu, și intrând în pădure începuĭ a umbla prin zăpadă în în toate sensurile. Mă reîntorseĭ apoĭ, având grije să calc tot pe unde făcusem eu urma. In sfârșit mă lăsaĭ să alunec pe ghiața fluviuluĭ cu o iuțeală amețitoare. Toată ziua alergaĭ între cele două țărmurĭ. Frica de indienĭ și de lupĭ mă făcea să uit oboseala. Cădeam de multe orĭ, dar mă ridicam repede, pentru a aluneca și maĭ bine. Când se înseră mă oprisem numaĭ de două orĭ, ca să mănânc orez crud și carne de lup.

Stelele apărură, și din nou le luaĭ călăuză, deși nu maĭ puteam de oboseală. Părăsiĭ fluviul, care devenea prea cu cotiturĭ, și mă așezaĭ cu gândul de a mânca puțin sub un tufiș stufos, ca să mă adăpostesc și de vântul rece. Ce nu așĭ fi dat să pot aprinde focul? Dar fumul ar fi putut călăuzi pe inamicĭ meĭ: nicĭ nu mă maĭ gândiĭ.

Mă odihneam de câtă-va vreme, când un sgomot slăbit de depărtare 'mĭ isbi urechea. Ascultaĭ. A doua oară tăcerea nopțeĭ fu turburată, și de astă-dată săriĭ în picioare, ingrozit de spaimă! Recunoscusem urletul unuĭ lup.

In fața mea, se întindea în depărtare, ceva întunecos. Ce să fie? O pădure? O colină? Alergaĭ din toate puterile, crezând că după mine este o ceată flămândă de lupĭ. Dacă ar fi fost ziuă, nu ar fi îndrăsnit să mă atace; în orĭ-ce cas, m'așĭ fi apărat. Dar acum, așĭ fi fost sfâșiat, cu siguranță. In sfârșit, după un ceas de fugă sdravănă, ajunseĭ in pădurea pe care o zărisem.

Prima mea mișcare fu de a mă urca într'un pom. Mă gândiĭ însă că în acest timp, indieniĭ s'ar fi apropiat de mine, și hotărĭĭ pur și simplu să merg 'nainte până mă vor ataca lupiĭ. Ascultam neîncetat urletele lor înfiorătoare. Visam sau începeau a se auzi maĭ slab? Maĭ trecură câteva clipe și țipetele se pierdură în depărtare. Lupiĭ găsiseră altă pradă, și mie 'mĭ dau pace în noaptea asta. O tăcere adâncă mă impresură din nou. Puțină odihnă îmĭ permise a-mĭ urma iar drumul.

Răsări soarele, dar îmĭ păru că era învăluit cu o ceață groasă. Picioarele 'mĭ tremurau, dar mergeam 'nainte înspre vest, urmându-mĭ umbra, pe care soarele 'mi-o desina la picioare. Nu maĭ puteam; eram gata să cad din picioare, și ridicând instinctiv ochiĭ, ca să caut ajutor, văzuĭ, vre o zece Pieĭ-roșiĭ apropiindu-se de mine. Doamne! Eram decis să mă apăr până la cea din urmă extremitate.

'Mĭ luaĭ dar pușca, vruĭ să ochesc, dar simțiĭ că 'mĭ fuge pământul de sub picioare, și căzuĭ leșinat.

Nu știu cât rămăseĭ fără cunoștință; dar când mă deșteptaĭ, crezuĭ că visez, când auziĭ o voce blândă lângă mine care 'mĭ zicea în englezește:

— De unde viĭ, sărmane alb? Parĭ foarte nenorocit, și într'o stare de plâns?

Mă încercaĭ să răspund, dar isbucniĭ într'un râs nervos și foarte dureros, făcând semne disperate înspre est.

— Aide, aide! reluă indianul care se apropiase de mine, caută de a nu vorbi încă. Tovarășiĭ meĭ au să vină îndată. O să-țĭ dau de toate de care aĭ nevoe, și apoĭ ne veĭ povesti aceea ce ți s'a 'ntâmplat.

— 'Mi-este foame, mormăiĭ eu cu vocea slabă.

Amicul meu cel nou 'mĭ dete *pemmican*, din care avea într'un sac la subțioară. Ca un lup, sfâșiaĭ această carne uscată după cum se obișnuia la indienĭ.

Hrana mă invioră, și când sosiră și ceilalțĭ Pieĭ-roșiĭ, 'mĭ venisem în fire destul de bine ca să'mĭ dau seama și să recunosc că erau Ottoeși. Acest trib care locuia în sudul-est al Nebraski, se arătase întotdeauna aliatiĭ europenilor. Cu toate acestea, această împrejurare nu-mĭ era suficientă ca să-mĭ explice ușurința cu care vorbea englezește omul care 'mĭ vorbise întâĭ.

Mă uitaĭ bine la el, și băgaĭ de seamă că fața luĭ era maĭ albă că a tovarășilor luĭ. El observă cât de mult 'mĭ ațâța curiositatea și apropiindu-se de mine 'mĭ spuse:

— Sunt fiul unuĭ englez și al uneĭ ottoese. Mă numesc Jack Pipestick. Copilăria mi-am făcut'o lângă tatăl meu, unul din primiĭ colonĭ din Nebraska.

De multe orĭ tatăl meu mi-a făgăduit să mă ducă în Englitera, dar nu am avut nicĭ odată chef, știind că în țara aceea nu se poate vâna nicĭ bivolul nicĭ curca sălbatică. Intr'o zi pawnișiĭ 'l ciopârțiră. Iĭ răsbunaĭ moartea și pe urmă veniĭ să trăesc cu ottoeșiĭ.

Aide, amicul meu, aĭ sfârșit de mâncat, și un om care are pofta d-tale de mâncare, nu este bolnav rău. Aĭ încredere în noĭ; reazămă-te de noĭ, o să te conducem la colibele noastre, vre-o jumătate de poștă departe de aci; acolo veĭ fi tratat ca un frate.

Douĭ ottoeșĭ mă apucară fie-care de brațe, și ajutat de eĭ, putuĭ merge cu ușurință.

Mica trupă care 'mĭ scăpase viața, se compunea din băețĭ sdravenĭ, bine făcuțĭ; Jack Pipestick, era cel maĭ mic dintre eĭ, dar avea umeriĭ largĭ. Pe drum, istorisiĭ povestea mea, pe care Pipestick o traduse în limba ottoecă; ea păru că excită o vie discuție printre tovarășiĭ meĭ.

Insfârșit ajunserăm. Oamenĭ și femeĭ eșiră și mă înconjurară stângându-mĭ mâinile, și primindu-mă, în adevăr, ca un frate, așa după cum 'mĭ spusese Pipestick.

Fuĭ dus într'o colibă, unde era un foc mare. Mi se dete mâncare caldă, 'mĭ frecară picioarele cu untură de urs, mă înfășurară într'o piele groasă de bivol, și peste câteva minute, adormiĭ un somn greu.

V

Când mă deșteptaĭ, era noapte. Ottoeșiĭ, în jurul unuĭ foc mare, 'șĭ ștergeau armele. Părură încântațĭ că mă deștept după 14 ore de somn.

— Te-am așteptat ca să începem o expediție, îmĭ zise Jack Pipestick. Cum te simțĭ? Poțĭ umbla?

Așĭ fi preferat alt-ceva; 'mĭ simțeam picioarele amorțite de oboseală, și tot mă dureau, dar răspunseĭ că mișcarea mă va dezamorți.

— Aide, mănâncă repede, urmă Jack; abia așteptăm să plecăm; îțĭ vom spune pe drum pentru ce. Mâncaĭ sdravăn, apoĭ eșĭ din coliba mea. Pipestick mă aștepta, în capul a zece oamenĭ armațĭ cu pușcĭ, topoare, cuțite, arcurĭ și săgețĭ.

Erau toțĭ înfășurațĭ în pieĭ de bivol, carĭ încă aveau periĭ pe ele, așa că de departe i-aĭ fi luat drept niște fiare sălbatice.

O pornirăm la drum, urmațĭ la o mică depărtare de femeĭ și alțĭ ottoeșĭ pe carĭ iĭ văzusem la sosirea mea între eĭ. Aceștiau escortau o căruță încărcată cu de-ale mâncăreĭ și unelte, târâte de 4 căișorĭ micĭ. Observaĭ că ne îndreptam înspre est.

— Unde mergem?

— La coliba d-tale.

— Dar pavnișiĭ vor fi plecat poate, și până ajungem noĭ...

— Așĭ! nu crede! Atât cât va maĭ fi încă o picătură de țuică, nu se urnesc de acolo.

Acum era hotărît; nu i-ar fi putut împiedica de a-șĭ urma planul, pentru nimic în lume.

— Orĭ și cum, ziseĭ eu luĭ Pipestick, sunt creștin, și preceptele re-

ligieĭ mele, m'a învăţat să nu mă răsbun.

El începu a râde, răspunzându-mĭ:

— Şi tată-meu era creştin, şi eu sunt de asemenĭ, dar nu ca d-voastră. Ideile d-tale frumoase sunt bune la oraş; aci trebue să facĭ bine aceluia care ţi-a făcut bine, şi rău duşmanilor tăĭ.

Inaintam foarte repede. Cum începeam a mă obosi, douĭ indienĭ mă luară pe umerĭ şi mă duceau pe sus. Ne oprirăm de maĭ multe orĭ la adăpostul crăcilor de brad, până când însfârşit, într'una din zile, la răvărsatul zorilor ajunserăm pe colina de unde îmĭ văzusem coliba cea din urmă oară.

O căutaĭ în zadar cu privirea. Nimic. Colibă şi pawnişĭ dispăruseră. Douĭ oamenĭ fură trimişĭ 'nainte; numaĭ decât ne făcură semn că ne puteam duce, şi odată la faţa loculuĭ, descoperiĭ un maldăr de cenuşe, oase omeneştĭ şi obiecte pe jumătate arse.

Inţeleseĭ repede acum ce se petrecuse. Pawnişiĭ după ce băuseră toată ţuica, scotociseră coliba ca să maĭ găsească ceva. Unul din eĭ carĭ fuma, probabil, se aplecase spre butoiul cu praf ca să vadă ce era 'năuntru. O schânteie căzându'ĭ din pipă, într'o clipă, oamenĭ şi lucrurĭ se prefăcuse cenuşe.

'Mĭ părea foarte rău de praful meu. Luasem eu însă o provisie mare, care 'mĭ putea ajunge multă vreme.

Ottoeşiĭ erau disperaţĭ că nu găsiseră nicĭ un pawnişĭ ca să'l ia de chică.

Pentru a'ĭ consola, le oferiĭ rarele obiecte aproape neatinse, pe carĭ le putuĭ scoate din sfărâmăturile exploziei. Le găsiră admirabile, dar cum nu le putea lua cu eĭ, le ascunseră într'o groapă mare pe care o săpară.

(Va urma)

DIVERSE

Un urs vizitiu. — Incă înainte cu o jumătate de veac, pe când nu existau încă drumuri de fer în Finlanda, se călătorea cu diligenţa poşteĭ de la staţie la staţie, pentru o plată foarte mică. La întoarcere, vizitiul lua, dacă se găsea ocazie, pasagerĭ de contrabandă, carĭ îĭ dădeau un aldămaş, pentru propriul său buzunar. Intr'o zi, cu tot viscolul ce era pe afară, mergea obosit pe stradă un ursar, care când văzu sania poştei în dosul luĭ, o opri. Ursarul propuse vizitiuluĭ să-l ia şi pe dânsul şi îĭ promise pentru aceasta un rachiu, pe care i-l va da la cea maĭ apropiată cârciumă.

Vizitiul se învoi.

Ursul, care era legat cu un lanţ, care pornea de la inelul din nas, fu legat în dosul sanieĭ. Stăpânul său se aşeză pe capră lângă vizitiu, şi astfel merseră veselĭ maĭ departe.

După cât-va timp ajunseră la o cârciumă. Vizitiul şi ursarul intrară în odaia călătorilor şi le priiră foarte bine cele câteva pahare de rachiu băute. Ursul, care era legat de sanie nu maĭ putea aproape să respire din cauza fugeĭ. El adulmecă împrejurul sanieĭ, şi văzu mâncarea vizitiuluĭ care maĭ era încă pe capră. Dar, ursuluĭ, căruia îĭ lipsea îndefinitiv cunoştinţa a ceea ce este al meu şi al tău, îĭ se păru că mâncarea aceea ar putea constitui un foarte bun prânz pentru el, se urcă în sanie şi scoase din pae binevoitoarea pradă.

Cum auziră caiĭ gălăgie, priviră îndărăt şi văzând pe fiorosul animal o luară turbaţĭ la fugă. Sania dansa pe drumul rău construit, trecând prin găuri, prin tot felul de gropi. Mergea ca o corăbioară pe marea furtunoasă, încolo şi încoace, se pleca când în dreapta, când în stânga şi era ameninţată în fiece moment să se răstoarne.

Ursul se apucă cu ghiarele de sanie, ca să nu fie aruncat jos. El mormăia şi răsufla îngrozitor. Locuitoriĭ satelor pe unde trecea sania văzând fuga nebună a acesteia, eşiră speriaţĭ din casele lor, voind s'o oprească, însă în zadar, căcĭ nicĭ nu se putură apropia de dânsa.

In fine caiĭ numaĭ spumă ajunseră într'o curte a poşteĭ. Grăjdarul eşi cu servitoriĭ săĭ afară, însă li se făcură părul măciucă când văzură neobişnuitul vizitiu. Cu toate acestea, eĭ înţeleseră imediat situaţia şi luară la bătae cu nuele şi bastoane pe urs, care era jumătate mort. Câteva ceasuri maĭ târziu, sosiră adevăratul vizitiu şi stăpânul ursuluĭ şi li se pregătiră amândorora o primire adevărat rusească.

*
* *

Jucători pasionaţĭ.—Cea maĭ lungă şi cea maĭ scumpă partidă de Şah, dură între douĭ jucătorĭ aproape şease anĭ. Unul din aceştĭ jucători locuia în Australia şi celalt în New-York. Ei se înştiinţau prin scrisori, de fiecare mişcare făcută. Americanul trimetea scrisorile sale prin Europa şi canalul de Suez şi australianul peste oceanul Pacific, în continentul american. In al cincilea an al joculuĭ, americanul îşĭ exprimă dorinţa, de a'l termina prin telegrame. Propunerea fu primită. Partida maĭ dură încă un an şi fu perdută de american care cheltuise 6000 de dolari (apr. 31.000 leĭ) numaĭ pentru telegrame.

*
* *

O eroare remarcabilă.— Mareşalul Ney, unul din ceĭ maĭ bravĭ generali ai luĭ Napoleon I, fu decapitat la Paris în anul 1815. Câteva zile după moartea luĭ Ney, generalul Bellart pregăti în casa sa o mare festivitate. In cântece, dansuri şi glume, seara trecuse şi miezul nopţiĭ incepea să se apropie, dar uşa cu două canaturi a salonuluĭ fu fără de veste deschisă şi servitorul anunţă:

— ,,Domnul mareşal Ney“!...

Muzica amuţi, dansatoriĭ se opriră speriaţĭ şi servitoruluĭ i se opriră cuvintele pe buze. Toţĭ ochiĭ erau îndreptaţĭ spre uşe, pe care apăru deodată un domn într'o întristare adâncă.

Era mareşalul Ainé, pe care servitorul din greşeală, îl anunţase ca mareşalul Ney.

Trad. de **Isaca Critz**

Anul XII.—No. 723. 10 BANI IN TOATA ŢARA Mercurĭ 16 Martie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Leĭ 5.—Pe un an în toată ţara
» 2.60 » ½ » » »

Redacţia şi Administraţia
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARŢEA —

O IARNĂ LA ESCHIMOŞI. — (Vezĭ pag. 5032).

O iarnă la eschimoşi

Mărturisesc că 'mi plac foarte mult povestirĭ despre explorărĭ, aĭ căror autorĭ au modestia de a nu se considera ca niște eroĭ.

Geniul modestieĭ n'a fost în totdeauna rar printre ginta călătoare.

De aceea, cu multă plăcere am parcurs prima parte a relațiunilor d-luĭ Vilhjalmar Stefanson, etnograf scandinav care făcu parte din expediția polară anglo-americană a căreĭ plecare o anunța Ziarul Călătoriilor, acu cincĭ anĭ.

Să reamintim că expediția se împărțise în două secțiunĭ. Pe când secțiunea principală căuta a câștiga oceanul glacial Arctic, pe bordul unuĭ vapor care plecând din Victoria (Columbia britanică) trebuia să treacă prin strâmtoarea de Behring, d. Stephanson, făcuse planul de a trece prin Nord-Vest de Canada și de a scoborâ fluviul Mackenzie.

Intâlnirea fusese fixată la îmbucătura fluviuluĭ, într'un sat esquimos numit Shingle-Point. Aceea ce temea etnograful se produse: nava naufragia în insula Flaxman, pe coasta septentrională din Alaska. După o așteptare de o lună, el înțelese că nu se maĭ putea bizui pe tovarășiĭ săĭ.

Şi fără a se înfricoșa de perspectivă, se resemnă a petrece iarna cu Exchimoșiĭ, până la reîntoarcerea balenierelor carĭ, în vara următoare puteau să 'l ia și pe el și să 'l ducă în Columbia britanică

Ziarul pe care 'l scrise el în iarna anuluĭ 1906—1907, ar fi de tradus întreg, atât de mult abundă în trăsăturĭ fermecătoare, în observărĭ din fugă. Să ne mulțumim a 'ĭ împrumuta câte-va extracte.

Situația în care se găsea d. Stephanson, ar fi descurajat pe un european cu un caracter maĭ puțin tare.

Tot bagagiul luĭ, să nu uităm că venise în acea pustietate în toiul vereĭ, într'o pirogă care nu putea duce o încărcătură grea,—tot bagagiul luĭ se compunea dintr'un rând de haine de pânză, o pușcă, două sute de cartușe, un aparat de fotografie, un carnet și... un creion.

Cât privește merindele, nicĭ tufă. D. Stephanson însă, este unul din aceĭ rarĭ exploratorĭ, carĭ datoresc succesul lor ușurințeĭ de a adopta obiceiurile țăreĭ în care trăesc.

Când aĭ o calitate așa de prețioasă, 'țĭ bațĭ joc de lipsa cutiilor de conserve și alte *impedimente* ale exploratorilor noștri oficialĭ.

La Skingle Point, avusese norocul de a întâlni un eschimos numit Boxy, care pentru a fi navigat pe balenierele americane și frecuentat misionariĭ insuleĭ Hershel, știa destul de bine englezește.

Deveni dar oaspetele și prietenul săŭ. Şi datorită luĭ, putu să se inițieze moravurilor Eschimoșilor și să le învețe limba.

Exilatul avu o primă greutate de învins. Din copilărie iĭ era groază de peștĭ. Numele singur și un cuvânt maĭ mult, mirosul luĭ iĭ făcea greață.

Or, căzuse într'un sat unde se hrănea numaĭ cu pește. Pentru a găsi carne de cerb, trebuia să mergĭ la dracu în interior.

Hotărâĭ, mărturisește d. Stefanson, să mă întrețin metodic cu această alimentare, timp de 6 lunĭ, și nu fu fără greutate. O săptămână întreagă se sili a pleca de dimineață din sat și a posti, făcând curse forțate de 40, până la 50 de kilometri prin mlaștine mocirloase.

Când se întorcea seara 'ĭ era așa de foame, că și-ar fi ros bucuros tălpile de la cisme:

«La sfârșitul celeĭ dintâĭ lunĭ, eram în stare să mănânc orĭ ce fel de pește, și orĭ ce soĭ de sos eschimos, fără nicĭ o greață».

Familia al căreĭ oaspe era d. Stefanson, se compunea din 9 persoane. Bărbațĭ, femeĭ, copiĭ toțĭ erau îngrijațĭ văzând că pensionarul lor mănâncă așa puțin. Peștele 'l găteau în toate felurile: fript, prăjit, fert și câte odată și crud.

In spre seară, iĭ pândeau sosirea; și cum 'l zărea, Nowallik, fiica luĭ Boxy, o eschimosă de 14 anĭ punea la frigare o lostriță prinsă chiar în aceeașĭ dimineață. Şi pe când peștele se prăjea la foc, ea adăuga următoarele pregătirĭ: farfuria care servise în ajun, întindea un șervet pe jos, și aștepta întoarcerea oaspeluĭ pentru a'ĭ aduce peștele cald.

Lingea farfuria. Era cea maĭ bună metodă de a șterge vasele, pe care i-o dictase dorința de a se arăta serviabilă.

Satul era întâlnirea numeroșilor pescarĭ carĭ se coboraŭ din marină pentru a veni să vorbească puțin.

Pescariĭ eschimoșĭ călătoreaŭ în totdeauna cu femeile și copiiĭ lor; scandinavul putu astfel observa de aproape moravurile indigene.

Mamele tinere în călătorie, 'șĭ duceau copiiĭ pe spinare, *piele pe piele*. Până la vârsta de treĭ anĭ micul stă înfășat sub cămășuța mameĭ, și nu i se zărește de cât capul, pus chiar la spatele mameĭ luĭ. O metodă excelentă de a păzi micuțul copil contra schimbărilor brusce de temperatură. Căldura corpuluĭ matern, este caloriferul portativ al copilașuluĭ.

Spuseĭ maĭ sus, mania pe care o aveaŭ eschimoșile de a spăla vasele, lingându-le cu limba.

O descripție a arteĭ lor culinare ne rezervă alte trăsăturĭ de moravurĭ foarte nostime.

Când o femee vine de la munte cu o recoltă mare de boabe sălbatice, ea le varsă într'un sghiab de lemn, le stropește cu uleiu de focă si le amestecă până ce le face o zeamă.

Credețĭ că aceste mure cu uleiu rânced, al căruĭ miros și înfățișare ar pune pe goană pe un alb, formează pentru Eschimoșĭ mâncarea cea maĭ delicioasă.

Stăpâna de casă este foarte ospitalieră; după ce sfârșește de gătit acea dulceața, scoate un strigăt foarte cunoscut, la care toțĭ, bărbațĭ, femeĭ, copiĭ aleargă de 'șĭ vâră toțĭ mâinele în acel magion și se îndoapă de nu maĭ pot.

«Mărturisesc, declară d. Stefanson, că mi-a fost cu neputință a mă înveța să mănânc din acea dulceață».

Când un pescar s'a reîntors încărcat, și dacă nevasta sa e bine dispusă de a'și servi prieteniĭ, pune la foc o căldare plină cu pește.

In cazul când ar vrea să ofere mosafirilor eĭ pește crud, atuncĭ 'l pregătește, rupându'ĭ pielea cu dințiĭ eĭ.

La strigătul eĭ de chemare, toțĭ aleargă și fie-care 'șĭ vâră mâna în căldare, rupând bucățĭ de carne.

Dacă peștele e crud. mosafirul apucă cu mâna, 'l ronțăe cum aĭ face cu un măr, și aruncă oasele.

Eschimoșilor la place foarte mult peștele cu... miros. Chiar de la începutul vereĭ eĭ încep să se aprovisioneze, și e lesne de priceput, cum incepe să miroasă chiar de la sfârșitul vereĭ.

Marginile satuluĭ Eschimos, devin atuncĭ de nesuferit pentru mirosurile delicate.

Copiĭ cerculuĭ arctic preferă suaveĭ esențe de violetă sau iasomie, parfumul somonuluĭ pescuit de maĭ multe lunĭ.

Intr'o expediție polară, ne spune d. Stefanson, nimic nu e maĭ practic de cât o colibă de zăpadă.

Douĭ oamenĭ experimentațĭ pot construi *într'o oră* o colibă destul de spațioasă în care opt persoane pot dormi în voie.

Cu cuțite pentru zăpadă, făcute din os sau fier, Eschimoșiĭ aleg un loc, unde zăpada este îndesată, și

compactă, o taie în blocurĭ de forma dominuluĭ. Ca dimensiune 0 m. 75 lungime. 0 m. 35 lărgime, 0 m. 10 lățime. Când bordeiul în formă de cupolă este sfârșit, i se face o gaură destul de largă ca să încapă un om, și lumea se vâră înăuntru.

Or, pe când exploratorul închis în coliba luĭ, n'ar ști să ridice tempe ratura la maĭ mult de 10 grade, cu toată lampa-sobă a luĭ, Eschimoșiĭ, la adăpost în cabanele lor, se desbracă de tot și suferă maĭ mult de excesul de căldură, de cât de excesul contrariu.

Vatra pe care au aprins focul, face să se topească pereții interiorĭ aĭ caseĭ, dar apa este înghițită de zăpadă, care joacă rolul unuĭ tampon-sugativ, și infiltrându-se până la pereții exteriorĭ, se îngiață.

S'au văzut colibe peste carĭ urșiĭ s'au suit deasupra cupoleĭ, fără ca greutate lor, ajutată de ghiarele lor, să le facă a se scufunda.

Așa dar, dacă plecațĭ și d-voastră, pentru a descoperi polul Nord, vețĭ profita de bunul sfat al d-luĭ Stefanson. Dacă vețĭ uita să luațĭ corturĭ, pe care înghețul și aburiĭ de peste noapte, le fac maĭ grele și apăsătoare, vețĭ învăța a mânui cuțitul prin zăpadă și a constri colibe, sau *iglos*, cum le zic Eschimoșiĭ.

Credeți-mă vă vețĭ simți foarte bine.

CARMEN SYLVA

Fiica Rinuluĭ în călătorie pe Dunăre

— Urmare —

Ceea ce mă miră pe mine în această călătorie este că româniĭ maĭ știŭ ceva italienește, franțuzește, puțin nemțește, nicĭ de cum însă nu cunosc limba vecinilor lor : rusește, bulgărește, ungurește, turcește; ca și cum veciniĭ n'ar fi jucat nicĭ un rol în istoria trecută a țăriĭ. Dar dacă se maĭ găsesc urme de cuvinte, este pentru că româniĭ aŭ căutat să pozeze în popor vestic. Și apoĭ nu vine și din faptul că româniĭ urmașĭ din romanĭ, să caute simpatia lor la popoarele de aceeașĭ origine cu el ? O verme îndelungată s'a voit chiar să se elimine puținele cuvinte slavonești și turcești.

Iată că sosiĭ la insula Ada Kalé ocupată jumătate de uniforme turcești, jumătate de cele austriace. Se zăresc multe ruine, probe indiscutabile de veșnicile războae făcute pentru ocuparea eĭ ! Sunt mulțĭ sârbĭ. Bismarck crede să găsească în ea urme din poporul latin cărora le-a fost impusă limba slavă. Aceeașĭ idee o are și Wirchov, întru cât privește pe bulgarĭ pe carĭ îĭ crede tot atât de puțin slavĭ. Bulgariĭ aŭ multe relațiunĭ cu româniĭ unde-s chiar în număr foarte mare. Grădinile româneștĭ maĭ toate sunt lucrate de eĭ. Chiar și în timpul secerișuluĭ vin în număr mare adușĭ de proprietarĭ. Toamna și iarna se întorc înapoĭ cu punga plină.

Și româniĭ sunt în număr mare în Bulgaria, unde aŭ chiar sate întregĭ. Costumele celor două popoare sunt foarte diferite. Rușiĭ aŭ fost foarte mirațĭ că nu se vorbește nicĭ un cuvânt rus, de și aŭ stat atâta timp în țară. Țarul Alexandru III, în timpul campanieĭ 1877—78, când cu războiul pentru independență, era uimit când spunea domnitoruluĭ Carol : ,,Dar oameniĭ de aci de la d-voastră nu știŭ nicĭ o limbă. Am căutat să vorbesc cu eĭ rusește, dar eĭ nu m'aŭ înțeles". Domnitorul îĭ răspunde râzând : ,,Dacă n'ațĭ căutat să vorbițĭ cu eĭ românește." Dacă citeștĭ pe Burckardt și Schlumberger atuncĭ capețĭ o nouă idee cât privește înrudirea între popoare și urmările eĭ ! Și dacă ea atârnă de durata șederiĭ și schimbarea produsă ! Să se gândească cine-va numaĭ la domniile de sute de anĭ ale domnilor fanarioțĭ, când limba grecească era limbă de salon. Părințiĭ acesteĭ generațiĭ vorbeaŭ încă greceasca. Totușĭ a dispărut. Veteraniĭ din 1877 sunt în Dobrogea unde li s'a dat pământ, asta ca și pământul acesta să se romanizeze. Cât privește industria, ea e urâtă în România pentru că Românul e mulțumit să câștige ca să-ĭ ajungă cu ce să trăiască. Treĭ zile de lucru îĭ daŭ destulă mămăligă pentru o săptămână și asta e suficient. El nu strânge banĭ ca Bulgariĭ. Alcoolismul e plaga românismuluĭ ; doar în Dobrogea nu exista așa ceva pentru că influența turcilor și bulgarilor carĭ nu beaŭ a fost mare. Călătoria asta seamănă cu a unor turiștĭ. In toate părțile ni se fac primirĭ amicale. Dela Alda Kalé am fost înapoĭ în T.-Severin după amiazĭ pe înserate . Un tabloŭ sublim se desfășura ochilor uimițĭ de apusul soareluĭ — a unuĭ soare încântător de vară—între muzicĭ și strigăte de ura ce rupeaŭ văzduhul.Cântece și facle. Cum s'a întunecat deabinelea am luat masa pe bord de 50 de persoane. Muzicĭ, iluminație, cântecul elevilor de liceŭ carĭ se auzea de pe alt vapor legat cu al nostru ne umpleaŭ inimile de bucurie. Numaĭ iubire, credință și bucurie domnește în toate părțile. Am plecat. Pe casa noastră plutim încet și liniștit pe Dunăre în jos și vedem oamenĭ carĭ altfel nu ne-ar fi putut veni aproape. Acolo staŭ țăraniĭ încântătorĭ cu țărancele cu obrajiĭ înbujorațĭ în costumele lor de sărbătoare, cu marame auriĭ, cu haine groase scurte, frumos țesute ! Și bărbațiĭ își poartă cu grație cămașa lor lungă plină cu fluturĭ și floricele, cu brâurile lungĭ, late și roșiĭ saŭ verzĭ continuate în jos, foarte frumoșĭ, oachešĭ, cu ochiĭ marĭ, negrĭ; sunt cu toțiĭ alțĭ oamenĭ ca ceĭ din jurul Bucureștilor, carĭ sunt micĭ și nu prea voinicĭ, poate pentru că sunt într'un aer viciat și nu liber și curat. Dunărea strălucește de miile de facle, pe când țărmurile răsună de urale! Tabloul este frumos căcĭ orașul e clădit din cărămizĭ. Aicĭ în T.-Severin am călcat pentru prima oară pământul Romanesc ca tânără ! Când am plecat pe la 8 din Severin am trecut din noŭ pe la Podul Traian. Ce strategĭ eraŭ șĭ Româniĭ. De pe toate punctele malurilor ne așteptaŭ țăranĭ carĭ însoțeaŭ trecerea cu miĭ și miĭ de strigăte. Ce tabloŭ câte un arc de triumf și unde auzeam câte un acr de triumf și unde auzeam strigăte de ura ! mergeam maĭ încet și cât maĭ aproape de malurĭ ca să putem vedea bine pe oameniĭ carĭ își dăduseră osteneala să vie ca prin arcurĭ triumfurĭ să-șĭ arate bucuria lor. In multe locurĭ, la case și la ferestre eraŭ agățate covoare de toată frumusețea poate ca să înfrumusețeze și maĭ mult însemnătatea zileĭ, după cum se cuvine. Foarte interesanțĭ eraŭ amândoĭ copiiĭ : Carol, micul și pasionatul soldat, care voia să știe totul și Elisaveta, mică și melancolică natură, care în mijlocul împușcăturilor de pe țărm date în onoarea noastră ruga, ca să-ĭ treacă frica, să i se povestească câte un basm saŭ rupea ultimele petale catifelate ale câte uneĭ florĭ dulcĭ, mirositoare. Oameniĭ ceĭ mulțĭ i se păreaŭ și maĭ mult o sarcină. Carol era dornic să fie inițiat în toate ce se petreceaŭ împrejuru-ĭ; el este micul strateg; asta o puteaĭ observa la el, copil de 7 anĭ, pe care totuși la o așa vârstă fragedă îl vedeaĭ urmărind după harte pozițiile Burilor și ale Englejilor, lămurindu-ne cu o naivitate ce ne făcea să surâdem cum ar trebui să fie ele așezate. El știa toate orașele foarte precis, unde s'a întâmplat vre-o luptă maĭ interesantă. Chiar și hărțile Plevneĭ le-a luat în mână de sute de orĭ, vrând să știe cu tot dinadinsul de unde s'a svârlit primul glonț, unde a fost așezată prima fortificație ! Toate !

Și apoĭ nicĭ nu-șĭ închipuia ceva așa de greŭ de priceput, din care cauză nu maĭ putea de plăcere și bucurie, când ceĭ marĭ nu vreaŭ, iar el da. Il vedeaŭ întorcându-se adesea de pe covertă îmbrăcat ca marinar, cu sabie. Ce mult îĭ plăcea în uniformă militărească, ne părându-ĭ de loc prea cald cu gulerul acela strâmt ! unde maĭ puĭ necazul colosal ce-l avea când trebuia să-șĭ lepede uniforma și să nu salute milităerește ca unchiul și ca tata. Și noĭ femeile voiam ca în totdeauna să stea militar plăcându-ne și nouă strălucirea auruluĭ în razele arzătoare ale soareluĭ, maĭ ales că era blond.

Dar Elisabeta, ce frumusețe Dumnezeiască ; ce trăsăturĭ clasice, regulate ;

cum impunea de acum chiar tuturor, unde apărea, cu seninătatea eĭ naivă. Ea îmĭ zicea mie pe când căuta să apere florile din buchete înviorându-le în apă: Priveşte, mătuşico, aŭ găurit o floare a reginei. Nu-ĭ aşa că le-aş fi zis bine: că a înțepa floarea reginei e a o înțepa pe ea însuşĭ. Eŭ însă am tăcut ca să nu le fac supărare.

De pe vapor vedem că locuitorii aŭ făcut toate sforțările să ne facă o primire cât maĭ strălucită; n'am putut să rezistăm să nu ne oprim câteva minute să admirăm portul de toată frumusețea. Se maĭ zăreaŭ de aci încă albițĭ de zăpadă Carpațiĭ şi lângă eĭ în continuare sălbatecii Balcanĭ. Şi în Cetatea ne-am oprit; pentru că locuitorii prea se uitaŭ drag la noĭ ca şi cum ar voi să ne zică: Veniți odată doar pe aci, noĭ vă primim aşa de frumos, să nu vă opriți măcar o clipă? N'am putut să ne oprim puțin!...

(Va urma).

Trad. din l. ger. de **Ioan T. M. I.**

Salutul pe dos la Barotişĭ

——

In timpul călătorieĭ sale în Africa de Sud, ducele de Connaught a putut observa cât de variabile sunt sentimentele omeneştĭ, chiar la popoarele negre. Acum câțiva anĭ, după campania anglo-

burĭ, Barotiştiĭ eraŭ ceĭ maĭ vaşnicĭ şi maĭ îndrăznețĭ duşmanĭ aĭ oamenilor albĭ în general, şi aĭ englezilor în special.

Regele Barotişilor încercase să pună la cale o răscoală generală a tuturor triburilor negre împotriva stăpânilor albĭ, şi chiar întărâtase pe Zuluşĭ, pe Basutoşĭ şi alte familiĭ de-ale lor să se înteleagă în vederea unuĭ masacru general al streinilor.

Atuncĭ, Barotişiĭ şi alțiĭ cântau imnurĭ războinice în carĭ se găseaŭ strofe ca acestea:

,,Sculați-vă şi înarmați-vă de războiŭ! — După cum vântul sgudue pădurea,— aud un urlet ce vine de departe.—Nu e uruiala norilor,—nu e răgetul leilor pe coline.—E glasul celuia pe care'l văd sus, —şi care 'mĭ porunceşte să'mĭ spun voința.

,,El ne porunceşte să gonim pe omul alb din aceste locurĭ,—şi să'l aruncăm în mare.—Marea care l-a adus—pentru blestemul şi nenorocirea noastră—mugeşte şi cere rasa asta pe care a revărsat-o peste noĭ,—şi vrea s'o înghită din noŭ!"

Astăzĭ, în drumul ducelui de Connaught, Barotişiĭ salută în chipul prescris de riturile lor spre a se onora ceĭ puternicĭ şi ființele supranaturale. Se aşează în rând şi când trăsura ajunge în dreptul lor se răstoarnă pe spate, făcând astfel salutul pe dos.

ALPHONSE DAUDET

FARUL SÂNGEROASELOR

——

Din cauza vuetuluĭ n'am putut să dorm toată noaptea. Era înfuriat vântul şi din glasul ce izbucnea neîncetat se cunoştea că se zbuciumă ca o fiară rănită. Legănându-şĭ aripile ce vâjâiaŭ de vânt, toată moara troznia ca frânghiile uneĭ corăbiĭ.

Olanele de pe coperiş împrăştiate, zburaŭ icĭ şi colo! Departe piniĭ deşĭ aĭ colinelor se clătinaŭ şi plângeaŭ în umbră. Te-aĭ fi crezut în mijlocul mărif. Pe când stam aşa mi-am amintit deodată de nopțile mele de acum 3 anĭ, când locuiam în farul Sângeroaselor, colo lângă coasta corsicană, la intrarea în golful Ajaccio. Un colțişor sublim pe care îl găsisem prea frumos pentru un visător singuratic...

Inchipuiți-vă o insulă sălbatică şi roşcată ca sângele; farul într'un vârf la o margine față de o turlă genoveză unde-şĭ făcuse în timpul meŭ cuib un vultur. Jos la malul apeĭ un lazaret în ruină, năpădit de toate părțile de buruienĭ; apoĭ râpe, mărăcinişurĭ, stâncĭ marĭ, câteva capre sălbatice, caĭ mărunțĭ sburdând cu coama fluturândă din cauza vântuluĭ, iar sus de tot, înconjurată de un vârtej de păsărĭ de mare, locuința faruluĭ, cu o curte largă cu zid alb unde paznicii se plimbaŭ, cu o poartă gotică, cu turnuleț de fier la care strălucia felinarul cel mare cu laturĭ în razele arzătoare ale soareluĭ şi care face lumină şi ziua. Asta e insula Sângeroaselor, aşa cum mi-o aminteam azĭ noapte, ascultând plânsetul privitor de pe coline. Inainte de a avea moara, când aveam nevoe de aer liber şi de singurătate mă închideam aci ca într'o insulă încântătoare.

Dar ce credeți că făceam?

Ceeace fac şi aci, maĭ puțin chiar. Când vânturile nu suflaŭ prea tare, mă aşezam între câteva stâncĭ la marginea apeĭ, în mijlocul mierlelor şi rândunicilor şi rămâneam acolo, câte e ziua de mare în acea mişcare şi moleşeală minunată covârşit de farmecul mărеĭ pe care o admiram. Cunoaşteţĭ nu-ĭ aşa această plăcută beție a sufletuluĭ?... Nu te gândeştĭ şi nu maĭ visezĭ nimic. Toată ființa ta sboară, se împrăştie. Eştĭ ca şi o pasăre care se opreşte din zbor, ca stropul de spumă ce străluce'n soare, ca fumul alb de vapor ce se duce departe..... pânzele acestea de mărgean roşiĭ, stropiĭ de apă, fuioarele de nor, orĭ-ce fară de tine însu-ţĭ...

Oh! ce frumoase eraŭ orele pe țărmul acesteĭ insule fermecate, de pierdere de sine.

Când era furtună mă închideam în curtea lazaretuluĭ, o curticică melancoli-

că, îmbălsămată de rosmarinĭ şi de pelin sălbatic şi aci, trnătit lângă pertele unuĭ zid vechiŭ, mă lăsam copleşit de parfumul acela vag de pustiire şi tristeţă, care pătrundea în mine precum soarele în chichinetele de piatră, deschise toate 'nprejurul meŭ ca nişte morminte vechĭ! Din când în când un ciocănit la poartă o săritură uşoară pe iarbă... era o capră ce venea să pască la adăpost de vânt. Văzându-mă, neştiutoare se oprea locului şi rămânea nemişcată în faţa mea, speriată, privindu-mă ca un copil...

Pe la 5, trimisul paznicului mă chema la masă. Atuncĭ luam poteca rupând câte-o crenguţă şi porniam încet către far, întorcându-mĭ mereŭ capul înapoĭ spre orizontul acesta nesfârşit de ape şi lumini carĭ păreaŭ că măresc pe măsură ce urcam maĭ sus.

. . . .

Dar sus în far ce minunat era! Şi acuma văd odaia de mâncare, aşa de frumoasă cu lespezile cele marĭ de pe jos şi cu căptuşeala de scândurĭ de stejar, o ciorbă de peşte fumegândă, uşa deschisă de perete şi flacăra apusuluĭ răsfrângându-se înăuntru. Păzitoriĭ m'aşteptaŭ cu nerăbdare.

Eram treĭ, un marsiliez şi doĭ corsicanĭ, câte-şĭ treĭ micĭ, bărboşĭ, cu faţa tuciurie, brăzdată, cu mantaua de păr de capră, dar la chip şi suflet fieştecare cu firea luĭ.

In felul lor de traĭ ghiceaĭ numaĭ de cât deosebirea dintre două rase. Marsiliezul, iscusit în toate, harnic şi totdeauna ocupat cu ceva, umblând încoa şi 'ncolo prin insulă din zorĭ şi până seara, ba, în grădină, la pescuit, strângând ouă de pasărĭ de mare, pândind câte o capră afundată în mărăcinĭ ca s'o mulgă saŭ s'o scoată la cărare şi vecinic pregătit să-ţĭ facă ciorba cea maĭ subtilă de usturoĭ saŭ de peşte.

Corsicaniĭ, din potrivă, în afară de slujba lor nu maĭ făceaŭ absolut nimic, ei se socoteaŭ drept slujbaşĭ, şi-şĭ treceaŭ tot timpul în bucătărie jucând nesfârşite partide de cărţĭ pe care le întrerupeaŭ doar când îşĭ dădeaŭ foc la lulele, orĭ când tăiaŭ fâşiĭ cu foarfecile foĭ de tutun marĭ şi verzĭ!...

Incolo marsiliezul şi corsicaniĭ eraŭ toţĭ treĭ oamenĭ foarte cum se cade, bunĭ, simpli şi îndatoritorĭ pentru musafirul lor, cu toate că la drept vorbind trebue să le fi părut eŭ un om ciudat... căcĭ închipuiţi-vă numaĭ! să viĭ să te'nchizĭ în far de plăcere, când zilele pentru eĭ par veacurĭ şi când fericirea lor cea mare e rândul de mers pe uscat, între aĭ lor! In timpurile bune mulţumirea aceasta le vine cam în fiecare lună. Zece zile de uscat pentru 30 de zile de far, aşa-ĭ regulamentul. Dar iarna, când timpul e urât, când vânturile suflă 'ngrozitor şi talazurile cresc, pazniciĭ sunt prinşĭ două, treĭ lunĭ încontinuŭ; atuncĭ nu maĭ valorează nimic regulamentul.

— Iată ce am păţit eŭ domnule, îmĭ povestea într'o zi bătrânul Bartoli, pe când mâncam atuncĭ la masa asta chiar într'o seră de iarnă ca acum. Eram în far eŭ şi cu un tovarăş al meŭ căruia i se zicea Ceco. Ceĭlalţĭ, liberĭ, coborâseră la casele lor, uniĭ bolnavĭ, alţiĭ liberĭ, nu-mĭ amintesc nicĭ eŭ bine cum... Eram pe la sfârşitul meseĭ, foarte liniştiţĭ amândoĭ. Deodată văd că prietenul meŭ se opreşte, mă priveşte o clipă, cu nişte ochĭ căscaţĭ şi apoĭ, Dumnezeule, buf! cade pe masă, cu braţele întinse înainte. Mă reped la el, îl scutur îl chem, pe nume — Heĭ Ceco! heĭ!... murise! Poţĭ să-ţĭ închipuĭ ce era pe mine. Am stat maĭ bine de 2 ore întregĭ în faţa mortuluĭ, tremurând; apoĭ de odată îmĭ veni în minte farul.

De abia găsiĭ timp să mă suĭ sus şi să aprind fitilurile. Noaptea sosise şi se lăsase de mult. Ce noapte Domnule, ce noapte! Marea, vântul nu maĭ aveaŭ acelaş glas. In fiecare clipă, mi se părea că mă cheamă cineva pe scară. Şi atuncĭ mă luă nişte frigurĭ şi fierbinţelĭ, prea mi-era frică de mort! Abia în zorĭ maĭ prinseĭ şi eŭ niţică inimă! Aşezaĭ prietenul mort pe o laiţă, o pânză deasupra luĭ, o carte de rugăciune şi iute la semnalele de alarmă.

Din nefericire pentru mine marea era prea agitată; chemaĭ, strigaĭ şi aşĭ maĭ fi putut ţipa în zadar vreme multă. Nimic nu se zărea.

Iată-mă singur în far cu bietul Céco şi Dumnezeŭ ştie cât timp... Nădăjduiam să'l pot ţine lângă mine până la sosirea vaporuluĭ, dar după 3 zile nu se maĭ putea... ce să fac? Să'l daŭ jos? să'l îngrop? Stânca era prea nemiloasă şi insula era plină de corbĭ. Mi-era milă şi socoteam păcat să'l las pradă lor. Mă gândiĭ să'l cobor într'una din cămăruţele lazaretuluĭ. Acest lucru s'a întâmplat într'o după masă, dar numaĭ eŭ ştiŭ cât curaj mi-a trebuit să'l fac.

Uite, domnule, şi acuma, când cobor coasta insuleĭ în vre-o după amiazĭ pe un timp de furtună, îmĭ pare că sunt mereŭ cu mortul în spinare. Bietul moş Bartoli. Iĭ curgea năduşeala pe frunte doar gândindu-se.

*

Mesele noastre treceaŭ aşa în poveştĭ, până târziŭ: farul, marea, istorisirĭ de naufragiĭ, povestirĭ despre banditĭ corsicanĭ.... Apoĭ cum se întuneca, păzitorul primuluĭ sfert îşĭ aprindea lămpiţa, îşĭ lua luleaua, plosca, un Plutarc gros cu marginile roşiĭ, — toată biblioteca Sângeroaselor şi se furişa afară prin fund. Câteva clipe maĭ pe urmă, se auzeaŭ în întreg farul un zuruit de lanţurĭ, de macarale, de greutate de orologiĭ ce se întorceaŭ.

Eŭ în timpul acesta eşiam afară în curticică. Soarele, apus de mult, scobora din ce în ce maĭ repede către apă, vântul se'ntărea pe când flacăra apusuluĭ făcea toată insula violetă. Pe cer, deasupra capuluĭ meŭ o pasăre mare zbura cu greutate; era vulturul cuibuluĭ genovez ce se reîntorcea. Pe nesimţite apoĭ ceaţa măriĭ se îndesea, până când nu se maĭ vedea de cât spuma din jurul insuleĭ.

De odată deasupra mea ţâşni un znop de lumină plăcută. Farul se aprindea. Lăsând în umbră toată insula, raze de lumină cădeaŭ, în largul măreĭ şi eŭ rămâneam acolo pierdut în întunecimea profundă a nopţiĭ sub aceste valurĭ de lumină dulce ce abia mă atingeaŭ în trecerea sub ele. Dar vântul, cu cât se înopta, cu atât se făcea maĭ rece. Trebuia să intru înăuntru. Bâjbâind, închideam uşa de la intrare, puneam drugiĭ de fier, apoĭ tot pipăind apucam să urc scăriţa care tremura sub paşiĭ meĭ, şi intram în vârful faruluĭ. Eĭ, aicĭ era lumină. Inchipuiţi-vă o lampă uriaşă cu 6 rândurĭ de fitilurĭ în jurul căreia se învârteşte uşor laturile felinaruluĭ, unele având gigantice butile de cristal, altele deschise spre un geamlâc mare nemişcat ce adăpostea de vânt flacările. Când intram mă orbia. Toate arămurile, reflectoarele, cositoarele, zidurile acestea de cristal aplecate care se învârteaŭ în nişte cercurĭ marĭ albastre, toată sclipirea aceasta, toate razele acestea de luminĭ mă ameţiaŭ... Pe urmă, încetul cu încetul, ochiĭ mi se deprindeaŭ şi mă aşezam chiar la picioarele lampeĭ, alăturĭ de paznic, care cetea tare pe Plutarc de frică să n'adoarmă...

Afară negură şi abiz. In ceardacul strâmt al faruluĭ vântul alerga ca un nebun, umplând noaptea de urlete. Farul pocneşte, marea tremură, talazurile detună groaznic. In răstimpurĭ depărtate un deget nevăzut izbeşte în geamurĭ: vre-o pasăre de noapte atrasă de lumina sclipitoare şi care vine să-şĭ zdrobească capul de geamul faruluĭ. In lanterna strălucitoare şi caldă, nimic de cât pâlpâiala flacăreĭ, zgomotul uleiuluĭ care picură, lanţul ce-şĭ sună tictatul regulat.

*

La miezul nopţeĭ, paznicul se scula, arunca o ultimă privire pe fitilurĭ şi ne coboram jos. Pe scară întâlneam pe păzitorul celuĭ de al doilea sfert care se urca frecându-şĭ ochiĭ, şi-ĭ dedea şi luĭ plosca, Plutarcul!...

Apoĭ, înainte de a ne culca, intram o clipă în camera din fund, plină de lanţurĭ, de greutăţĭ, de rezervoare, de frânghiĭ şi acolo la lumina lămpeĭ luĭ mititice paznicul scria în registrul faruluĭ cel mare, veşnic deschis:

Miezul nopţiĭ. Marea ridicată. Furtună. Corăbiĭ multe în larg.

Trad. de **Ioan T. M. I.**

Impresiĭ de călătorie

DIN AMERICA DE SUD

I

Pentru a pleca saŭ a veni în la Paz, nu aĭ de cât o singură cale. Trebue să urcĭ coasta munteluĭ ce înconjoară la Pazul pentru a ajunge la înălţime şi aci cu trenul să ajungĭ la Lac. Peste un an de la plecarea noastră, se construise şi drumul de fier funicular. Aŭ început să progreseze Bolivieniĭ câte puţin, aşa că poate cu timpul călătorieĭ în acea ţară va fi maĭ lesnicioasă. Interes însă nu va avea nicĭ odată, şi atracţie şi maĭ puţin, iar inevitabilul *Sarochi* (răul înălţimeĭ) va împedica mult propăşirea şi vizitarea acelor locurĭ.

Am plecat decĭ cum venisem cu trăsura prin făgaşele drumuluĭ ce conducea la Alto şi de acolo cum ziseĭ cu trenul la Guaquil pentru a ne îmbarca pe lac. De şi obişnuţĭ cu înălţimea oare-cum şi cu toate inconvenientele călătorieĭ pe lac, nicĭ la întoarcere nu furăm scutiţĭ de răul acestuĭ lac, zic

scutiţĭ, de şi eram două femeĭ; avem cu noĭ însă un copilaş, fiul ficeĭ mele, care, chiar adormit, a suferit cumplit.

Când am ajuns la Puno, frontieră cu Peru, mă uitaĭ pentru ultima oară la îngrozitorul lac : apele luĭ închise şi triste ca moartea şi azĭ mă înfioară când mi le reamintesc. Cred că orĭ şi unde şi-ar stabili omul locuinţa, când după un timp oarecare este silt să o părăsească chiar pentru un loc maĭ fericit şi maĭ frumos, totuşĭ simte un regret despărţindu-se de unde trăise până atuncĭ.Din Bolivia orĭ-cât de bine ar fi fost instalat, cu mulţumire te desfacĭ de totul, te lipseştĭ de toate, pierzĭ orice maĭ aĭ, bucuros, numaĭ să poţĭ pleca. Un italian veni în Lapaz,pentru afacerĭ, în ziua când s'a văzut la Alto, şi-a scuturat papuciĭ ca nu ştiŭ care sfânt. Am râs de el atuncĭ; dar ca şi el aş fi făcut, când am scăpat din adâncimea văeĭ ce este capitala Bolivieĭ. Aveam ca tovarăş de drum pe un domn american din New-York ce fusese ca şi noĭ chinuit de viaţa de acolo, şi care văzându-ne singure, descurajate şi triste, ne îmbărbăta prevestindu-ne un viitor ferice. Amin! am zis gândindu-mă la tovarăşul de viaţă al ficeĭ mele ce rămânea în urmă şi tot maĭ adânc se depărta în interiorul pădurilor.

Când am sosit la Arequipa, primul oraş Peruan ce întâmpin scoborând, mi s'a părut că-l văd pentru prima oară, şi fie de emoţiune că schimbasem viaţa, fie de mulţumirea că ne vedeam porniţĭ pentru a ne reîntoarce în Europa, mă găseam într'o dispoziţie de sprit aşa cum de mult nu-mĭ maĭ cunoşteam. Mi se părea frumos. Facilitatea de a umbla fără a ne osteni, contribuia mult ca să ne dea această bună impresie: chiar copilul părea maĭ vioĭ, alerga pe stradă înaintea noastră uşor ca o păsărică; se mira poate şi el cum alerga. Acolo de unde venea nu i se întâmplase aşa ceva. Aşteptând ştire pentru sosirea vaporuluĭ am şezut o săptămână în Arequipa. Am profitat în acest timp să ne vaccinăm, de oarece în Cile pe unde aveam să trecem, bântuia vărsatul negru. Ciudate ţărĭ! Sunt şi în Europa Epidemiĭ, dar benine; aci totul este violent, pesta bubonică maĭ în permanenţă, holera, frigurile galbene şi apoĭ cutremurile de pământ—altă calamitate—ce nu se maĭ sfârşesc. S'ar zice că evoluţia pământuluĭ acolo nu a ajuns încă în starea în care se găseşte la noĭ. Arequipa, deşi are în tot timpul călătorĭ pentru Mollendo de unde se imbarcă pentru diferite puncte ale Americeĭ, nu dese orĭ însă are şi călătorĭ pentru Europa. Aşa că plecarea noastră a două femeĭ cu copilul pentru Franţa, producea Arequipenilor şi mirare şi stimă şi râvnă.

Fratele preşedinteluĭ republiceĭ ce se găsea la acelaş otel cu noĭ, d. Pardo, ne fericia. Când americaniĭ zic Europa, zic Parisul şi Parisul e visul de aur al orĭ-căruĭ American, fie femee fie bărbat.

Furăm înconjurate de multă simpatie şi interes, fiecare se încerca a ne face plăcută şederea în ţara lor pentru a duce cu noĭ o amintire gingaşă despre eĭ; şi nu s'aŭ ostenit zadarnic ; orĭ şi când vorbim de trecerea noastră prin Peru ne reamintim cu plăcere oricare fisionomiĭ, locurĭ şi întâmplărĭ. In Arequipa o societate Nord-Americană a fondat un observatoriŭ foarte perfect. In ultima seară a plecăreĭ noastre, acompaniate de maĭ multe persoane de elită din societate, ne-am dus cu toţiĭ acolo sus în deal unde şed Americaniĭ, şi cu delicateţa, răbdarea şi *bonomia* lor ne-a făcut să vedem prin splendidul telescop ce aŭ, constelaţiile de pe firmamentul American. Am văzut gemeniĭ, constelaţie ce nu se vede la noĭ,

Staţiune[

şi ca niciodată maĭ bine, luna şi saturn cu inelul. Noĭ, cam profane în asemenea lucrurĭ, admirăm maĭ mult grădina admirabilă ce desenaseră acolo la înălţime şi maĭ cu seamă locuinţa lor. Acest home elegantă, comodă şi cochetă, ce rare orĭ mi-a fost dat să văd, şi maĭ cu seamă într'un vârf de munte. Eraŭ acolo patru astronomĭ între carĭ doĭ însuraţĭ, formaŭ cu toţiĭ o familie. Femeile lor, gingaşe ca toate Americanele. Eĭ, deşi savanţĭ, profunzĭ, toată noaptea cu ochiĭ pe stele, dar eraŭ simpaticĭ şi afectuoşĭ, cum numaĭ eĭ ştiŭ să fie.

Am făcut o digresiune cam lungă asupra observatoruluĭ din Arequipa,saŭ maĭ bine zis asupra caseĭ şi personaluluĭ de la acel observator, dar atâta fericire mi s'a părut acolo, atâta diversiune de ceeace avusesem şi văzusem până atuncĭ în cât sub farmecul aceleĭ impresiĭ am rămas mult timp. Aceştĭ Nord Americanĭ, unde se duc, în orice colţ s'ar stabili, aduc cu eĭ civilizaţia.

Am plecat din Arequipa urmăriţĭ de urărĭ de fericire şi noroc de toţĭ câţĭ cunoscusem în câteva zile ce şezusem acolo. Din fire Peruvieniĭ sunt foarte veselĭ şi îndatoritorĭ, aşa că drumul până la Mollendo îl trecurăm foarte plăcut. D-nul Pardo din un sentiment de extremă delicateţă, telegrafiase autorităţilor din Mollendo să ne întâmpine la gară, să se pună la dispoziţia noastră şi să ne ajute la îmbarcare. Când văzurăm toţĭ aceĭ domnĭ, prefectul şi poliţaiul cercetându-ne dacă suntem persoanele ce căutaŭ, ne-am întrebat un moment ce are să se întâmple şi ce vină ne găsesc. Am râs acea neaşteptată primire.Protecţia acespoĭ cu eĭ când maĭ târziŭ le-am istorisit impresia uimitoare ce ne făcuse ator domnĭ ne-a fost de mare folos, căcĭ a trebuit să stăm în Mollendo aşteptând vaporul 12 zile şi graţie lor nu am fost speculaţĭ la otel, apoĭ în ziua îmbarcăreĭ, în acest port teribil ce atâta groază îmĭ produsese la venire şi care întru nimic nu se schimbase, prezenţa lor ne fu de mare aujtor moral, maĭ cu seamă când ne scufundam şi ne ridicam pe malurile Oceanuluĭ până la vapor. Pe vapor ne recomandară călduros căpitanuluĭ, un brav om, de altmintrelea. Luându-ne rămas bun uniĭ de la altiĭ ne despărţirăm pentru totdeauna de Peruvia şi de Peruvienĭ.

Vaporul *Osiris* al companieĭ Hamburg-American linee era să fie timp de 9 săptămânĭ, pământul şi casa noastră. Imbarcaţĭ în ziua de 2 Septembrie am ajuns la Havre la 9 Noembrie. O existenţă întreagă pe acest vapor. La început, în primele treĭ zile ce face vaporul de la Mollendo la Iquique eram numaĭ noĭ şi căpitanul, uniciĭ şi singuriĭ pasagerĭ. Prânzeam la o masă cu căpitanul şi ofiţeriĭ borduluĭ, conversam cu eĭ, făceam muzică împreună, trăiam aproape din viaţa lor; seara când copila mea cânta liedurĭ germane, bătrânul căpitan era mişcat până la lacrimĭ, iubea ca un tată pe micul Raul cu care nu se putea înţelege, căcĭ micuţul nu vorbea de cât spanioleşte, îĭ făcea toate voile şi capriciile, îĭ făcuse un cărucior mare ca să-l tragă stuarziĭ pe punte. Ca la el acasă era copilul ; ceeace nu înţelegea, era limba ce nu o pricepea şi continuu ne întreba (che dice, mamita, che dice) ce zice, mamita, ce zice? De ce nu vorbesc ca noĭ? De la Iquique însă începură a veni pasagerĭ, peste două zile iarăşĭ, de la Antofogasta, şi tot astfel cu cât înaintam pe coasta Cilieĭ la fiecare port venea lume care se urca la un port ca să se coboare la altul. Cile, după cum se vede pe hartă, formează o coastă pe o întindere de maĭ multe

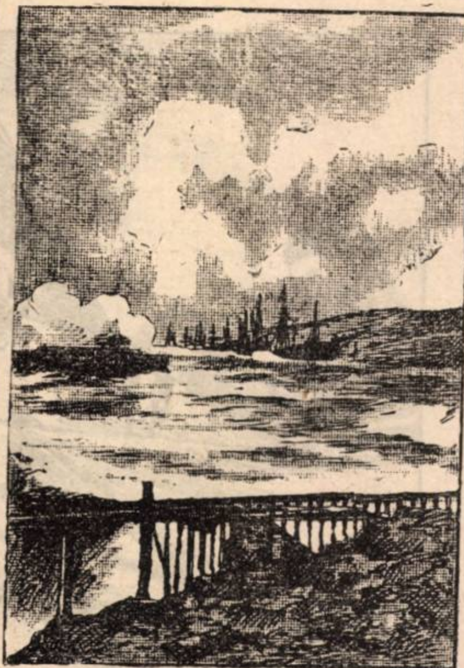
mile. Pe Oceanul Atlantic, porturile sunt dese şi rare orĭ legate între ele prin căĭ ferate aşa că maĭ tot transportul se face pe apă. Ne opream câte o zi în toate aceste porturĭ pe care le vizitam şi de unde adesea vaporul încărca minerale de tot felul pentru Europa. Greutatea ce ducea vaporul nostru era de nedescris, ne sfârşite eraŭ corăbiile ce aduceaŭ silitră, potasă, cupru, zinc, etc., părea că nu are fund acel vapor, când se deschideaŭ magaziile pentru a primi marfa şi priveam în adâncimea luĭ, rămâneam în uimire. Ce minunată invenţie, Doamne! aburiĭ şi maĭ minunată construcţia unuĭ vapor. Portul cel maĭ frumos al Cilieĭ este Valparaisso. Am sosit pe o zi frumoasă; ordin se dedese ca nimenĭ să nu iasă din cabine, ferestrele eraŭ închise ermetic, în cât nu maĭ vedeam marea, nu ştiam ce se petrecea, am ocolit portul timp de 48 ore, portul fiind periculos de acostat în timp de tempestă.

Ingroziţĭ de frică şi obosiţĭ de ameţeală, am eşit seara pe punte când s'a oprit vaporul. Priveliştea ce ni se înfăţişa a fost admirabilă. (Valea Paradisuluĭ). *Valparaiso* care îşĭ întinde preumblările şi palatele sale până în mare, are în spatele săŭ munţĭ care formează strade şi grădinĭ şi care la lumina electricităţiĭ eraŭ feerice; am şezut târziŭ noaptea, contemplând această splendoare care mult timp mi se înfăţişa privirilor când mă gândeam la acel frumos tabloŭ, atâta de vie şi mare impresie 'mi-a produs.

Dimineaţa am descins în oraş şi cum vaporul trebuia să stea 8 zile în port pentru încărcare şi descărcare, am profitat să rămânem pe pământ în acest timp şi să vizităm şi capitala Ciliei (Santiago).

Sosiţĭ din Bolivia şi Peru unde nu se prea văd construcţiĭ frumoase şi maĭ puţin încă strade largĭ elegante şi mult frecventate, mi se părea Valparaiso un adevărat paradis. La otel, unde am descins, copilul m'a întrebat dacă am ajuns la Paris. Cred şi eŭ că Parisul era, în comparaţie cu la Pazul nostru unde pe stradă întâlneştĭ maĭ multe turme de lame şi de măgarĭ de cât trăsurĭ şi femeĭ elegante.

Ne-am permis lucsul să trăim câteva zile europeneşte, să mergem cu trăsura la curse, să ne oprim la cofetărie saŭ cafenea, să ne urcăm şi să ne scoborîm din tramvae electrice, să cumpărăm prin magazine, să ne civilizăm în fine; uitasem în ceĭ treĭ anĭ şi jumătate din Bolivia, cum trăesc oameniĭ, cum sunt oraşele. De la Valparaiso, luând trenul, în 6 ore am ajuns la Santiago. Am sosit tocmaĭ în ziua celeĭ maĭ marĭ sărbătorĭ naţionale ce aŭ eĭ, aceea a proclamăreĭ independenţeĭ. Stradele eraŭ pline de lume şi în dreptul otelului unde aveam a descinde şi unde reţinusem camera telegrafic tocmaĭ trecea parada: Preşedintele Republiceĭ înconjurat de miniştri, de casa sa militară şi de reprezentanţi străinĭ pentru a merge de la Palat la Catedrală. Catedrala fiind în apropiere de Palat toată această lume mergea pe jos. Preşedintele de pe atuncĭ, un om oarecum în vârstă, era de o frumoasă înfăţişare precum şi toată curtea ce-l înconjura. Cum am maĭ avut ocazie să zic, Cileniĭ sunt oamenĭ frumoşĭ şi contrariŭ celorlalţĭ Americanĭ de sud sunt maĭ mult blonzĭ de cât brunĭ, ceeace îĭ face să zică că nu

Portul Valparaiso

sunt tocmaĭ descendenţĭ spaniolĭ ci maĭ mult Teutonĭ, căspanioliĭ eraŭ puţinĭ la număr şi că nu i-aŭ putut supune. Goţiĭ maĭ târziŭ aŭ năvălit cu putere mare şi eĭ sunt strămoşiĭ lor. De va fi fantesistă saŭ adevărată această istorie eŭ nu pot şti; o daŭ aşa cum am primit-o; tot ce am văzut însă este că linba, obiceiurle, religia şi costumul sunt spanioleştĭ; de ce şi pentru ce îşĭ fac maĭ mare fală să se tragă din barbarĭ ca Goţiĭ, aceasta îĭ priveşte. Eĭ zic că nu aŭ nimic din conrupţia şi lenea latină, de aceea şi armata lor e instruită de germanĭ.

La revista militară ce am avut ocazia să vedem ni se părea că ne găsim la o paradă militară în Berlin; echipamentul, mişcarea, ţinuta soldatuluĭ cilian este cu totul germană, şi ciliaiĭ sunt foarte mândri de soldaţiĭ lor, şi de directiunea germană ce aŭ. Are să ne ducă la glorie germaniĭ, zicea birjarul nostru şi aplauda ca un nebun fie-care regiment ce trecea. — Santiago, este un splendid oraş, preumblărĭ admirabile, palate frumoase, magazine elegante, societate foarte distinsă, un lux de echipaje aproape ca la Paris, femeĭ cochete şi atrăgătoare de asemenea ca acolo.De ce,îmĭ ziceam eŭ, dacă ne fusese dat să trăim departe aşa de ţară şi de Europa, nu avurăm destinaţia pentru Cile! Hotelul Odot care era ţinut de un francez şi societatea ce întâlneam la masă, întrecea orĭ-ce se poate imagina ca eleganţă şi lux. Prin cunoştinţele ce făcusem pe vapor am cunoscut alte multe familiĭ în Valparaiso şi Santiago şi mărturisesc că rare orĭ mi s'a întâmplat să găsesc oamenĭ atât de simpaticĭ, primitorĭ şi binevoitorĭ.

Nu se pleacă din America de Sud,ne ziceaŭ eĭ, fără a face avere, staţĭ aci la noĭ, faceţĭ să vie aci d. de Grimaldi şi veţĭ fi fericiţĭ în ţara noastră. Dar putem noĭ face aceasta? Odată plecate nu maĭ era loc să ne maĭ oprim în drum. Atâta dor aveam să ne regăsim în patrie, în cât nu ne maĭ puteam ademeni de nimic; dacă însă s'ar ivi vre-odată o ocazie favorabilă ca să plecăm iară în Cile, m'aşĭ duce bucuros. Dragĭ 'mi-aŭ fost maĭ cu seamă oameniĭ. In drumul nostru până la Havre, legasem aşa strânsă legătură cu o familie ciliană a unuĭ colonel care mergea în Europa, în cât fraţĭ de am fi fost, nu ne-am fi putut iubi maĭ mult. Distanţa însă şi imposibilitatea de a ne maĭ revedea aŭ slăbit relaţiile noastre prin corespondenţă, în cât azĭ aşa, numaĭ ca un vis frumos depărtat maĭ ne reamintim despre eĭ. De şi călătoria până la Santiago este maĭ mult de cât lungă, venind din Europa şi negreşit foarte anevoioasă, este de mirare cât de mare este numărul streinilor ce o locuesc şi o vizitează. Intr'o seară la o masă, lângă noĭ şedea o doamnă singură care se interesa mult să afle cum vorbim; şi când întrebându-ne am spus că vorbim româneşte, a fost încântată să ne cunoască. Ah! sunteţĭ din patria Carmen Sylveĭ, RegineĭI poete! Frumoasă trebue să vă fie ţara, căcĭ aşa de frumos a cântat-o Poeta încoronată! Zicea că are în România o amică al căreĭ soţ se ocupă cu petrolul. Această doamnă engleză călătorea pentru a ţine conferinţe în toate oraşele marĭ ale lumeĭ, vorbind despre emanciparea femeilor, veselă şi entusiastă cum rare orĭ am întâlnit englezĭ. Am petrecut fericit în societatea eĭ şi plecând ne-a dat carta eĭ s'o ducem doamneĭ H. în Câmpina, când vom sosi în ţară. Dar în ţară am venit târziŭ în cât şi această întâlnire, ca multe într'un drum aşa de mare, se uită şi se pierde.

(Sfârşitul în numărul viitor).

Din lucrarea d-neĭ **Maria de Kapri**

NOTE ȘI IMPRESII

LACUL

Sunt zile când, obosit, nu maĭ poțĭ pricepe frumusețea cărților, când o ură chiar, te cuprinde către tot ce-ĭ scris și când aĭ da totul pentru o frunză, pentru un ciripit, pentru o undă de vânt. Locurile satuluĭ trezesc imaginĭ vii, dorite, o lume curată în obiceiurĭ, entuziasm. Sufletul înviază, dorurile se'nfiripă, glasurile cresc și imaginile răscolite se îmbrățișează.

Amintirile și dorurile se furișează în suflet reînviind o adiere dulce, o frântură de doină, un port minunat.

Cu aceste gândurĭ am plecat spre înserat din conac, unde sosisem doar de o zi. Lacul era la o depărtare de vre-o 15 minute. Vream să privesc apusul pe apă.

Drumul satuluĭ era pustiŭ. Nicĭ un car nu maĭ uruia. Viața sgomotoasă din oraș cu valurile eĭ sonore își pierduse glasul. Satul — lipsit de oamenĭ duşĭ la muncă — era adâncit în liniște visătoare. Chiar și sufletul era maĭ senin, maĭ dulce, căcĭ, lupta pentru traĭ încetase pentru o clipă; grijile se aprinseră și ele'n drumul lor. Ce poate fi maĭ mângâietor, maĭ alinător, ca seninul contemplăriĭ? In această seninătate citeam înțelesurĭ multe și dragĭ. A'țĭ opri o clipă porțile mințiĭ la sbuciumul gândurilor, a te da pradă visurilor și a privi curgerea nemilostivă a timpuluĭ cu seninătate e dulce.

M'am oprit pe nisipul uscat al maluluĭ. Pe coasta din față pădure de aninĭ. De dincoace o vie frumoasă ce părea o mare de talazurĭ verzĭ. Ca o dungă lungă ascunsă în stuhaiul des ți se pare lacul așezat cam pe o culme de deal. Pe întinderea luĭ plutesc încet bărcĭ și luntri. Apa e liniștită și de o melancolie sfântă. Limpede ca cristalul pare maĭ mult un râuleț așa lunguieț cum e. Pare o pagină imensă apăsată de acoperământul albastru al ceruluĭ. O luntre mică trece în fața-mĭ despicând valurile. Ea lunecă clătinându-se.

Soarele dă s'apue. Ultimele luĭ raze înflăcărate se sting încetul cu încetul, se scoboară treptat până dispar după niște pădurĭ întunecate.

Arboriĭ de după malul vecin, abia'ĭ zărești în întuneric unde iaŭ forme din bazme marĭ și îngrozitoare. Un zâmbet fericit de mulțumire par'că se așterne peste tot. Și în întunericul ce se lasă cerul se pare că se rotunjește coprinzând ca sub un clopot uriaș lumea și privileștile.

Nopțile astea aŭ un parfum de visărĭ amoroase, de adierĭ dulcĭ, de plăcerĭ necunoscute, de mângâierĭ misterioase, de fericirĭ trecute. Candele cereștĭ dădeaŭ o lumină tainică, o lumină de visurĭ, colorând argintiŭ valurile.

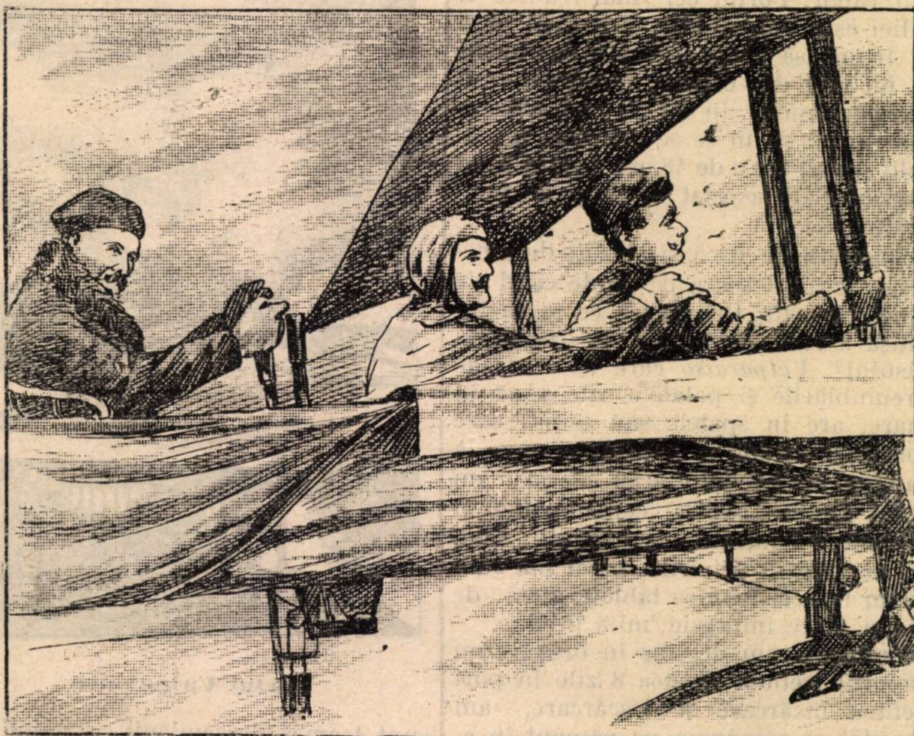
Am stat așa până târziŭ. Ce dulce e, ce odihnitor e să priveștĭ frumusețea și armonia natureĭ!

I. Manolescu

O călătorie aeriană în treĭ

Aviatorul francez Louis Bréguet a bătut deunăzĭ recordul lumiĭ de distanță și de iuțeală cu douĭ pasagerĭ, făcând 100 klm. în 1 oră 15 m. 17 s. adică o iuțeală de aproape 80 klm. pe oră.

Incercarea a fost făcută la Douai. Timpul fiind foarte liniștit inginerul aviator a hotărît în ziua de 6 Martie st. n. să încerce a bate recordul de viteză de 100 klm. cu douĭ pasagerĭ. Ultima performanță în acest gen a fost săvârșită de aviatorul Mamet care, la 9 Iulie 1910, la Reims, a făcut, cu douĭ pasagerĭ, 58 klm. 177, într'o oră.

Bréguet. **Ceĭ douĭ pasagerĭ aĭ săĭ**

La 4 ore, 1 m. 11 d. Brèguet și-a luat sborul pe biplanul săŭ de tip militar rus, înzestrat cu un motor R. E. P. Avea, ca pasagerĭ, pe locot. Peraldo și d. Boland.

In acelaș timp, locot. Ludman, directorul aerodomuluĭ militar de la La Brayelle, hotărăște să profite și el de timpul favorabil. Se urcă în biplanul săŭ Brèguet având ca pasager pe saperul Pichon. Ofițerul își ia sborul la 30.17 m. 15 s. Face un înconjur al pisteĭ și ia direcția Chambrai, când se afla la 200 metri înălțime. La 40.22 m. ofițerul apare la orizont și la 4.30 aterisează la La Brayelle. E încântat de călătoria luĭ.

,,M-am îndreptat, spune dânsul, în linie dreaptă spre Cambrai, la 400 metri atitudine. Totul mergea perfect și, dacă așĭ fi plecat puțin maĭ de vreme, m'așĭ fi putut duce până la Chalons. La Chambrai am aterisat în mijlocul uneĭ companiĭ de soldațĭ carĭ manevraŭ. După ce am stat de vorbă vre-un sfert de oră cu ofițeriĭ, m'am urcat din noŭ în aer și m'am îndreptat tot direct spre aerodromul nostru".

D. Brèguet, care și-a luat și el sborul, face un înconjur spre a trece pe de-asupra aparatuluĭ militar și a adresa gesturĭ de felicitare bravuluĭ ofițer.

Louis Breguet, înconjurând o pistă de 7 klm. 200 și a bătut recordul, cum am arătat maĭ sus. Greutatea pasagerilor era de 225 kgr. și motorul de o putere de 50—60 caĭ.

In timpul sboruluĭ, un pasager, d. Boland, a trebuit să înainteze spre motor ca să închidă un robinet. Operația aceasta îndrăzneață, a fost făcută fără nicĭ un incident.

Sporturi de iarnă în Germania

De cum fulgiĭ prind să cadă maĭ des, și mai îmbelșugat ca să ascundă pământul trist lăsat de toamnă în covor gros, alb, strălucitor, poporul german iubitor al naturei pleacă în sute și miĭ de excursioniștĭ departe de oraș, în câmpiile și munțiĭ țăriĭ lor. Atuncĭ începe cea maĭ variată viață de sport ce se poate închipui ; felurite sunt modurile cum oameniĭ se bucură de frumusețile și farmecul ce iarna dă naturiĭ.

In primul rând, acum se fac mai cu deosebire suirile pe vârfurile înghețate

ale dealurilor şi munţilor. In grupe de câte 5—10, legaţi unul de altul cu frânghiĭ trainice, prinse la brâul de piele ce le strânge mijlocul, ei se caţără pe muchile cele maĭ periculoase, sărind stânci şi văi, târându-se prin prăpăstiĭ şi povârnişurĭ.

In mâinĭ ţin un băţ lung, gros care la capăt are o roată de lemn, cu spiţele de sfoară, ca să împedice vârful bastonuluĭ de a se cufunda în zăpadă, când turistul se sprijină pe băţ. La brâu mai au atârnat un fel de târnăcop mic cu vârfurile de oţel ascuţite şi trainice spre a le înfinge uşor în stâncile pe carĭ se sue excursioniştiĭ.

De asemenea au scări de sfoară şi funie din belşug spre a se trage şi susţine în ascensiune.

Imbrăcămintea este în general cea obişnuită de sport. In picioare au ghete de piele bine încheiate cu tălpile groase şi ghintuite cu cuie ce se fixează uşor şi pe stânci şi pe gheaţă; pe zăpadă se maĭ poate prinde de tălpĭ un fel de discurĭ de trestie şi sfoară împletită spre a opune maĭ multă rezistenţă în scufundarea în masa moale a zăpeziĭ. Până la genunchĭ au jambiere de piele, prinse într'un brâu larg şi solid. Haina e de obiceiŭ de lână, împletită în forma unei flanele, fără nasturi ori deschideri; ea are mânicile strânse bine la capăt spre a împiedeca intrarea vântului şi cu un guler gros şi înalt ce acopere tot gâtul. Pe cap se poartă o şapcă uşoară de lână sau postav, fără cozoroc şi care fiind elastică se ţine foarte bine pe cap.

In mânĭ excursioniştiĭ îmbracă mănuşĭ groase de lână, fără degete şi bine strânse până pe braţ.

Ceĭ maĭ mulţĭ duc şi câte un mic aparat fotografic cu eĭ, spre a lua plăcute amintirĭ din timpul petrecut în mijlocul natureĭ.

Sănătos şi înălţător de suflet, psortul acesta cere însă şi multe victime. Des anunţă ziarele cum atâţia şi atâţia dispar în fundul vre-uneĭ peşterĭ groaznice orĭ sunt înghiţiţĭ în crăpăturile gheţeĭ uriaşe, astupate ispititor cu zăpadă groasă ce ascunde totul. Pentru ceĭ maĭ prevăzătorĭ însă, şi pe carĭ şi un noroc favorabil nu-ĭ lasă în prada soarteĭ nepăsătoare, căţăratul pe coasta munţilor pe lângă desvoltarea fizică a pieptuluĭ şi a întreguluĭ corp, are încă şi o mare înrâurire asupra spirituluĭ individuluĭ. El capătă dragostea de natură, simţul frumosuluĭ şi o fire veselă şi nepretenţioasă; îşĭ măreşte încrederea şi puterile sale şi câştigă ideia aceluĭ *mare* ce domneşte în natură, care-l face maĭ bun, maĭ bine-voitor, maĭ drept.

In alt rând vine coborând în fugă nebună peste povârnişurĭ în nişte săniuţe micĭ, cu tălpile de fer, ridicate numaĭ de o palmă deasupra pământuluĭ, şi pe carĭ pot avea loc după mărimea eĭ 1 până la 5 sau şi maĭ multe persoane. Nemţiĭ numesc aceste săniuţe *Rodel* şi caută locurile cele maĭ cotite şi cu peripeţiĭ maĭ multe pentru exercitarea sportuluĭ.

Priveliştea unuĭ deluleţ, în zilele când poate «Rodeluĭ» este din cele maĭ încântătoare.

Micĭ de tot se ivesc sus pe vârf săniuţele una câte una şi ca o săgeată se cobor în vale sărind peste câte un şănţuleţ orĭ vale maĭ mică. Băeţi, fete, tinerĭ şi bătrânĭ, se întrec a se coborâ cât maĭ iute şi cu cotiturĭ cât maĭ dibace şi maĭ frumos făcute străbătând un drum de câte-va sute de metri lungime.

Cu săniuţa în spate, se urcă apoĭ din greu, maĭ încet orĭ maĭ repede de vârful dealuluĭ de unde se lasă iar în vârtejul uneĭ părţĭ din secundă.

Exercitat însă cu prevedere şi nu în măsură prea mare, acest sport evită primejdia uneĭ prematurĭ părăsirĭ a lumiĭ de aicĭ, are însă toate foloasele unuĭ exerciţiu frumos şi sănătos.

Cam în acelaş fel, însă ceva maĭ greu este sportul cu *Ski*-urĭ, un fel de patine orĭ tălpĭ late şi lungĭ de lemn carĭ se fixează de picioare şi care alunecă foarte uşor pe zăpadă. Turiştiĭ se suie până pe vârful unuĭ deal sau munte şi de acolo îşĭ dau drumul să alunece pe zapadă sărind peste văĭ, peste pomĭ, peste gropi şi pietre şi venind ca fulgerul de iute până în vale.

Un skier sărind o vale

Ceva maĭ iuţi ca *Rodel*-urile şi maĭ uşoare ca ele sunt aşa zisele *Bobsleigh-s*, pe carĭ sportează însă de obiceiu artiştiĭ de profesie, orĭ membriĭ diferitelor societăţĭ de sport.

Rodel-ul deprinde pe adepţiĭ luĭ pe deoparte cu impresia uneĭ iuţelĭ vertiginoase, dezvoltă muşchiĭ şi un curaj deosebit.

Victimele luĭ nu-s însă maĭ puţine ca simplul căţărat pe munţĭ şi vârfurĭ.

De cele maĭ multe orĭ, în izbirea vre-unuĭ pom se zdrobeşte şi sanie şi excursioniştĭ, orĭ o săniuţă rămasă maĭ încet e întâlnită şi sfărâmată de alta venită în urmă.

Cu greu şi după exerciţiu de zecĭ de anĭ, se poate ţine echilibrul pe ski-urĭ în iuţeala căderiĭ şi numaĭ un ochiŭ bun şi deprins evită la timp piedicele ce întâlneşte în cale, căcĭ câte vieţĭ n'au dispărut pentru totdeauna atât de repede că nicĭ un ţipat n'a maĭ putut să anunţe ceasul din urmă!

Dar când e vorba de sport, germanul nu cunoaşte ce-ĭ primejdia şi zilnic miĭ de ski-urĭ dungesc faţa netedă şi sclipitoare a zăpeziĭ.

Pe câmpiĭ netede şi uneorĭ când sue muntele în sus, se înhamă caĭ de ski-urĭ şi astfel escursioniştiĭ sunt goniţĭ ca pe sanie peste ghiaţă sau zăpadă.

Pentru răspândirea acestor sporturĭ se fac alergărĭ cu concursurĭ şi premiĭ şi

atuncĭ câte rănĭ, câte morţĭ în ciuda orĭcăreĭ prevederĭ !

In timpul din urmă se propune ca ski-eriĭ să zboare de pe munţĭ în vale, ţinându-se de un fel de aripĭ ca cele de la aeroplane. Atuncĭ sportul ar deveni maĭ sigur, dar nu s'ar maĭ ajunge la iuţeala groaznică a căderiĭ omuluĭ singur.

Cu sania trasă de caĭ se plimbă maĭ puţin nemţiĭ; în oraşe zăpada e înlăturată prea repede, la ţară se ocupă maĭ bine cu alte sporturĭ; numaĭ patinatul obişnuit pe ghiaţă este şi el în floare. Pe un lac, vezĭ acolo sărbătoarea orĭ

Rodel

în zile libere adunaţĭ de la bătrânul încăruntit, până la copilul de câţiva anişorĭ alunecând fie-care de potriva luĭ, amestecându-se în furnicarul ce se mişcă de toate părţile orĭ dansează în acordul uneĭ muzicĭ ce-ĭ distrează.

Şi câte figurĭ se fac pe ghiaţă, câte săriturĭ orĭ întorsăturĭ pe o singură patină orĭ pe amândouă!

Nu-ĭ vorbă, artiştiĭ au locul lor deoparte, închis, unde se întrec în meşteşugurĭ ori joacă *hockey*: un joc cu mingea pe ghiaţă, orĭ popice.

Şi astfel, în dragul frumoaseĭ naturĭ şi în dorinţa de a se întări şi însănătoşi, germanul nu scapă ocaziune a se folosi de toate minunile pământuluĭ şi după atâtea ceasurĭ de sport întăritor dar şi obositor pentru moment, petrece ore plăcute, în faţa unuĭ pahar de bere spumată şi în fum parfumat de havană...

Şi numaĭ astfel, în cultivarea sportuluĭ de tot felul, a crescut acest neam puternic, care are o armată voinică, curagioasă şi sănătoasă prin excelenţă şi care odată izbutise a strânge un regiment de uriaşĭ.

Buzău. **Ernest Dimitriu.**

DIVERSE

Ca prin poveşti.— Multe sunt aventurile în ziua de azĭ, dar aventura pe care o povestim maĭ jos, e una din cele maĭ curioase. Un marinar, a căruĭ corabie a naufragiat, s'a refugiat într'o insulă şi a fost readus la simţirĭ de indigenĭ, care îl numiră rege. Marinarul se numea Sydney Ross. El a guvernat aproape 40 ani şi muri în capitala sa New-Selma. Sydney Ross, nu cunoştea nicĭ limba, nicĭ obiceiurile, nicĭ poziţia. Urmaşul luĭ e un fiu de al luĭ, care a venit la Londra, spre a fi recunoscut de suveranul George V şi pentru a lua milioanele 'le le lăsase tatăl său la moarte.

* * *

Din istoria clopotelor.—Inainte de naşterea luĭ Christos clopotele nu erau cunoscute. Primul clopot a fost turnat în secolul al patrulea d. Cr. la porunca episcopuluĭ Paul de Nola. In secolul al şaselea aflăm clopote la maĭ multe mănăstirĭ. Papa Sabinian a. dat poruncă în 605, ca prin tragerea de clopote să se aducă la cunoştinţa credincioşilor timpul serviciuluĭ divin şi al cântărilor. Cel maĭ mare clopot se găsea în celebrul *Creml* din Moscova; acest clopot, care cântărea 4320 de măjĭ, a căzut din turn cu prilejul incendiuluĭ din 1737. Cam o mie de măjĭ cântăreşte clopotul din biserică Sf. Ivan cel Mare, tot din Moscova. Biserica Sfântuluĭ Ştefan din Viena are un clopot de 354 de măjĭ, iar Notre Dame din Paris unul de 340 de măjĭ.

* * *

Un om care scrie cu gura.—Multe minunăţiĭ se ivesc în viaţa omenească. Un englez cu numele *Goy Tomas Wilhelm* născându-se fără mânĭ şi fără picioare, totuşĭ scrie minunat.

Pe timpu' când a învăţat la şcoală, tocmaĭ aşa de bine îşĭ termina lucrările scripturistice ca şi orĭcare alt şcolar. Aceasta numaĭ aşa s'a putut întâmpla, că a învăţat să scrie cu gura, ţinând condeiul între dinţĭ. Printr'o răbdare extraordinară şi printr'un exerciţiu îndelungat a ajuns până a-şĭ înlocui mânile la scris. Cu condeiul ţinut în gură ştie scrie foarte frumos, aşa că cine-ĭ vede scrisoarea, nicĭ nu gândeşte că nu-ĭ scrisă cu mâna.

El ocupă un post foarte însemnat ca secretar la o mare societate în Londra. Este un om foarte sârguincios şi de încredere, pentru care îl stimează foarte mult şefiĭ săĭ. Maĭ de mult a fost şi secretar intim al unuĭ căpitan englez.

El are un vechiŭ servitor credincios, care îl duce cu trăsura la oficiu şi-l aşează la masa de scris în cancelarie şi la timp îl duce acasă. Afară de acestea servitorul îl spală, îl îmbracă şi îĭ dă de mâncare.

Este de însemnat şi aceea că el are o vedere foarte ageră şi scrie tare mărunt, aşa că alţiĭ numaĭ cu sticla măritoare îĭ pot ceti scrisoarea de altfel destul de citeaţă.

Aventurĭ primejdioase la Pieile Roşiĭ

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

Vroi să îngrop şi eu corpurile pawnişilor, şi această propunere fu primită cu un hohot general de râs, răspunzându-mĭ că lupiĭ vor avea această grije.

Era acum să părăsesc pentru totdauna acest loc, unde trăisem şi suferisem atâta. Ce va crede Obed dacă avea să se 'ntoarcă? Rugaĭ atuncĭ pe Pipestick să-mĭ explice pe cât putea de bine poziţia principaluluĭ oraşel din Ottacs, situat la 25 de poştĭĭ aproape, înspre sud. Luai o foaie de hârtie din carnetul carĭ nu mă părăsise nicĭ odată dela inceputul aventurilor mele, şi scriseĭ cu creionul, un rezumat de cele ce mi se întâmplase.

Viriĭ apoĭ preţioasa notă în crapătura unuĭ băţ lung. O înfăşuraĭ cu îngrijire în maĭ multe bucăţĭ de piele şi însfârşit înfipseĭ băţul în pământ pe ruinele colibeĭ mele. Pipestik singur pricepea ce făceam şi se însărcină a comunica şi tovarăşilor luĭ.

VI

Ajunserăm apoĭ curând pe ceilalţĭ Ottoeşĭ şi pe femeĭ carĭ 'naintau cuminte cu un pas domol.

Aveam presimţire că vom fi atacaţĭ de Pawnişi, de aceea rugai pe Pipestick să iuţim pasul.

Mergeam sprijinit de Pipestich şi de unul din tovarăşiĭ luĭ.

Trăseĭ de câteva orĭ cu puşca în câteva păsărĭ, pe carĭ le dedeĭ jos dintr'un glonţ. Tovarăşiĭ meĭ erau uimiţĭ de îndemânarea mea.

In sfârşit ajunserăm şi noĭ avantgarda, unde găsirăm pe toţĭ instalaţĭ în jurul unuĭ foc mare, pe care'l făcuseră cu intenţia de a se opri vre-o jumătate de oră.

Nu ştiu cât dormiĭ căcĭ luĭ deşte-

ptat de lătratul furios al câinilor noştri. Bătrânul şef care comanda pe Ottoeşi şi pe care'l chema Wagun-Wina-Bey, se repezi afară din colibă. Eu mă luai după el cu puşca pe umăr, şi silindu-ne a descoperi în întuneric aceea ce alarmase pe câini. Trei oameni fură însărcinaţi să caute prin pădure, câinii alergară şi ei, făcând un sgomot infernal. Abia îi potolirăm.

Se făcu iar linişte, probabil dacă ar fi fost vre-un duşman, s'ar fi arătat, dar nu era nimeni.

In pădure lupii nu mai urlau, nu se mai auzeau nici măcar păsările de noapte.

De odată un ţipăt ascuţit, strident, disperat, vibră în ecou, şi în acelaşi timp, se auziră apropiindu-se de noi paşi precipitaţi, şi unul din trimişii noştri venind pe goană şi urmat aşa de aproape că văzurăm o duzina de topoare pe deasupra capului lui, apoi dispărând fără ca să putem descoperi ce mâini le aruncaseră.

— Duşmanul e colo! strigă nenorocitul.

El văzuse ciopârţind pe cei doi tovarăşi ai lui, ştia că pădurea mişună de duşmani, şi cu toate astea nu puteam zări nici unul. Waggun-Wina-Bey şi oamenii lui erau în culmea fericirei că aveau să se bată. Era de prisos a mai expune viaţa altor trimişi, de aceea ne ascunserăm şi noi pe după pomi, tufişuri şi de acolo aşteptarăm în tăcere începutul atacului.

Trecură mai multe minute şi nimic.

Incercai să spui lui Pipestik că fusese poate o păcăleală, dar acesta 'mi răspunse :

— Mai aşteaptă puţin şi dacă ţii mult la părul d-tale, ocheşte bine.

Abia sfârşise, când auzirăm sgomotul cel mai îngrozitor şi înfiorător ce am auzit vre-o dată. Era ţipătul de luptă al inamicilor noştri.

Se crăpa de ziuă, şi văzurăm sute de forme negre apărând şi dispărând pe după pomi şi de acolo trimiţându-ne ploaie de săgeţi şi lănci.

Câteodată mai şuera pe la urechile mele şi câte un glonţ. Dar indienii cari ne atacau erau armaţi cu arcuri şi săgeţi şi erau foarte numeroşi. Dacă ne-am fi bătut corp la corp, ar fi fost mai bine, pieile roşii însă, decât ori cari trib preferă moda luptei cu surprize şi şiretlicuri. Câinii noştri ne scăpase, şi pentru un moment, inamicii se mulţumeau a ne ameţi cu ţipetele lor şi cu o ploaie de săgeţi.

De odată atacul încetă şi se făcu iar tăcere. Profitai pentru a întreba pe Pipestick ce naţie erau duşmanii noştri.

— Sunt Dacatoşi sau Pawnişi, 'mi răspunse el.

Vor fi descoperit poate cadavrele fraţilor lor omorîţi de praful de puşcă al d-tale, şi crezând că noi suntem cauza morţei lor, ne urmăresc până când se vor strânge în număr mai mare ca să se răsbune.

Ţipetele de războî isbucniră cu mai multă furie ca nici odată; şi de data asta răspunserăm şi noi, trăgând pe dată ce un inamic se arăta după vre-un pom. Din nenorocire acei piei-roşii erau numeroşi ca un stup de albine; şi se mişcau cu atâta repezeală, în cât cele mai multe din loviturile noastre rămâneau fără efect.

Eu, îngenuncheasem la trunchiul unui pom, şi de acolo ocheam cât puteam mai bine. O bandă era grupată în spre Est, şi făcea ca o linie lungă neagră în spre Vest, şi săgeţile sburau omorând un biet copil la sânul mamei lui şi doi din cei mai bătrâni din luptătorii noştri.

In zadar Wagum-Wine-Beg, aţâţa pe luptătorii lui glasul şi cu gestul; în zadar gloanţele noastre eşeau unul după altul, fără întrerupere; aveam să fim năpădiţi de mulţime. Dacă nu am fi avut cu noi femeile şi copii, ne-am fi putut face un drum printre duşmani, dar în poziţia noastră, nici nu ne mai gândeam la aşa ceva. Cu toate astea, duşmanii se apropiau de noi din ce în ce mai mult. Ii văzurăm eşind din pădure, formând un singur corp şi sigur de isbândă, repezindu-se în spre noi. Eram perduţi. Săgeţile şi topoarele sburau în aer, şi nici praf nu mai aveam, pentru a mai încerca o ultimă sforţare, pentru a întarzia un moment perderea noastră. Eram adunaţi strânşi în jurul corturilor şi căruţelor noastre, apărându-ne cu turbare, slujindu-ne ca armă de ori ce ne eşea înainte, săcuri, topoare, ciomege, puşti. Femeile, ne ajutau şi ele cu o energie uimitoare.

Wagum Vine-Beg, rănit mai întâi la braţ, apoi la umăr, muşca ţărână; Pipestick căzuse lângă mine, eram înconjurat de morţi, şi de muribunzi, şi văzând un uriaş de piele-roşie apropiindu-se de mine, înteleseiu că îmi venise şi mie ceasul din urmă ; atunci văzui învârtindu-se un topor; oţelul armei luci la primele raze ale răsăritului de soare; îmi plecai capul prin instinct pontru a fugi de oribila durere pe care aveam s'o resimt, când... un glonte şueră la urechile mele şi îngrozitorul meu inamic căzu mort la picioarele mele.

De unde venea acest ajutor neaşteptat? Glonţul acela era el destinat vre-unui Ottoec, oare? Observai că atacul se micşora şi inamicul era gata a face altă diversiune neaşteptată. O speranţă nebună îmi trecu prin inimă şi strigai din toată puterea plămânilor mei :

— Obed! Obed! Sunt aci! Ajutor! Ţipete de bucurie îmi răspunseră. In acelaş timp, o duzină de oameni albi în număr de trei ori mai mare ca piele-roşii, năvăliră asupra Pawnişilor, şi Dacotaşilor, împrăştindu-i cu gloanţele şi loviturile de topoare.

Pe când duşmanul fugea, urlând de turbare şi de groază, Obed, căci era chiar el, care comanda mica trupă, sosise aşa pe neaşteptate, pentru a mă scăpa de la moartea oribilă. Obed sări deasupra trunchiului după care mă ascunsesem, şi veni de se aruncă în braţele mele.

— Dragul meu amic, ce fericit sunt că te găsesc sănătos şi scăpat, strigă el în bucuria lui.

Nu avem însă vreme de perdut. Repede! Iute! Ia aceste gloanţe şi acest praf, şi 'nainte!

După aceşti sălbatici, repede, 'nainte ca să le vie poftă să se reîntoarcă.

Deja el se luase după duşmani. Vream şi eu să-l urmez, dar picioarele mi se împleticiră şi fusei nevoit să mă sprijin ca să nu cad. Wagum-Wine-Bey, Pipestick, şi vre-o 5 alţi germani ţipau de-ţi rupea inima. Hotărâi să rămân cu ei pentru a le îngriji rănile şi pentru a'i apăra, dacă şiretilor noştri adversari le-ar fi venit gustul de a năvăli pe negândite, pe câmp pentru a le smulge părul.

Pijestik, din fericire nu primise de cât o sperietură. Impărţii muniţiile lui Obed ca el şi cu câţi-va luptătorii scăpaţi; îi însărcinai de a face pază bună, pe când eu îngrijam pe Wagum-Wine-Bey, şi pe nenorocitele de femei cari suferise aşa mult.

Trecuseră mai multe clipe aşa.

Pe pajişte, Dacotaşii şi Pawnişii fugeau înaintea lui Obed şi a oamenilor lui.

Un ţipăt al lui Pipestick, mă sili a mă ocupa de mine însu-mi.

O duzină de Dacatoşi eşeau din pădure, sărind şi urlând ca nişte demoni.

Poruncii tovarăşilor mei de a sta tăcuţi, şi de a-i lăsa să se apropie până în momentul când vom putea să-i strângem bine.

Atunci luai pentru ţintă un Docatos la dreapta mea: Ottocşii urmându-mi pilda, aleseră fie care câte un om înaintând spre stânga, şi când duşmanii noştrii nu mai fură decât la o sută de metri, traserăm toţi odată. Şease oameni căzură, fără ca ceilalţi să fi observat, atât foc puneau în atacul lor. Avuserăm vreme a ne încărca armele 'nainte de a ne ataca, şi trei alţi adversari muşcară pulberea, pe când cei vieţuitori, nebuni de groază, se refugiară în pădure.

Acum trebuia neapărat să înpedicăm pe Obed de a maĭ urma pe inamiciĭ noștri, de teamă ca aceștia să nu parvină a'ĭ tăia orĭ-ce adăpost înspre lagărul nostru. Eu singur puteam să-l înștiințez de pericolul ce'l amenință. Insfârșit, fără a maĭ perde vreme în cugetărĭ deșarte, 'mĭ încărcaĭ pușca, apucaĭ toporul unuĭ mort, și alergaĭ înspre prietenul meu, din toate puterile mele. Eram la jumătatea drumuluĭ când o ceată de Pieĭ-roșiĭ se luă după mine.

Frica 'mĭ dedea aripĭ; mâncam aproape spațiul, chemând pe Obed în ajutorul meu.

Vaĭ! El era prea ocupat de Dacotașĭ, fără a se maĭ gândi să vadă ceeace se petrecea în spre lagărul nostru. Scăparea mea atârna de mine singur; puseĭ un genuchiĭ în pământ și cu sânge rece, ochiĭ unul din adversarĭ meĭ maĭ apropiațĭ.

Un glonte 'l trânti la pământ.

Eu 'mĭ reluaĭ iar cursa în galop, și tot alergând, îmĭ încărcaĭ pușca.

Când mă văzuĭ iar strâns de aproape, traseĭ din nou.

Dar moartea unuia din eĭ, în loc de a'ĭ opri pe inamiciĭ meĭ, după cum nădăjduiam, din potrivă îĭ înverșună maĭ mult. Se asvârliră asupra mea cu turbare. Nu maĭ aveam puterĭ. Sângele îmĭ vâjia în urechĭ, și simțeam o ciudată sensație ca și cum visam că 'mĭ este cu neputință a scăpa. Maĭ chemaĭ odată pe Obed în ajutor.

In sfârșit fuĭ auzit! Gloanțe șuerară în aer și ceata care mă urmărise cu atâta înverșunare, se refugiă în pădure. Obed voia s'o împedice, dar eu îl făcuĭ să înțeleagă cât era de periculos un asemenea proect, și așa se hotărî se intre în lagăr cu oameniĭ luĭ.

Care fu bucuria mea, recunoscând printre eĭ treĭ din ficele luĭ Laban-Rogget. Bătrânul meu prieten și familia luĭ scăpase dar? Nu avuseĭ însă vreme să aflu, căcĭ era urgent ca până la miezul nopțeĭ să ridicăm lagărul, în jurul căruia Dacotașiĭ și Pawnișiĭ se învârteau ca o ceată de vulturĭ flămânzĭ.

Wagum-Wine-Bey și Pipestick, erau bine și puteau umbla. Era chiar uimitor cum se vindecau de repede Pieile-roșiĭ, maĭ cu seamă dacă nu aveau de băut rachiu, aceea ce le era în obiceiu.

Le spuseĭ intenția mea de a'ĭ duce într'un loc unde am fi fost în siguranță. Eĭ primiră cu recunoștință, numaĭ câți-va din emigrațiĭ carĭ întovărășeau pe Obed, auzind de acest proect, strigară furioșĭ că nu maĭ aveau chef să maĭ întâmpine noĭ pericole. Le spuseĭ că eu datoram viața mea Ottoeșilor, și că 'ĭ voĭ însoți până când va ajunge la adăpostul Pawnișilor și al Dacotașilor, chiar de m'așĭ duce cu eĭ, numaĭ eu singur. Bine a zis! răspunse Obed și frații luĭ. Ottoeșiĭ s'au arătat în totdeauna prietenĭ cu albiĭ, și este de datoria noastră de a'ĭ apăra contra acestor bandițĭ care 'ĭ urmăresc.

Indieniĭ carĭ însoțiseră pe prieteniĭ meĭ, și carĭ aparțineau tribuluĭ Kioways nu vroiau de cât să ajute frațiĭ; așa că și ceĭ nemulțumițĭ fură silițĭ a împărtăși părerea majorităţeĭ.

Numaĭ decât corturile și aceea ce cuprindeau, fură înțesate prin căruțe și pe rănițĭ îĭ culcară deasupra; apoĭ o pornirăm și nu ne oprirăm decât noaptea, pe vârful unuĭ deal, apărat de toate părțile de stâncĭ ascuțite.

Ne întinserăm corturile, având grijă de a le baricada bine, ca în caz când inamiciĭ noștri ar cădea peste noĭ pe neașteptate să fie împiedecațĭ. Mai mult încă, făcurăm și un cordon de sentinele însărcinat a face pază.

Pădure era destulă, făcurăm decĭ foc mare; luminațĭ ast-fel, lagărul avea o înfățișare foarte pitorească.

Centrul era ocupat de Wagum-Wine-Beg și de oameniĭ luĭ.

Pentru a ne arăta recunoștința luĭ Wagum-Wine-Bey, ne împărți mâncare din belșug. Isprăvisem de mâncat, și era să întreb pe Obed să ne spue ce i se întâmplase când veni un Ottoes și spuse luĭ Pipestick că mă cheamă bătrânul șef.

— Il doare rău rănile și e convins că d-ta eștĭ un doctor mare și că 'l veĭ vindeca.

— Mă duseĭ dar urmat de Pipes-

Tilly Bebe, celebra înblânzitoare de animale, dând reprezentație cu leul ei favorit, căruia îi desface gura spre a arăta publiculuĭ dantura «Regeluĭ animalelor».

tick, în calitate de interpret, în cortul șefului. Era culcat pe piei de bivoli, cu capul pe un trunchiu drept pernă. Cum mă văzu, fața i se însenină și începu discursul următor :

— Streinule, ți-ai găsit prieteniĭ și ai fără îndoială gândul de a părăsi pentru a-i urma, corturile pieilor-roșii. Gândește-te bine înainte de a ne părăsi.

Dacă vreĭ, noĭ te adoptăm ; veĭ deveni fiul și fratele nostru. Te vom îmbrăca, te vom picta, vei deveni semenul nostru. Ți-am mai spus că 'ți-ași da de soție pe una din fetele mele. Pe atunci eu te iubeam puțin, azĭ te iubesc mult ; îți dau două fete. Ți am vorbit de Licuricĭ ; și soră-sa Vermușor este tot așa de bună fată ca și cea dintâi. Ai să ai un cort mare și veĭ putea trăi cu amândouă în mare liniște, căcĭ în afară de alte perfecțiĭ, în limba lor, ele nu cunosc nicĭ un cuvânt de ciudă.

Ia-le dragul meu, devino copilul meu și fericit.

Vai ! această chemare mișcătoare nu avu rezultatul sperat de bietul Ottoes; el isbucni în lacrămi auzind refuzul meu exprimat în termenĭ decisivĭ, deși foarte afectuoșĭ.

In sfârșit, adunându-șĭ puterile șopti :

— De oare ce trebue să fie așa, așa să fie !

Ii îngrijiĭ rănile cât putuĭ mai bine, vorbiĭ cu el despre cele petrecute peste zi, apoĭ mă duseĭ lângă prieteniĭ mei. Povestea noroculuĭ meu fu primită cu un hohot de râs general, și abea putuĭ stăpâni pe doi emigrațĭ tot așa de grosolanĭ ca Indieniĭ, carĭ se oferiseră pentru a mă înlocui pe lângă cele două fecioare Ottoeșe.

Când încetaĭ din râs, rugaĭ pe Obed de a alege treĭ kiowavs din ceĭ maĭ inteligențĭ, și a-ĭ trimite să exploreze imprejurimile, ca să se încredințeze dacă dușmanul nu era maĭ pe aproape de cât socoteam noĭ. După ce plecară, ne grupârăm cu luleaua în gură, în jurul foculuĭ și Obed ne istorisi cum 'șĭ regăsi familia.

VI

Cum m'am despărțit de d-ta, Jeane, nu maĭ aveam de cât un singur gând: să sbor de mi-ar fi fost cu putință, ca să-țĭ aduc cât maĭ repede ajutorul de care aveaĭ nevoie. Indianul Delaware, care se hotărâse a mĭ sluji de călăuză îmĭ fu un tovarăș bun și folositor.

La început, ne căsnirăm să regăsim urmele familieĭ mele ; dar fără succes fură toate sforțările noastre, și după câte-va zile renunțarăm cu desăvârșire. Aflarăm maĭ târziu, că apucase un drum opus celuĭ pe care 'l luasem noĭ. Cum se lumina de zi, porneam la drum, și nu ne opream de cât o oră sau două 'nainte de scăpătatul soareluĭ. Atuncĭ ne făceam un frunzar de foĭ și crăcĭ, aprindeam focul și ne pregăteam mâncarea.

Delaware nu'ĭ plăcea să se ocupe cu bucătăria ; prefera vânătoarea și aproape maĭ în tot drumul, aducea vânat bun.

Toate merseră de minune până în ziua când intrarăm într'o livadă acoperită de ierburĭ înalte, cari se legănau ca valurile măreĭ.

Nu era nicĭ o adiere măcar; iarba era așa de înaltă că era cu neputință să vezĭ alăturĭ, și abia înaintam.

De odată simțiĭ o adiere caldă pe obrazul drept. Văzuĭ pe Delaware că 'șĭ duce mâna la obraz, făcuĭ și eu ca el, și simțiĭ pe degete un praf uscat.

Tovarășul meu, mă apucase de braț, și începând să fugă, mă târâ cu el țipând :

— Innainte! Inainte! livada a luat foc !

In adevăr, un fum subțire îutneca deja aerul.

— Vezĭ colnicul acela, colo ? urmă el. Trebue să'l ajungem în câte-va clipe, altfel vom fi arșĭ.

Vaĭ ! mi se părea cu neputință să facem în așa de puțin timp, atâta drum, care ne despărțea de unica scăpare. Picioarele mele se împleticeau și se împedicau de câte-o rădăcină, și ași fi căzut dacă nu mă sprijinea Indianul.

— Pentru ce, îl intrebaĭ eu alergând, nu tăiăm noĭ iarba în jurul nostru și nu'ĭ dăm și noĭ foc ? Incendiul ar trece astfel de amândouă părțile, fără a ne atinge.

— Cerbiĭ, urșiĭ, lupiĭ s'ar precipita în livadă, în acest spațiu gol și am fi sfâșiațĭ de ghiarele lor sălbatice. Nu'ĭ auzĭ cum se apropie ? Inainte, înainte !

In adevăr, în depărtare se prelungea un murmur lung, surd care mă umplea de groază. Cenușea cădea ca ploaia în jurul nostru ; vântul sufla cu putere, și auzeam foarte deslușit sgomotul flăcărilor care se apropiau.

Aproape ne apropiasem de colnic, dar focul ne ajungea cu repezeală. Picioarele le simțeam că mă lasă ; înabușeam și mi se părea că visez ceva grozav. Tovarășul meu alerga maĭ repede ca mine, dar se gândea numaĭ la mine și mă zorea, repetându-mĭ :

— Inainte, înainte !

Insfârșit ajunserăm pe deal : eram scăpațĭ. Era un fel de stâncă stearpă, fără nicĭ un arbore și nici un firicel de iarbă. Era aproape să cad jos mort de oboseală, când Delaware 'mĭ zise :

— Privește !

Și rămăseĭ încremenit !

In acea parte pe care voiam să ne urcăm, se îndreptau ca fulgerul, o ceată întreagă de lupĭ, de cerbĭ, de bivolĭ, urșĭ. vulpĭ, iepurĭ și curcĭ ; păsărĭ sălbatice, marĭ și micĭ, toate alergau 'nainte, scoțând țipete asurzitoare de spaimă și groaza, silindu-se a fugi de flacările nemiloase. Inteleseĭ atuncĭ care ar fi fost soarta noastră, dacă am fi ajuns pe deal, și la acest gând, mă înfioraĭ.

Ne oprirăm pe stâncă maĭ multe ceasurĭ în așteptare până să se răcească pământul, și apoĭ să ne putem urma drumul. In sfârșit ne puturăm scobori și o luarăm la drum, ridicând la fie-care pas ierburĭ cu scânteĭ și coloane întregĭ de tuningine.

Pentru culmea nenorociriĭ noastre, cerul se întunecase și zăpada amenința să cadă. Delaware începuse a fi îngrijat și iuțea mereu pașiĭ.

Eu îmĭ târam cât puteam piciorul după mine, dar mă simțeam mort și sdrobit de puterĭ. Pe la apusul soareluĭ, ne oprirăm la adăpostul unor pomĭ, și fuĭ fericıt căcĭ adormiĭ dus, după ce maĭ întâĭ ajutaĭ pe Delaware să facă un foc mare și să pregătească masa noastră.

VIII

Când o pornirăm iar la drum, era o auroră tristă și posomorâtă. Drumul era lung și întins, de nu'ĭ daĭ de sfârșit ; noriĭ se îndesau din ce în ce maĭ mult și eu îmĭ urmam tovarășul interesându-mă :

— Unde mergem oare ?

Delaware era adâncit în gândurĭ și tăcut.

Aspectul timpuluĭ îl înspăimânta, îl vedeam bine, dar aveam mare încredere în el și'ĭ dam pace.

— Scăparea noastră atârnă mult de iuțeala noastră, îmĭ spuse el.

De aceea nu mă gândeam de cât să merg cât maĭ repede cu putință.

Frigul se întețea, așa că nicĭ nu ne maĭ oprirăm să mâncăm.

— Unde este pădurea în care vom petrece noaptea? întrebaĭ eu însfârșit pe tovarășul meu.

— O ! încă departe !

Incepu în sfârșit să ningă; pământul se albi. Merserăm astfel prin frig și zăpadă până dădurăm într'o pădure în care furăm silițĭ a ne opri nemaĭ putând înainta.

— Acum, suntem nevoițĭ a rămâne aci până va înceta ninsoarea, îmĭ spuse prietenul meu.

— Și cât crezĭ că vom sta ?

— Poate două sau treĭ zile, și poate și vre-o 10.

— Acum să nu ne maĭ văicărim de geaba ; lemne avem, de mâncare asemenea, nu avem de cât să așteptăm.

Avea dreptate. Ne înfăşurarăm decî în pieile noastre de bivolĭ, şi adormirăm cu picioarele la foc. Fie-care din noĭ se scula din când în când ca să nu lase focul să se stingă, apoĭ ca să nu pierdem din vreme adormeam din nou.

Trecuseră maĭ multe zile; zăpada încetase dar abia a doua zi; Delaware găsi cu cale să o pornim la drum, căcĭ era destul de tare pentru a ne ţine.

Intr'o după amiazĭ, trecurăm pe o înălţime de unde văzurăm un rîu. Era aproape cu neputinţă să'ĭ deosibeştĭ ţărmurile din cauza zăpezіĭ, care se întindea peste toată ţinutul. Puţin maĭ departe de acolo, se zărea un fum prin aer. Acolo erau pe semne oamenĭ, amicĭ poate. Ce plăcere îmĭ făcu acest gând.

— Ce să fie acolo? întrebaĭ eu pe tovarăşul meu.

— Acolo este fortul Laramie. Inainte de scăpătatul soareluĭ, vom sosi şi noĭ!

Inima 'mĭ săltă de bucurie la aceste cuvinte, şi începuĭ a fugi înaintea Indianuluĭ, ca un copil nebunatic.

Insfârşit după două ore de drum, ajunserăm, şi furăm primiţĭ călduros de un grup de oamenĭ albĭ. Delaware aducea la maĭ mulţĭ din eĭ scrisorĭ, aceea ce făcu primirea şi maĭ călduroasă; ni se servi mâncare caldă, verdeţurĭ, cafea şi pâine albă. Toate 'mĭ plăceau, dar aceea ce'mĭ făcea mare bucurie, era de a mă revedea între semeniĭ meĭ. După ce vorbirăm multă vreme, mă conduseră într'o odae, în care mă putuĭ întinde într'un pat cu cearşeafurĭ şi plăpumĭ. Eram încântat; a doua zi fuĭ primit de către guvernorul fortuluĭ. Iĭ povestiĭ despre mine şi familia mea. Care fu bucuria când aflaĭ că toţĭ aĭ meĭ erau sănătoşĭ şi scăpaţĭ şi se stabilise pe timp de iarnă înspre nord-vest, 8 zile de marş, până la eĭ.

Prietenul meu Delaware cunoştea locul; se oferi să mă ducă, şi eu primiĭ propunerea luĭ cu recunoştinţă. Sinceritatea şi curajul luĭ mă mişcase.

Aşĭ fi vrut să plec chiar în ziua aceea, dar nu era cu putinţă. Trebuia să'mĭ cârpesc vestmintele, să'mĭ agonisesc hrana. Aşa că abia a doua zi părăsirăm fortul. Eram adânc mişcat de primirea ce mi se făcuse, dar când mă văzuĭ din nou în aer liber, simţiĭ că parcă aşĭ fi fost un prizonier căruia 'ĭ daĭ drumul din închisoare.

Călătoria noastră nu avu nicĭ un incident. Ajunsesem aproape de voĭ, depărtare numaĭ o jumătate de zi, când intrarăm într'o vale închisă printr'un munte nalt, cu prăpăstiĭ deschise. Deodată vedem un om alergând din tot sufletul, înspre prăpastie.

Fără îndoială, urmărea o pradă şi nu ştia ce pericol 'l ameninţă.

Noĭ îĭ strigarăm să se oprească. Era prea târziu, căcĭ căzu de la o înălţime teribilă. Alergăm repede la locul unde îĭ căzuse corpul sfărâmat. Fericire! Văzurăm un indian zăcând în zăpadă numaĭ leşinat. Stânca era aşa de ascuţită, că chiar acest fapt îl scăpase. Fusese aruncat ca pe o minge pe zăpadă, care 'l amorţise doar, dar îl scăpase cu viaţă. Când îşĭ veni în fire, avea un picior rupt şi poate câte-va scrântiturĭ. Ar fi fost o cruzime de'l lăsam acolo. Delaware îĭ spuse că aveam să'l ducem în lagărul tatăluĭ nostru. El primi cu recunoştinţă şi amândoĭ ne puserăm şi făcurăm un pat de scândurĭ şi de crăcĭ ca să'l putem duce.

Cum 'mĭ maĭ bătea inima, când zăriĭ în sfârşit dealul pe care se aşezase familia mea. Mai multe colibe se ridicau una lângă alta, şi când ne apropiarăm una din ele se deschise, şi din ea eşiră, tata, mama, surorile, şi toţĭ fraţiĭ afară de Joab. Cum să vă maĭ descriu bucuria cu care fuĭ primit? Părinţiĭ meĭ mă credeau mort ca şi sermanul Joab pe care 'l văzură ciopârţindu-l în faţa lor.

După ce ne îmbrăţişarăm, le duseĭ şi pe bravul Delavare, căruia 'ĭ mulţumiră toţĭ cu recunoştinţă, apoĭ le spuseĭ cum găsisem pe tânărul indian rănit.

Femeile se însărcinară cu el şi'l îngrijiră cu mult devotament aşa cum erau ele învăţate.

Trecură mai multe zile, în care îmĭ făcuĭ pregătirile ca să-ţĭ viu în ajutor, scumpul meu Jean, căcĭ eu te uitasem. Indianul pe care 'l scă-

Universitatea din Albuquerque

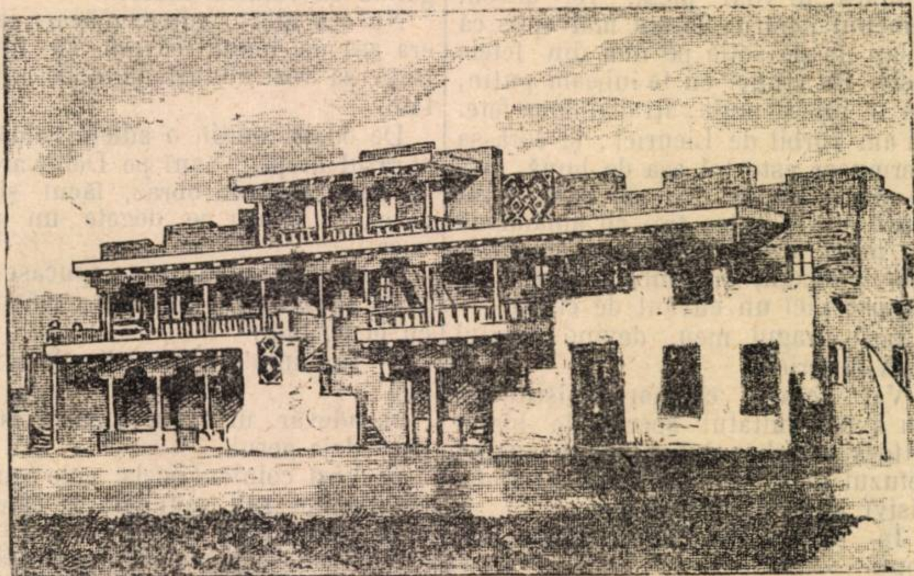
— —

Nu-ĭ vorba aci de oraşul spaniol, unul din cele maĭ cunoscute din Estramadura, ci de oraşul american situat în statul New-Mexic şi care aparţinea altădată Mexiculuĭ.

Dacă Jankeiĭ sunt totdauna învinuiţĭ că nu cunosc estetica, făcând ca confortabilul să ţie primul loc înaintea arteĭ, mărturisim că în unele cazurĭ eĭ nu prea şi pe carĭ privindu-le îţĭ vine în minte pe loc cuvântul *închisoare*.

Dar la un moment arhitecţiĭ arătară un gust şi un cult al tradiţieĭ pe care nu eram obişnuiţĭ să-l admirăm la eĭ. Şi atuncĭ căutară stilul uneĭ universităţĭ, cu siguranţă unică în lume, în casele populaţiuneĭ autochtone, la Indieniĭ Pueblos.

Şi tribul Pueblos se bucură de acest nume, pentru că, în loc să rătăcească sub colibe ca toţĭ ceilalţĭ Indienĭ, el

îşĭ merită această reputaţie. Universitatea din Albuquerque oferă, în privinţa aceasta, un exemplu dintre cele maĭ bune.

Când se vorbi, acum de curând, să se facă clădirĭ necesare cu ocazia desvoltăreĭ instrucţiuneĭ în micul oraş american, ahitecţiĭ guvernuluĭ se gândiră la nişte construcţiĭ urâte cu ferestre cu zăbrele, cu poarta severă, aşa de comune aceste construcţiĭ în Anglia şi America trăia prin sate în adevărate case.

Autorităţile din Albuquerque găsiră că e interesant să perpetueze curiosul stil al acestor Pueblos, dându-ĭ întru cât-va o formă clasică.

Fără îndoială această universitate cu zidurile albe, cu faianţele şi galeriile sale larg deschise, te atrage maĭ mult ca edificiile negre despre carĭ am vorbit şi carĭ lasă o impresie penibilă.

Vetor.

TRAGEREA PREMIILOR
„Ziaruluĭ Călătoriilor“

Alaltăerĭ, la orele 10 dim., s'a făcut în sala cea mare a administrațieĭ noastre, tragerea premiilor ce acordăm gratuit abonaților «Ziaruluĭ Călătoriilor».

A asistat la tragere un mare număr de abonațĭ.

Tragerea a fost prezidată de d. N. Dumitrescu-Câmpina, directorul ziaruluĭ nostru.

Douĭ copiĭ aleșĭ din public trăgeau din urnele respective numerile câștigătoare, precum și buletinele cu obiectele câștigate.

Primul număr scos din urnă a fost *317* care a câștigat o pendulă de biurou, un adevărat obiect de artă.

Câștigătorul, d. Gh. Ștefănescu, din stradela Rahoveĭ, 99 bis, se afla de față și a fost viu felicitat de asistență.

Apoĭ au eșit, rând pe rând, și celelalte obiecte de o reală valoare.

După tragere s'a încheiat cuvenitul proces-verbal, care a fost semnat de asistențĭ.

Iată acum și lista completă a trageriĭ:

D. *Nicolae I. Ardeleanu*, Bălceștĭ, Argeș), cu No. 688, *O sobă Godin No. 3.*

Erodiaconul *Ghedeon Verenciuc*, (monastirea Cetățuia, Iașĭ), cu No. 29, *Una pușcă de vânătoare, Piper-Bayard.*

D. *Gheorghe Nicolau*, strada Soareluĭ, 4, (Ploeștĭ, cu No. 470, *Un pistol automat.*

D. *George Degeanu* (Câmpulung), cu No. 671, *O carabină.*

D. căpitan *V. Stanomirescu* (Băile Olăneștĭ, prin R.-Vâlcea), cu No. 444, *O oglindă venețiană.*

D. *Pavel G. Rădulescu* (impiegatul regieĭ T.-Jiu), cu No. 268, *O masă de toaletă.*

D. *Ioan St. Păunescu* (Strehaia) cu No. 487, *O masină de cusut.*

D. *Eugeniu Steiescu* (strada Schitu Maicilor, 14, loco, No. 384, *Un tablou.*

D. *Vasile Rădulescu* (impiegat gara Alexandria), cu No. 611, *Un tablou.*

D. *Gh. Ștefănescu*, stradela Rahoveĭ, No. 99 bis, loco, cu No. 317, *O pendulă de biurou.*

D. *Dumitru Boldea* (comuna Pechea, Covurluĭ), cu No. 598, *O chisea de argint.*

D-na *Irina Ionescu* (comuna Sf. Gheorghe, prin Sf. Gheorghe, cu No. 288, *Un gramofon cu 6 plăcĭ.*

D. *Teodor Râmniceanu*, str. Nisiparĭ, loco, cu No. 279, *o fructieră.*

D. *Longine Zimer* (fabrica de zahăr Mărășeștĭ), cu No. 481, *O toaletă de bambu.*

D. *Sandu Mihăilescu*, cojocar, (com. Valea Seacă, prin Sascut), cu No. 423, *O duzină cremă Flora.*

D. *I. Slămnescu*, str. Rinocer 19, loco, cu No. 709, *O duzină săpun Flora.*

D. *Giovanni Crossi*, proprietar, Azuga, cu No. 420, *O duzină pudră Flora.*

D. *N. N. Zidăroiu*, (com. Oteteliș, prin Baiș), cu No. 215, *Un ceasornic de argint.*

D. *Petriță Antoniu*, (comuna Frasin, jud. Vlașca), cu No. 593, *O mandolină.*

D. *George A. Cosmovicĭ*, (Tg.-Neamț), cu No. 110, *Un ceasornic de argint.*

D. *C. N. Constantinescu*, mecanic, (com. Poroschia, prin Alexandria), cu No. 437, *Un abonament la „Veselia“ pe 6 lunĭ.*

D. *Ștefan V. Arghiriu*, (com. Hurducĭ, prin Hușĭ), cu No. 518, *Un abonament la „Veselia“ pe 6 lunĭ.*

D. *Alexandru Mașu*, (fabrica zahăr Mărășeștĭ), cu No. 518, *Un abonament la „Veselia“ pe 6 lunĭ.*

D. *Al. N. Doicescu*, strada Țepez-Vodă 29, cu No. 299, *Un abonament la „Veselia“ pe 6 lunĭ.*

D-ra *Alexandrina Demetrescu*, studentă, strada Aquila 23 loco, cu No. 121, *Un abonament la „Veselia“ pe 6 lunĭ.*

D. *Dumitru Constantinescu*, (șef gara Papa), cu No. 232, Un *abonament la „Universul Literar“ pe 3 lunĭ.*

D. *Costache Moga*, Tg. Bucecea, jud. Botoșanĭ, cu No. 294, *Un abonament la „Universul Literar“ pe 3 lunĭ.*

D. *Dimitrie Curelea*, (Urlațĭ), cu No. 703, *Un abonament la „Universul Literar“ pe 3 lunĭ.*

Societatea de lectură a atelierelor C. F. R., (Socola, Iașĭ), cu No. 427, *Un abonament la „Universul Literar“ pe 3 lunĭ.*

Maria Ciocârdia, (Mon. Țigăneștĭ, prin Periș), cu No. 136, *Un abonament la „Universul Literar“ pe 3 lunĭ.*

In curând vom anunța premiile de mare valoare ce le vom acorda pentru viitoarea tragere.

«Ziarul Călătoriilor» se publică săptămânal în 16 paginĭ ilustrate.

Această publicație, unică în felul eĭ în țară, cuprinde o materie eminamente instructivă și în acelaș timp distractivă.

Abonamentul nu costă de cât 5 leĭ pe an.

---

pasem, era maĭ bine, ca prin minune, căcĭ orĭ care ar fi murit după o cădere ca a luĭ. Intr'o seară mă chemă și 'mĭ vorbi mult, dar neînțelegându-l, chemaĭ pe Delaware ca să 'mĭ lămurească ce 'mĭ spusese.

Era fiul mare al șefuluĭ tribuluĭ Kioways. Tatăl luĭ hotărâse să ne surprindă lagărul, și atacul trebuia să aibă loc peste treĭ zile.

— Trebuie să mă creadă mort, adăogă el. Aceasta însă nu 'l va opri de la îndeplinirea proiectului luĭ. El nu știe ce ațĭ făcut d-voastră pentru mine. Am să mă duc să 'l găsesc; îĭ voĭ spune și va fi prietenul d-voastră.

Două zile maĭ târziu, tânărul Kioways părăsi coliba luĭ, și deși abea se putea târî, totușĭ, vru cu toate insistențele noastre, să se ducă ca să 'șĭ găsească frațiĭ. Așteptarăm cu mare nerăbdare două zile întoarcerea luĭ, și gândindu-ne să nu fie vre-o trădare, ne pregăteam a vinde scump pielea noastră.

In sfârșit, îl văzurăm venind cu vre-o 30 de piei-roșiĭ, toțĭ îmbrăcațĭ frumos, zugrăvițĭ, în hainele lor de luptă. Iĭ primirăm ca pe niște prietenĭ, și când tânărul șef află că vroiam să viu în ajutorul d-tale Jeane, se oferi a 'mĭ da oamenii luĭ pentru a ne însoți pe mine și pe frațiĭ meĭ. In lipsa noastră ne vor apăra eĭ lagărul. Pentru a-mĭ dovedi sinceritatea cuvintelor luĭ, trimise să caute altă trupă cu oamenĭ de aĭ luĭ, și așteptă hotărârea mea. Delaware mă sfătui să primesc. Primiĭ și cum eram foarte îngrijorat de soarta d-tale plecarăm imediat.

Călătorirăm astfel cât maĭ repede ne fu cu putință. Azi dimineață socoteam că nu maĭ suntem departe de cortul d-tale de cât cestiune de două sau treĭ zile, când auzirăm în depărtare țipete de răsboĭ. Ne apropiarăm cu luare aminte de locul lupteĭ. Eu mă furișasem după un pom pentru a vedea fără a fi văzut carĭ erau luptătoriĭ, când zări pe un Dacotas, gata a 'șĭ repezi toporul asupra unuĭ alb, și...

Un foc de pușcă întrerupse pe Obed. Fusese tras în pajiștea care se întindea la picioarele colineĭ pe carĭ ne aflam. Ne luarăm repede armele și așteptarăm să vedem ce avea să se petreacă. De odată dintr'o scorbure de pom eși un om, care îndreptându-se înspre noĭ, alerga pe pajiște ca un nebun.

— Este unul de aĭ noștri! — strigaĭ eu.

In acel moment, un țipăt îngrozitor se auzi în tăcerea nopțeĭ. In același timp, o jumătate de duzină de Pieĭ-roșiĭ se luase după urma nenorocituluĭ fugarnic. Ascunșĭ, cum eram după stâncĭ și stufișurĭ, nu puteam fi zărițĭ.

— Sunt Dacotașĭ, șopti Obed. Trebue să fi ciopârțit unul de aĭ noștri, și acum s'a luat și după acest nenorocit. Aidem în ajutorul luĭ.

După ce dederăm ordin sentinelelor să rămână la postul lor, ca și cum n'ar fi văzut nimic aceea ce se petrece pe pajiște, noĭ o pornirăm în josul colineĭ repezĭ și tăcuțĭ ca niște pisicĭ.

(Va urma)

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI, CU INCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un salonaș modern

compus din: o canapea, două fotoliuri, patru scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă **I. Brezoiu**, calea Rahovei, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la **Industria metalică «Marcu»**, Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliuri și o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu **Littman**, strada Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn **Marin V. Ganea**, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O SCOARȚĂ ROMÂNEASCĂ ȘI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

de la **Bazarul Național** de țesături românești, calea Victoriei, 110.

UN SALONAȘ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen **E. A. Pucher**, calea Victoriei, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ȘI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapițerie **Ioan Niculescu**, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Stratulat*, calea Victoriei, No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme *B. D. Zissmann*, calea Victoriei, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victoriei, No. 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin *«Ceasornicăria Colței»*, str. Colței 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic în ajururi.

O dormeuză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, srada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu trei capace pentru bărbat

1 brățară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasoarnice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutii de cremă, pudră și săpun «Flora» în cutii speciale făcute anume pentru abonații noștri.

2 aparate economice de încălzit inventate de d-nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi mai primesc gratuit și un volum din: **Memoriile Regelui Carol I.**

Anul XII.—No. 724. 10 BANI IN TOATA ȚARA Mercuri, 23 Martie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

ŞI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ŞI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată țara
« 2.60 « ½ « « «

Redacția și Administrația
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARȚEA —

Spre a încredința mai bine pe adversar, Kasișul sparge ouă.—(Vezi pag. 5048).

IN INDIILE ENGLEZE

Limbagiul ouălelor la Kasişi

Imperiul Indiilor este aşa de mare că Anglia, care îl posedă de o sută cincizecĭ de anĭ, pare că nu-l cunoaşte complet. I se întâmplă adesea să descopere triburĭ de a căror existenţă nu avea de fel cunoştinţă. Era stăpână Anglia de 80 anĭ peste Indiĭ când colonelul Yale află de tribul Kasis.

Era prin 1844. Kasişiĭ, pe jumătate sălbatecĭ, ridicaseră monumente rudimentare, dar de o rezistenţă şi de nişte proporţiĭ uimitoare, amintind epoca druidică a Celţilor şi a Galilor.

Dar ce semnificaţie aveau aceste monumente, carĭ se ridicau până la cer? Ele se înălţau când se produceau evenimente publice însemnate, când murea vre-un şef ilustru, când vr'un trib repurta vre-o victorie, când se încheia vr'un tratat onorabil. Monumentuluĭ, construcţieĭ i se zicea *maen*, şi solemnitatea luĭ grandioasă perpetua amintirea faptuluĭ care altmintrelĭ ar fi fost uitat, căcĭ Kasişiĭ n'au literatură scrisă.

Kasişiĭ sunt maĭ ales păstorĭ. Eĭ doresc numeroase turme de vacĭ, dar ca şi Todasiĭ, eĭ consideră vaca ca şi un animal sfânt, ferindu-se să-ĭ mulgă laptele.

Când Kasişiĭ fac un drum, eĭ măsoară distanţa pe care o parcurg mestecând bucăţĭ de carne de porc pe carĭ apoĭ le aruncă pe pământ după ce fac un oare-care număr de paşĭ.

Această operaţiune are de scop, în acelaş timp, să atragă bunăvoinţa spiritelor, păzitoriĭ ţinutuluĭ prin care merg.

Dar Kasişiĭ maĭ au şi alt mijloc de a atrage, în diferitele împrejurărĭ ale vieţeĭ lor, protecţia spiritelor. Mijlocul acesta sunt *ouălele sparte.*

Când tratează vre-o afacere de oare-care importanţă, Kasişiĭ ies afară din locuinţele lor, la loc deschis. Lângă eĭ vin copiĭ dintre carĭ unul sau maĭ mulţĭ poartă coşurĭ pline cu ouă.

La fie care frază pronunţată de către unul din interlocutorĭ, cel care vorbeşte ia din coş câte un ou şi-l aruncă la pământ. Inseamnă că se ia de martor spiritul pentru veracitatea celor spuse. Şi cu cât discuţiunea se prelungeşte, cu atât Kasişiĭ carĭ tratează sunt maĭ darnicĭ spărgând ouă spre a acapara de partea lor spiritele.

Aşa că lupta între cele două părţĭ se dă pe faptul: cine va sparge maĭ multe ouă.

Dar ouăle maĭ hotărăsc şi în alte împrejurărĭ: când vor să afle viitorul, când vor să descopere cauza uneĭ bolĭ, etc. Atuncĭ Kasişiĭ se adresează ouluĭ, îĭ ţine discursurĭ, îl invoacă şi după desenurile ce le face pe o masă pe care îl sparg, află tot misterul.

C. Arg.

CARMEN SYLVA

Fiica Rinuluĭ în călătorie pe Dunăre

— Urmare —

Ce dragĭ îmĭ sunt ochiĭ copiilor din România! Aşa ochĭ nu se maĭ văd nicăerĭ; negri, aşa de negri până la nuanţele ce joacă în verde şi albastru; marĭ, de o mărime neobişnuită, mult maĭ marĭ şi maĭ încântătorĭ, ca orĭ unde. Sublimiĭ ochĭ româneştĭ ce-ţĭ subjugă inima şi o fac să se topească de dor.

O! încântătorĭ ochĭ în care se zăreşte o aşa dulce şi umedă privire.

E mişcător şi de neînţeles cum s'a putut întipări ceva din marile suferinţĭ, ale atâtor generaţiunĭ trecute în ochiĭ lor. Chiar ochiĭ copiilor cuprind tristeţea uneĭ întregĭ rase, în nevinovatele lor raze. Nu poţĭ să te saturĭ să nu-ĭ priveştĭ mereŭ şi să-ĭ întrebĭ de gândul lor. Căcĭ eĭ sunt aşa de cuinţĭ, cât sunt frumoşĭ; trebuie să vizitezĭ o şcoală ca să le asculţĭ răspunsurile cumpănite. Am fost odată la 7 şcoale din T.-Severin într'o singură zi însoţiţĭ de Brătianu şi în toate am găsit aceeaşĭ interesare şi deşteptăciune atât la ascultat cât şi la răspuns încât abia m'am putut reculege din uimirea în care căzusem. După aceea Brătianu văzând îmĭ spuse: „Nimic n'a fost maĭ sfioasă ca regina mea"........ Ne apropiem de Calafat în cercurĭ marĭ. Totul strălucea în razele auriĭ ale soareluĭ. Ce bine puteaĭ reconstitui cum sburaŭ bombele peste Dunăre. Nu puteam să nu păşesc locul acela fără bătăĭ de inimă gândindu-mă că aci regele sta, unde ghiulele curgeaŭ, în cea maĭ mare primejdie.

Ne-am suit pe colina unde se înalţă acum falnic monumentul. Cu durere citiĭ şirurile carĭ u tributul sângeluĭ au trebuit să plătească focul. Imĭ închipuiam ca regele să povestească luĭ Carol încă odată toată scena. Mă înşelasem. Incet, încet îmĭ reviŭ în minte versurile:

.... Vidin şi Calafat eĭ staŭ
În cal de roze şi acum
Iar florĭ şi lacrimĭ, vaer greŭ.

. . . .
. . . .
. . . .

Regele păru în acel moment cuprins de o putere sufletească uimitoare, şi cu chipiul luĭ alb apărea un archanghel pe care nu-l înfricoşau ghiulele din Vidin orĭ cât de aproape ar fi căzut.... chiar de l'ar fi lovit.

Nu pot nicĭ odată să mă gândesc la clipa aceea fără un tremur. Trebuie însă să fi fost dumnezeiesc el. Pentru că „Ura" regeluĭ puse în mişcare viociunea dela o baterie la cealaltă făcând să răsune de către muzicĭ imnurile cele maĭ sublime aşa că primul început al războiuluĭ trecea într'o sărbătoare încântătoare sub apusul razelor auriĭ ale soareluĭ. Regele permise miculuĭ Carol la aceeaşĭ baterie să comande foc, făcând să troznească împuşcăturile... în acelaş loc unde a spus primele treĭ litere: *Foc!*

Ce ades spuneam atuncĭ celorlalte doamne carĭ îmĭ purtaŭ o mare temere, că pentru mine nu poate exista o maĭ mare greutate decât ştiindu-l pe el, soţul meŭ, doar pe redute............ ce sublime clipe.... Cum sta el arzător, cu obrajiĭ roşiĭ ca focul, luminat de razele roşcate ale soareluĭ ce apunea şi cum măsura cu ochiul distanţa dintre Vidin şi Calafat având doar mirarea că le era doar el ţinta.

Aşĭ fi privit cu plăcere pe rege cu copilul care odată trebuia să-ĭ calce pe urme şi care era născut aci ca o proprietate a ţăriĭ să fie privit... Dar aşa e în totdeauna în viaţă ca lucrurile să nu se petreacă cum ne gândim noĭ ci să ne mulţumim aşa cum ne vin. In viaţa noastră am trebuit să uităm că nu suntem aci pentru noĭ, ci pentru miĭ şi că atuncĭ noĭ să avem voie să numărăm când suntem împărţiţĭ de toţĭ.

Aci au stat însă totdeauna oameniĭ şi se bucuraŭ, şi copiĭ îĭ ziceaŭ arzătoare şi patriotice poeziĭ.. iar Elisabetiĭ îĭ era răŭ şi vroia să plece.... ea nu simţea fierbintele patriotism carĭ a domnit în totdeauna aci.....

Când am plecat din Calafat tot se maĭ vorbea de el, maĭ ales când trecând în josul Vidinuluĭ, ca răspuns, s'aŭ auzit miĭ de împuşcăturĭ.... acum însă de bucuriĭ şi prietenie din partea bulgarilor liberĭ..... deşi în inima lor tot nu văd cu plăcere că avem ţară.

Eĭ aŭ uitat că încă nu eraŭ ţară când smulgându-ni-se Basarabia ni s'a dat în schimb bucăţica cealaltă..... Amintirile recunoscătoare însă se uit repede...asta se ştie.

Bulgariĭ se închipuesc popor viguros, tânăr şi dornic de libertate, cu destule forţe de cucerire de părţĭ româneştĭ!

Nu există însă popor maĭ generos, maĭ răbdător, maĭ bun.... dar şi maĭ viteaz ca Românul, care uită binele ce-l face!

Româniĭ vor în totdeauna să aibă aripĭ ca vulturul... Bulgariĭ îşĭ clădesc chiar şi din ce-ĭ al altora... şi nu se gândesc să sboare. Românul vrea maĭ cu deosebire să lucreze maĭ mult cu capul... şi răul lor, luat şi el dela Românĭ este funcţionarismul.

Bulgarul se mulţumeşte cu ce dă Atotputernicul chiar când e departe de aĭ săĭ.

Nicĭ nu se poate închipui o deosebire de rase maĭ mare. Feţele sunt aşa de temeinic despărţite cum nu se poate gândi. Nu ştiŭ limba lor şi nicĭ n'am s'o ştiŭ.... ar fi prea mult când aşa sublime sunt poeziile ţăranilor românĭ, şi aşa de încântătoare le e vorba! Orĭ unde l-aĭ vedea nu-ĭ el aceeaş!?

Ar trebui doar să întrebi pe o fată cum îi e iubitul.... pentru ca să te convingi de aceasta căpătând răspunsul: Ca făt frumos din basme! Trad. **Ioan T. M.I.**
(Va urma).

ARMAND DAYOT

VENEȚIA

Părăsind Vintimille după ce petrecu sem trei nopți fără să dorm în acest infernal paradis care se numește Monte Carlo, adormii adânc și sosii în Italia visând la frumusețile ei. Cred că nu m'aș fi deșteptat până la Veneția dacă nu m'ar fi gâdilat cineva la nas, ceea ce mă făcu să strănut și să deschid ochii.

— In fine! Exclamă prietenul meu Carol M... frecându-și mâinele și aruncând de-oparte cartea de călătorii după care își făcuse planul prin ce orașe să meargă.

,,Dio vi benedica" adăogă o voce melodioasă ca un cântec de flaut. O fată de-o frumusețe rară sta lângă ușă și surâzând cu răutate copilărească, îmi plimbă pe lângă nas o ramură de portocal încărcată cu frunze și fructe. Mica negustoreasă era atât de frumoasă cu ochii săi mari în cari strălucea tot focul celor 15 ani ai săi, buzele roșii și sensuale, o brazii plini și puțin roșii, buclele sale de păr castaniu, pline de praful drumurilor à fără să vreau mă ridicai repede și o cuprinsei în brațe. Tuturor cititorilor serioși cari n'ar putea îngădui această povestire, le voi răspunde că mișcarea mea o făcui fără să judec și de altfel mi-era îngăduit să cred cum această tânără fată care'mi gâdila fața, putea să fie foarte bine însăși Italia personificată ce alergase cu-o ramură de portocal în mână ca să ureze bun-venit unui tânăr poet doritor de-a o vedea, și că cea dintâi datorie a unui om bine crescut este de-a răsplăti prin îmbrățișări o femee drăgălașe care'l întâmpină să-i ureze bună-venire cu o ramură de portocal în mână. Dar, ușoară ca o căprioară, ea se smuci repede la o parte și'mi aruncă fructele în față. — Cât costă? o întrebai. — Una lira, signor. — Iată cinci lei, domnișoară, dați'mi restul. Negreșit ea mi'l dete, dar prin sărutări. Imi da sărutări atât de multe că tovarășii mei de călătorie se distrau privindu-mă cât eram de zăpăcit. Mă'nșelase. Fără îndoială că acest drăgălaș copil era Italia în carne și oase.

Câmpia ce străbăteam mi se păru foarte monotonă. Cerul era umed și posomorât și sub un cer întunecat, Italia își perde toate farmecele. Dintre toate ținuturile ea devine atunci cea mai tristă pentru călătorul care în iluzile sale frumoase ș'a închipuit-o plină de soare și scăldată în azur.

Când se înoptă noi eram în gara Veneției. După cină, care fu foarte proastă, ne duserăm la un teatru al cărui nume l'am uitat. Ce mare ne fu mirarea când intrarăm aci. Femeile vorbeau în gura mare. Copii mici plângeau pe genuchii mamelor lor. Cât despre bărbați, ei vorbeau foarte înflăcărați despre afaceri comerciale și politice, fumând țigări de-o lungime neobișnuită. Deși nu cunosc limba italiană, am înțeles că subiectele conversației lor erau asupra importului cărnei sărate din America, scumpirea săpunului și despre venirea lui Depretis în fruntea unui partid liberal.

Când se făcu ziuă umblam pe vestita ,,Via nuova" numită astfel din cauza vechilor palate cari o compun. Intrarăm în ,,palazzo Rosso". Galeria sa de tablouri e socotită ca cea mai mare dintre galeriile venețiene. Școalele tuturor țărilor sunt reprezentate aci, dar într'o mare neorânduială, ca toate galeriile venețiene ce seamănă mai mult cu niște mari magasii de tablouri decât cu muzee organizate.

Din repedea privire a pânzelor îngrămădite în palatul roșu m'am ales c'o durere de cap pe care o am și acum. Cu toate acestea am încă înaintea ochilor pânzele celebre cari reprezintă portretele marchizului Bringole și al femeei sale. Apoi în repezeală visitarăm palatele: Cambiasso, Parodi, Spinola cari n'aû înfățișarea mândră a ,,Palatului roșu" (Palazzo Rosso).

După ce prânzirăm în grabă urcarăm uriașa scară de marmoră a vechiului palat Fussi, azi primăria. Marea sală a consiliului conțin portretele lui Marco Polo și Christofor Columb. Nu voi vorbi nici de frescuri, nici de pânzele ,.Dell muncipio". Și unele și altele mi-au părut moderne de-a atrage atenția vizitatorului.

Iată închisă într'un dulap cu geamuri vioara lui Paganini. Inaintea acestui instrument ale cărui coarde poate nu vor mai cânta nici odată și pe cari le atingea odată degetele magice ale marelui artist, cad fără să vreau într'o întristare ca înaintea unui cosciug. Din povestirile admiratorilor săi pasionați, Paganini îmi apare ca o ființă fantastică stăpânită de demon și înger. Mi'l închipuesc în totdeauna îmbrăcat în negru cum e descris în schița admirabilă a lui Delacroix. Talia sa lungă și slabă e aproape curbă, pelea feței e de o paloare mortală, surâsul amar și satanic iar pe obrajii săi scofâlciți curg lacrimi mari. Ne departe de vioara lui, se găsesc două scrisori autografe ale lui Columb. Din nenorocire una din aceste scrisori e pe jumătate ruptă și după cum am aflat de la păzitorul sălei se presupune că partea dispărută era păstrată cu îngrijire de o damă engleză, admiratoarea marelui navigator.

Plimbarea noastră în palatele străzei noui se sfârși la 4 ore după amiază printr'o visită la prețioasa galerie de pictură a palatului Balbi. Pinacoteca palatului Balbi se compune din șease mari săli clasate fără nici un gust. Am văzut aci remarcabile portrete ale lui Van Dyc, care după cum se știe fu pictorul de predilecție al dogilor și nobililor venețieni timp de doui ani cât stătu în acest oraș.

Ajungând la Acqua Sola furăm surprinși întâlnind o mulțime de oameni cari veneau să asculte muzica militară. După ce ne așezarăm pe două scaune, căutarăm să studiem costumele locuitorilor.

Mai întâi un cuvânt despre Acqua Sola. Promenada care posedă un așa dulce nume este plantată cu salcâmi. Cineva se bucură aci de o frumoasă priveliște, căci poate să vadă bine golful Veneției și încântătoarea colină Alboro semănată cu vile albe și palate. Singurul defect e că e prea mică cum de altfel sunt toate grădinile Veneției din cauza locului strâmtorat ce-l ocupă orașul între munți și mare. Costumul național în Veneția mai mult ca în orice oraș al Italiei a dispărut aproape cu totul.

In costumul bărbaților nu e nimic particular. Bărbații și femeile mi-au părut în general urâți. Șederea mea de scurtă durată în acest oraș m'a porit să spun ceva cu privire la caracterul locuitorilor.

Trad. de **Sabin Moșteoru**

Impresii de călătorie

DIN AMERICA DE SUD

II

Am petrecut 8 zile pe uscat fără să ne mai ducem la vaporul nostru care ședea în port, așteptând ordinul de plecare. Și de și in aceste 8 zile fusesem continuu cu lume multă, distrați cu vizitarea acestor locuri și în fine în elementul nostru pe uscat, reîmbarcându-ne am simțit o mulțumire extremă revăzându-ne cabina noastră, regăsind jovialitatea și simpatia bunului nostru căpitan de care ne atașasem ca de cine-va al nostru; copilașul nostru mai cu seamă credea că s'a întors acasă. Așa se obișnuise pe bord, că îi plăcea mai mult de cât ori și ce. Am pornit deci din noŭ și de data acesta în mare companie, numai copii erau vre-o 14. Nebuniile, alergările și zgomotul ce făceau acești copii, era mai mult de cât o diversiune a lungei monotonii a navigației, serile calde și înstelate ale tropicului când toți afară pe punte căutam a respira puțin nebuniile acestor copilași ne face să ne pară mai scurte aceste seri. Am mers de la Valparaiso 10 zile până să intrăm în strâmtoarea Magelan, oprindu-ne câte o oră sau două prin diferitele porturi de pe coasta Cilieĭ: Coquimbo, Coronel, Galeta, Buena, Loth. La Coquinbo vaporul șezând o zi, am avut timpul să luăm trenul să mergem în interior, pentru a vedea Concepcion, capitala acelui departament, care ne-a plăcut destul și unde in companie cu amicii noștri de pe bord, am vizitat o familie din localitate. Pe unde ne duceam eram sărbătorite, și de prin toate locurile, începând din Santiago, gazetele a vorbit de trecerea noastră cu simpatie. In dimineața zilei de 4 Octombrie am intrat în strâmtoarea Magelan și a doua zi am fost la Punta Arena, port în Magelan. Intrarea în Magelan este furtunoasă și periculoasă, multe va-

poare se pierd când trebue să dubleze capul Pilar. Comandanții vapoarelor germane însă sunt foarte prevăzători, aŭ mare grije și răspundere de viața pasagerilor, de aceea mai toate persoanele cari voiajază cu familiile lor, preferă bastimentele germane.

Nici odată un vapor german nu se va aventura să dubleze capul pe o zi de furtună, de aceea și numărul vapoarelor germane care se pierd este foarte mic. Englezii intră pe ori-ce timp și adeseori acolo rămân pe vecie. Grație dară prevăzătorului nostru căpitan, am ocolit o zi mai mult și nu am intrat în canal de cât când a simțit că nu mai este pericol. Odată pe canal, vaporul alunecă ca o barcă peste un râŭ, și priveliștea țărmurilor ce aproape strâns vezi de amândouă părțile, este așa de măreață și de curioasă în același timp, că uiți orice temeri ai fi avut și privești înmărmurit la munții de ghiață ce la fiecare curbă aŭ alt aspect. Curbele sunt dese și strîmte, vaporul se pune deacurmezișul pentru ca să-și facă loc de trecere, și câte odată așa se îngustează canalul, în cât ți se pare că nu va mai putea eși vaporul. Incet încet și tot așa ocolind stânci și canaluri mici, înaintezi mereŭ; numele locurilor ce treci sunt mai mult triste: Isla de la desolcsion, (insula desolațiunei), Isla de la disperasion, Isla de la muerte; de sigur că dacă le-a dat aceste nume este că multă lume a pierit în acele locuri mai cu seamă atunci când Magelan a descoperit acest canal. Frig era de ajuns; deși ne găseam în primăvară, vaporul era încălzit, și cu toate acestea tremuram. Seara era admirabil: apa avea luciri fosforecente și când a apărut luna după stânci, am avut un miraj în timp de 3 ore, aproape de neuitat. Părea că ne găsim lângă o grădină împrejmuită de un zid, iar norii și luna dădeaŭ impresia unor arbori magnifici luminați de un glob imens electric. Oh, ce splendit! toată lumea era în extaz. Târziŭ numai, când luna s'a ridicat sus d'asupra stâncilor ne-am regăsit iarăși pe canal.

Dimineața la șease trecusem țara de foc și Patagonii veneaŭ la vapor, ca să vânză productele lor de vânătoare, piei de castor și de animale de pe acolo, pene de struț precum și felurite țesături ce lucrează ei.

La Puntea Arena când vaporul se oprește pentru o zi, nu mai este de loc pe vapor de mulțimea comercianților ce expun productele de prin acele locuri. Unul din acei negustori atrăgându-mi privirea prin felul cum pronunța spaniolește, cunoscui că este străin și îl întrebai de ce naționalitate este. Ah! zise el, sunt dintr'o țară departe, ce d-ta nu poți cunoaște, sunt din România. Cum l-am întrebat în românește dacă vorbește această limbă, bietul om se puse în genunchi.—Vai zise el! ce căutați d-v. pe aci; grai românesc nu am auzit de 8 ani, de când sunt prin aceste locuri. Era de sigur vre-un Israelit de la noi acest domn, căci Românul cam greŭ se înstreinează și rămâne pentru totdeauna departe de țară.

El se însurase acolo și chiar făcuse avere cu traficul de piei de castor, lână merinos și altele. In Punta arena toată lumea este bogată și toți se îmbogățesc în acest fel.. Orașul însă nu e mare lucru: s'ar zice că fie-care este grăbit să strângă averi și să plece, fiind cea mai mare parte din locuitori streini din Europa și din America de Nord. Intre aceștia era și o familie franceză ce venise cu noi pe vapor din Valparaiso și care locuia de câți-va ani acolo sperând să facă avere. Ne-a invitat la ei acasă și ne-a făcut să vizităm orașul. Era însă așa de frig de și aproape în vară, în cât noi care pierdusem obiceiul de iarnă, nu prea ne simțeam bine acolo, iar marea opunându-se furioasă, cu dificultate, cu pericol chiar, am putut reveni la vapor.—In adevăr mult curagiŭ și multă voință îi trebue omului pentru a se hotărî să trăiască într'un loc așa de izolat și în vecinătate numai de patagoni. Eșirea din canal, ca și intrarea, nu este plăcută; vaporul se culcă când într'o parte când într'alta la intrarea în Atlantic de și lunile Septembrie și Octombrie sunt cele mai proprice pentru Magelan. Persoane cari aŭ trecut în Iunie, adică în iarnă, ne spuneaŭ că era înfiorător spectacolul ce aŭ avut timp de trei zile.

Odată eșiți din canal, vaporul își schimbă cu totul aspectul, bărcile suspendate și gata pentru vre-o eventualitate nefericită sunt puse din noŭ la locul lor, scările se strâng, primejdia a dispărut. Acum vaporul Osiris se pregătește de drum lung și călduros, se întind pânzele pe punți, marinarii lucrează la înfrumusețarea vaporului, mulțime de jocuri se întocmesc seara pentru copii și oameni mari, aerul este plăcut. Atlanticul albastru și cu cerul înstelat, luna radioasă; am avut apusuri de soare de o splendoare de nedescris; părea că cu cât înaintăm spre civilizație cu atât și cerul și marea se făceaŭ mai frumoase. Posomorâtul Pacific cu apele lui cenușii rămăsese departe și îmi ziceam continuŭ, Doamne, fă să nu mai revăz țărmurile lui. Inspăimântată de viața cea din America, uitasem cum să trăesc în Europa, mi se părea că pentru ca să ne câștigăm viața trebuește să ne reîntoarcem

Vegetația din Tenerif

și îmi era frică, frică cumplit să mai refac acel drum.—După șapte zile dela eșirea din canal, ne-am oprit 4 ore pe fluviul la Plata la *Monte Video* capitala republicei Uruguai, și ca de obiceiŭ am descins pentru a vizita orașul. De acum înainte orașele mari ale Americei de Sud sunt tot atât de frumoase și elegante ca cele din Europa. Buenos Ayres este splendid. Monte Video cochet și simpatic. Indienii aŭ dispărut cu totul, precum și Metișii. Aci poporul este curat de sânge spaniol, și ca și aceștia comunicativi și veseli. In Monte Video, Doamna Darclé marea noastră artistă, cântase în iarna precedentă acolo, cu mare succes și o așteptaŭ pentru anul viitor. Suvenirul ce lăsase pe acolo compatrioata și ruda noastră, ne-a produs o mulțumire lesne de înțeles. Pentru cine nu-l înspăimântă marea și are mijloace mari, este și păcat să nu facă o preumblare până la Monte Video și Buenos Ayres

ca să cunoască această parte aşa de frumoasă a Americeĭ de Sud saŭ maĭ bine zis a Americeĭ latine. Este însă lung, foarte lung drumul până în Europa. Pornind din Monte Video căldura se face tot maĭ simţitoare. Cu cât înaintăm spre equator, temperatura se urca grozav, ajungând la 45 grade, în cât abia maĭ respiram; serile târziŭ pe punte nu reuşeam a ne răcori, iar în ziua de 22 Octombrie trecurăm Ecuatorul şi revenirăm pe emisferul nostru. De obiceiŭ, pentru ceĭ ce fac această trecere pentru prima oară, echipagiul vaporuluĭ face petreceri, se maschează, botează cu apă de mare pe pasagerĭ, sărbătoresc în tot felul această trecere. Pe Osiris însă paagerii fură aceea ce făcură toate petrecerile. Cercul fiind oarecum restrâns şi lumea toată dispusă şi vioae, am întocmit tablourĭ vivante foarte reuşite prin care salutam pe căpitanul vaporuluĭ. „Eviva el nuestro căpitano" trebuia să ghicească spectatorii, iar căpitanul nostru mişcat până la lacrămĭ, ne-a oferit şampanie şi s'a dănţuit până la ziuă. „E pur şi muove" ziceam noĭ, de şi nu se maĭ simţea aproape de fel mişcările vaporuluĭ nostru.

După 4 anĭ, vedem în acea seară pentru prima oară constelaţiile ceruluĭ nostru. Ursa mare, calea lapteluĭ, luceafărul de seară, etc. Căpitanul arătându-mi-le, se descoperi; de câte orĭ le revăd, zise dânsul, le salut, căcĭ mă apropiŭ de căminul meŭ de care aşa de puţin mă bucur. De 14 anĭ nu făcea altceva de cât după ce se odihnea 21 de zile la Mollendo, pentru ca să se întoarcă iarăşĭ la Hamburg tot pentru atâtea zile şi tot la Mollendo şi tot astfel necontenit. Adevărat că pentru o asemenea viaţă trebuesc temperamente speciale, pentru ca să nu devii misantrop şi ursuz, şi bietul căpitanul nostru era cum nu se poate maĭ „bon enfant."

Cu toate distracţiile ce inventam, cu toată dispoziţia de spirit fericită a pasagerilor, timpul însă trecea greŭ. De la Monte Video, în sus, timp de 21 zile nu maĭ avurăm de fel pământ. Oceanul şi numaĭ Oceanul în toată măreţia luĭ, în cât nefiind de temperamentul căpitanuluĭ nostru, monotonia aceasta unită cu căldura aeruluĭ, ne adormise, ca să zic aşa, ne făcuse nepăsătorĭ; vederea unuĭ vapor depărtat ne emoţiona oare-cum un moment, dar ocaziĭ asemenea se iveaŭ foarte rar, aşa că în ziua când către zorĭ zărirăm pământ, alergam î toate părţile, întrebând unde suntem. Eraŭ insulele Canare şi ale Capuluĭ Verde. Insulele Canare, azĭ posesiune Spaniolă este tot ce natura a putut produce maĭ frumos ca climă şi vegetaţie. In Teneriffe, unde am rămas o zi, am mers în toate părţile admirând poziţiunea loculuĭ şi frumuseţea tipurilor. Aci după atâta timp de drum, am găsit jurnale franceze pe care ne grăbiam a le citi pentru a ne maĭ recunoaşte. Nu maĭ ştiam de o lună nimic din lume. In port salutarăm un vapor francez Dugai-Troign şi uralele nu se maĭ sfârşiau; alt vapor cu emigranţĭ italieni, sta gata să plece pentru Argentina şi Chile; le-am urat şi lor căcălătorie bună, nenorociţĭ exilaţĭ mergând în voea întâmplăriĭ pentru această luptă a vieţiĭ pe care numaĭ cel încercat o poate cunoaşte cât de grea şi aspră este. Dela Teneriffe la Havre nu maĭ sunt de cât 7 zile, acum în fiece zi ne apropiam de pământul nostru.

Incă o noapte şi după 7 zile suntem în port. Havre, Francia, ţara ce lăsasem cu regret şi pe care o regăseam, dar cât de decurajate şi triste reveneam! singure pe pământ, fără nicĭ un sprijin, fără nicĭ o mângâere, fără iubire, fără speranţă. Aşa desnădăjduite şi singure am plecat la Paris unde am aşteptat un an reântoarcerea gineruluĭ meu din pădurile vergine ale Bolivieĭ şi de unde în acest timp n'am putut avea decât o singură scrisoare.

TENERIFFE, VEGETAŢIA

Trista reîntoarcere din locurĭ şi maĭ triste încă: aceasta poate fi concluzia călătorieĭ noastre. Omul însă dator fiind a trăi, dator este şi să lupte şi tot luptând sfârşeşte a creia un bine sau a pieri suferind. Cum am zis însă la începutul naraţiuneĭ mele, Parisul fiind oraşul bine cuvântat unde fiecare poate trăi, am putut şi noĭ trăi în acest an de amar. Suflete marĭ generoase şi nobile ne-au întărit virtutea, ne-a susţinut moralul ne-a îmbărbătat, inima, ne-a ajutat nevoile. Acestor fiinţe de elită, le închin rândurile mele. Acestor fiinţe care ne-a dat forţa să luptăm şi să aşteptăm cu răbdare, le aduc prinosul meu de recunoştinţă.

In aceste câteva liniĭ am expus istoria poate a uneĭ întregĭ vieţĭ; mulţĭ vor zice că am văzut lucrurĭ frumoase, că am cunoscut lumea, că călătoriile te deşteaptă, nevoile te oţelesc şi suferinţele te fac maĭ bun. Se poate! Poate că câştigă ceva omul care a avut o istorie, dar cu Eugen Sue:

Heureux celui qui n'a pas d'histoire.

Din lucrarea d-neĭ **Maria de Kapri.**

OMUL-LEU

Monstrul pe care îl reprezintă fotografia ce publicăm este poreclit o mul-leu. El are, după cum se vede o faţă leonină; într'adevăr obrajiĭ, nasul, fruntea şi gâtul îĭ sunt acoperite cu fire lungĭ blonde asemănătoare celor de leu. Cu totul deosebit de fenomenalul om-câine, de exemplu, care purta un adevărat cult băuturilor spirtoase şi ale căruĭ pasiunĭ eraŭ puse chiar pe o treaptă maĭ jos de cât a oamenilor sălbaticĭ, omul pe care îl descriem este dotat de facultăţĭ normale, posedă o excelentă educaţie. El e în vârstă de vre-o 20 de anĭ şi e născut în Rusia la Tiflis.

In această regiune depărtată şi superstiţioasă, se apropie naşterea monstruluĭ de un fenomen astronomic, de exemplu despărţirea pe care planeta Venus a făcut-o cu Zodiacul.

Omul leŭ

Imaginaţia dă naştere — după cât se pare — la maĭ mult de cât realitatea, la monştri în Rusia sau Polonia. După o cronică din evul de mijloc s'a pescuit pe coastele Polonieĭ un peşte care avea forma unuĭ om şi al căruĭ cap era confecţionat în formă de mitră.

El ţinea o cârjă între braţe şi era îmbrăcat peste tot cu ornamente pontificale. Plictisit de curiozitatea oamenilor şi poate şi de comerţul lor, el făcu ca într'o zi să fie condus la malul măriĭ, susţinut pe umerĭ a 2 persoane unde, după ce făcu un salut, se afundă ca să nu maĭ reapară!

Manole.

CÂINELE-DETECTIV

Răifăcătorii Parisului și ai marilor capitale au început să se teamă de această specie de câini și acolo se dă un interes deosebit creșterii lor.

Bloodhound-ul, cum îi zice englezul adică copoiul de sânge, are apucăturile foarte rafinate, mulțumindu-se a descoperi urma omului pe care e însărcinat a'l găsi, și când se află în afta lui, îl miroase lung, scoate un lătrat de triumf, și se retrage deoparte cu modestie, cași cum ar zice:

„Vă predau omul. Faceți cu el ce vreți!"

Originea acestui câine, puțin cunoscută, este învăluită de mister, și literatura exotică a țesut în jurul ei multe legende.

Acum două secole, istoricii cucerirei Lumei Noi ne-aŭ făcut să cunoaștem existența *regimentelor* de câini care întovărășeau pe cuceritorii spanioli și urmăreau pe nenorociții indieni în fundul pădurilor virgine, sfâșiindu-i.

Puținii scriitori care s'au ocupat cu această chestiune cred că originea acestor câini ar fi din Saint-Hubert și o rasă din Ardeni. Probabil că, câțiva gentilomi francezi din colonia Saint-Domingo, au avut ideia de a se folosi de minunatul lor miros și de marea lor inteligență, în urmărirea pieilor roșii, care le erau sclavi. Spaniolii încrucișară această rasă cu una mai feroce, rasa daneză, și rezultatul acestei încrucișeri fu perfecționarea câinilor și... exterminarea indigenilor.

Bineînțeles că, cu timpul, și-aŭ perfecționat minunatele lor facultăți și au fost întrebuințați cu succes în urmărirea spionilor și chiar în războaie, devennd o cauză de teroare a trupelor dușmane, care au fixat mari premii pe capul acestor câini și care au otrăvit unui mare crescător, 47 câini din cea mai bună rasă. Câțiva câini au fost aduși în Anglia și pe când englezii căutau să găsească în ei un nou sport, în America, câțiva amatori de asemenea câini îi dresau în urmărirea criminalilor.

Se pare că acest câine posedă un al șaselea simț, tot așa de misterios ca și acela care reântoarce la cuib pe porumbelul călător.

Adevăratele succese ale bloodhound-ului ca detectiv se văd abia pe la anul 1890. Și înainte ajutase mult poliției criminale, dar în acest an o hoție îndrăzneață fu săvârșită pe linia Uniunei Pacifice: O bandă de hoți de trenuri oprise un tren expres și furase din casa de bani a vagonului de valori, aproape un milion de franci. O patrulă polițienească se puse în urmărirea banditilor; dar ei erau înainte cu câteva ore și cum se îndreptaseră spre o regiune foarte accidentată, se pierduse orice speranță de a-i prinde.

Atunci s'a făcut apel la doctorul I. B. Fulton, cel mai cunoscut crescător de „bloodhouns". El fu anunțat telegrafic și sosi cu un tren special împreună cu patru dintre cei mai buni câini i-a dus pe la o fermă pe unde se știa că trecuseră hoții. Să ținem însă seama că ei au sosit cu 50 de ore după plecarea banditilor și terenul de urmărire era foarte stâncos.

Cu toate acestea au descoperit curând urma și s'au aruncat la goană cu atâta putere încât dresorii abia îi puteau ține legați. Urmați de mai mulți oameni înarmați, merseră două nopți și o zi, oprindu-se la un foc lângă care dormeau doi oameni. Aceștia protestară de nevinovăția lor, și oamenii poliției, care nu urmaseră pe câini decât contra dorinței lor, își ziseră că: detectivii cu patru labe și-au bătut joc de ei! Cei doi oameni, care pretindeau că sânt niște păstori rătăciți în căutarea unor cai ce au scăpat, fură lăsați în libertate... Dar, cinsprezece zile mai târziu, se află că ei într'adevăr luaseră parte la furt.

Un caz mai senzațonal încă scoate în relief și mai bine minunăția câinilor doctorului Fulton. Doi locuitori din orașul Fairbury, d-na și d. G. W. Baker, au fost asasinați în casa lor; și era bănuit de crimă chiar fratele bărbatului. Justiția făcu apel la d. Fulton care trimise îndată doi din cei mai buni câini ai săi. Toată populația a venit la gară pentru a-i primi, lucru ce nu fu tocmai bun, fiindcă urmele criminalului au fost astfel amestecate cu sute de alte urme. Au fost conduși în casa în care locuia bănuitul și li s'a dat să miroasă îmbrăcămintea. Imediat au ieșit afară, s'au învârtit împrejurul casei de două ori, și, scoțând un lătrat de mulțumire, au început să se smucească din lanțuri. (Trebue să știm că, câinii în timpul urmăririi unui criminal sânt legați, căci altfel ar alerga prea repede și urmărirea lor ar fi greu de făcut). Fără multă gândire, își urmară drumul prin oraș, apoi printr'un lan de grâu, urmați fiind de mulțimea tăcută dar escitată. Și întorcându-se la drum, alergară la casa crimei. Indentitatea asasinului era deci bine stabilită. Desigur criminalul înainte de a făptui crima trecuse prin toate locurile pe unde au mers câinii.

De acolo porniră în goană spre nord. După câteva sute de metri se opriră pentru a mirosi un cartuș de pușcă tras. Hoțul era deci înarmat și fiindcă mulțimea se temea, câțiva oameni mai curajoși se hotărâră să urmeze cercetarea. Mergând mai departe, câinii se opriră la intrarea unui mic apeduct acoperit de la care mai merseră trei kilometri și intrară în curtea unei ferme, săriră peste un gard, apoi oprindu-se în fața unui hambar părăsit și privind spre dresorii lor, aveau aerul de a zice: „El este înăuntru"!

In adevăr nu trecu mult, și pe când următorii se sfătuiaŭ ce să facă, zăriră la lumina lunei, căci era miezul nopței, la o fereastră capul crminalului, care simțise că e urmărit și se gândea la scăpare. Insă văzând că polițiștii aŭ înconjurat hambarul, perdu orice speranță de scăpare. O împușcătură se auzi și când oamenii intrară înăuntru dădură peste corpul neînsuflețit al mizerabilului Baker.

S'ar putea povesti încă multe cazuri, deși poate mai puțin dramatice, dar tot așa de doveditoare. Iată încă un caz care va dovedi pedeplin desăvârșita perfecțiune a câinilor doctorului Fulton: O tânără fată, de familie bună a fost furată de un necunoscut și găsită în mijlocul unei câmpii. Ea a putut să scape de cel care o răpise, dar înebunise de spaimă. Câinii găsiră urma și ajunseră în orașul Atwood, unde le eșiră înainte sute de persoane. Deodată ei se opriră înaintea unui tânăr amestecat și el printre curioși și îi mirosiră hainele. Acesta era răpitorul. Și, dus pe câmp, în locul în care a fost găsită fata, el și-a mărturisit greșala.

Acești câini nu sunt întrebuințați numai în urmărirea răifăcătorilor; sunt tot așa de bine întrebuințați în căutarea obiectelor furate saŭ animalelor dispărute. Pe acolo lumea consideră furtul unui cal mai condamnabil decât chiar uciderea unui om și autorul unui asemenea furt primește o pedeapsă strașnică. Sunt câinii-detectivi, care își fac o specialitate din a urmări caii furați, și talentul lor devine un isvor de bogăție pentru stăpâni.

Inainte de a încheia, să vedem cum se folosesc englezii de calitățile acestor câini. Cedând obiceiului lor național, ei și-aŭ făcut dn câinele polițist un câine sportiv. Acest sport al cărui sezon favorit este toamna, e din cele mai pasionante. Stăpânii își aduc câini la locul de întâlnire în trăsuri, și le daŭ să miroase un om care îndată pleacă prin câmpii și păduri, pornind cu cel puțin o oră înaintea câinelui. El trebue să caute a-l înșela pe câine prin toate mijloacele posibile, fie trecând peste garduri și râuri, fie chiar urcându-se într'un arbore pentru a trece de pe o cracă pe alta într'un alt arbore, fără a se atinge de pământ.

După ce omul a mers o oră saŭ două, se ascunde cât se poate mai bine, în vârful unui copac înalt și frunzos, saŭ pe creasta unui zid, saŭ chiar într'un stog de fân. Și câinele trebue să-i descopere urma și să-l scoată din ascunzătoare. De regulă generală, bloodhounzii descoperă totdeauna omul căutat, care se numește *quarry*, după o urmărire care poate dura o întreagă după amiază. Acest sport se numește *man-hunting*.

Bloodhound-ul nu-și atacă nici odată adversarul și își consideră însărcinarea ca terminată când îl descopere; nu-l mușcă ci scoate numai un lătrat de triumf.

Este deci sigur că mirosul său este de o finețe extraordinară și că fiecare om, fiecare animal chiar, are un miros particular, care îi este propriu. S'ar putea chiar crede că aceste mirosuri sânt așa de deosebite între ele ca și trăsăturile fisonomiei sau ca proporțiile corpului. Un câine oarecare, care-și caută stăpânul amestecat în mulțime, nu-l recunoaște decât mirosindu-și stăpânul la partea de jos a hainelor. Pe dealtăparte, trebue să recunoaștem că bloodhound-ul modern este produsul unei lungi selecții și că educația unită cu atavismul l-a specializat în urmărirea omului și a-

nimalelor domestice, căci trebue să ținem seamă de faptul că el se arată cât se poate de nedestoinic în urmărirea animalelor sălbatice.

Această desvoltare localizată a mirosului este întreruptă printr'o inteligență pe care trebue să o socotim superioară și care cuprinde, mai ales, înaltele facultăți de judecată. Pentru a dovedi aceasta, să cităm cazul unei cățele, *Miss Columbia*, care s'a făcut vestită în Statele Unite. Când o întrebuințează în urmărirea unui hoț de cai, ea pleacă de la grajd și merge pe urma hoțului până la drum. O urmează încă cinzeci de metri, și deplin convinsă că hoțul cu animalul furat au apucat pe acest drum, așteaptă să-i sosească trăsura în care ia loc lângă dresorul ei. Și trebue să se știe că *Miss Columbia* este unul din puținii bloodhounzi care lucrează în complectă libertate, pe când cea mai mare parte din ei sânt ținuți legați, lucru ce de altfel l-am amintit mai sus.

Miss Columbia rămâne liniștită în trăsură până ce se ivește o cruce de drum. Deodată sare atunci și reia urma pe care merge încă câteva minute, pentru a fi sigură că nu se înșeală, și așteaptă din nou trăsura, unde își reia locul pentru a se cobori la o altă bifurcațiune. Este evident că ea judecă cași un om: calul furat e nevoit să urmeze un drum, și greutatea de a'i duce mai departe urma nu este decât la bifurcarea drumului. Înțelegeți că această sustragere de la munca zadarnică este un semn de mare inteligență!

Trad. de **Aurel Brăescu,** Suceava

Epoca de carnaval în Tirol

Carnavalul a murit, frumoasele lui zile au trecut, se zice. La noi, dar duceți-vă în Elveția, în Tyrol sau Bâle și vor vedea de ce viață intensă se mai bucură carnavalul. Toată populația ia parte. Din zori străzile orașului se populează cu măști în costume pe cât de elegante, pe atât de variate.

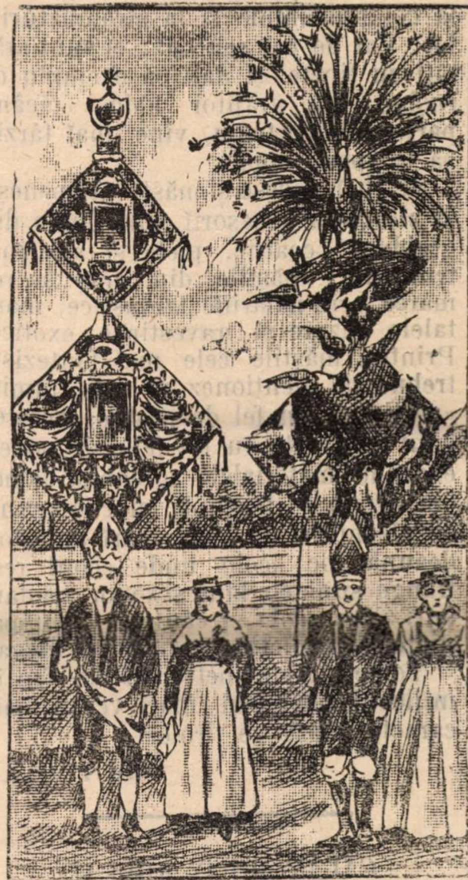
Măști câmpenești cu accesorii de prin grajduri.

Una din cele mai obișnuite și renumite travestiri e aceasta: pieptenătură de păstor, haină scurtă, de o culoare sombră, eșarfă încolăcită în loc de centură și pantaloni de o înfățișare bătătoare la ochi.

Cei mai sprinteni și cei mai răutăcioși te minunează cu săriturile și pantomimele lor. La toate fântânele publice ale orașului, acești încântători arlequini se opresc să-și încarce un fel de stropitoare pe al cărei conținut îl asvârlă pe oamenii strânși deși la olaltă, fie contra ferestrelor și vai de acela ce-i luat mai cu deosebire drept țintă jocului lor nesfârșit de apă.

Pe acela ei îl urmăresc fără încetare, în râsetele întregei asistențe din trotuar în trotuar, din stradă în stradă până în fundul casei lui. Culmea veseliei generale, e atunci când, câte un ghinionist atacat deja prin fața de stropitoare e apucat și pe la spate și stropit cu apă, nu știe pe unde să se strecoare, așa cum e. Cam prin Martie când soarele capătă mai multă putere, fără ca cu toate acestea să se fi topit promoroaca, se vede umblând din casă în casă, și oamenii cari prin costumul lor respectiv, personifică iarna și vara. Ei n'au măști dar poartă fiecare câte un mai (fâcâleț) de alegrim. O luptă se iscă între cei doui pentru ca să se știe cine e învingătorul. Ei se ponegresc cu strofe versificate, fie care vroind să-și arate superioritatea și meritele.

Vara. — Iarnă! tu nu ești de cât o pasăre rea, pentru că nu știi de cât să sgribulești femeile după sobă. Onoare mie, mie Vara, care sunt așa de gentilă!

Purtătorii de tot felul de poveri

După aceea, mai trage o lovitură țeapănă iernei care se silește să-i întoarcă argumentul în acești termeni:

«Vară! ești o bădărancă, tu nu știi de cât să produci căldură de infern. Onoare mie, mie iernei, care sunt așa de gentilă».

In sfârșit, totuși, iarna se găsește redusă la tăcere prin semnele de triumf ale adversarei ei. Este carnavalul care înaintează cu pași repezi și zăpada care începe să se topească. De asemenea râulețele ce-și reiau refrenul lor.

Mai târziu se zărește venind din munți un cavaler fantastic și în care fiecare recunoaște pe trimesul primăverii: «Iată Rösslima! L'ați văzut»? se aude spunându-se cu bucurie, și această noutate sboară din gură în gură. Rösslima poartă de obicei o pălărie de hârtie, împodobită cu o pană mare de cocoș și de bucle de argint. Privirea lui hotărîtă, barba lui din cale afară lungă și vesta lui de plus roșu termină prin a'i da un aer important. Cavalerul trece făcând să

se execute de către calul luĭ miĭ de felurĭ de ploconelĭ și de întoarcerĭ carĭ arată pe un călăreț desăvârșit. Zecĭ de măștĭ și de personage grotești, cu aerul unor oamenĭ fericițĭ, împopoțonațĭ din cap până la picioare, îl urmăresc; eĭ sunt înarmațĭ cu măturĭ, lanțurĭ, cârlige cu carĭ amenință pe stăpân sau pe stăpâna caseĭ carĭ nu le-ar răspunde destul de generos la complimentele și la strâmbăturile lor. Vaĭ de ceĭ sgârcițĭ; eĭ sunt arătațĭ cu țipete și dațĭ ca exemplu de rușine. Un vrăjitor hidos, făcând parte din cortegiu, vine maĭ târziu să le sperie copiiĭ.

Se maĭ găsesc și măștĭ câmpenești și ale căror accesoriĭ sunt luate din grajdurĭ: coarne, piele și alte instrumente; măștile din oraș se remarcă prin pălăriile fantastice, mantalele bizare și travestirile exotice. Printre măștile cele maĭ fanteziste trebue să menționez pe cele numite «pertsch», un fel de pasăre. Acestea sunt încărcate cu tot felul de poverĭ evocând materialele agreabile damelor. Seara se termină cu concursurĭ de plezniturĭ de biciu, carĭ au întotdeauna loc acolo unde ecoul resfrânge sunetele bine și sonor, cu dansurĭ, farandole și cântece, acompaniate de trioletele unuĭ ritm inegal.

Toate aceste petrecerĭ se fac în mijlocul celei maĭ marĭ veseliĭ care caracterizează pe tirolezĭ.

Ioan T. M. I.

CĂLĂTORII ÎN ARDEAL

ZARANDUL

Jale-'i Doamne, cu-'ii place
Jale-'i Doamne muntelui
De armele Iancului,
Că le plouă și le ninge
Și n'are cine le 'ncinge.
Cântec poporal.

Dacă călătorul, străbătând prin câmpiile mănoase din lăuntrul Ardealuluĭ, își va îndrepta pașiĭ rătăcitorĭ pe valea Murășuluĭ, începând de la Uioara în jos, va zări în partea dreaptă în șir unul după altul maĭ multe piscurĭ de munțĭ, uriașĭ puternicĭ, carĭ își înalță amenințător vârfurile și coamele lor stâncoase peste dealurile și văile înguste, ce-ĭ împrejmuesc. Maĭ spre miază-npoate este *muntele Trăscăuluĭ*, după care dăm cu ochiĭ de *Pleașa*, în aretul Aiuduluĭ, apoĭ maĭ la vale se ridică stâncoasa *Piatra-Cetiĭ* și *Piatra-Craiviĭ*, care-șĭ termină vârful în forma unuĭ corn uriaș.

In dosul acestor puternice piscurĭ și a dealurilor și vârfurilor maĭ micĭ, carĭ se află în preajma lor, își întind ramurile departe spre apus și miază-noapte, până la isvoarele Arieșuluĭ, ceĭ maĭ interesațĭ munțĭ aĭ Ardealuluĭ: *Munțiĭ-Apusenĭ.*

Frumoșĭ și interesanțĭ sunt aceștĭ munțĭ pentru orișicine, cu văile lor înguste, cu ghețarele, cu stâncile pleșuve, cu peșterĭ, cheĭ de munte, căderĭ de apă și alte minunĭ, de alte naturiĭ, dar pe lângă aceste frumusețĭ, pentru românĭ eĭ au un farmec deosebit, pe care numaĭ acela îl poate simți pe deplin, în vinele căruia curge sânge nobil românesc!

Văile acestor munțĭ au resunat odinioară de cântece de vitejie și libertate, carĭ eșeau din pienturile românilor de aicĭ, a voinicilor *Moțĭ*. Stâncile resfirate pe malurile Arieșuluĭ, Ampoiuluĭ și Crișuluĭ, dacă ar avea graiu, ar ști să povestească minunĭ de vitejie și de fapte bărbăteștĭ, săvârșite de aceștĭ fiĭ aĭ munților în lupta lor pentru drept și libertate. Erau vremile, când de pe culmile munților răsuna adesea glasul *tulniculuĭ*, această trompetă falnică de războĭ a Moților, chemându-ĭ la luptă, la învingere.

In aceștĭ munțĭ, pe văile împrejmuite de brazĭ se află între altele *Albacul*, locul unde a văzut lumina zileĭ *Horia*, în veacul trecut; aicĭ stă încă și azĭ, la *Vidra* pe Arieș, ca un sfânt monument, casa luĭ Iancu, iar colo departe la marginea dinspre apus de soare a Ardealuluĭ, în valea Crișuluĭ-Alb, în apropierea *Goronuluĭ luĭ Horia* se înalță o movilă de mormânt, însemnată cu o simplă cruce de piatră. Străinul poate să treacă nesimțitor pe lângă ea, dar românul tresare și depune pe gliĭ o lacrimă de recunoștință și de durere, căcĭ sub ele zac osemințele unuĭ mare fiu al poporuluĭ nostru, în pieptul căruia a bătut cea maĭ nobilă inimă românească. Este mormântul Iancului în cimitirul de la *Țebea*. Aceste și alte multe reminiscențe, scumpe românuluĭ, se află pe văile și plaiurile Munților Apusenĭ.

Să luăm decĭ amână toiagul de călător șisă străbatem culmile și văile acestor munțĭ, odiinoară udate cu sânge vitejesc iar azĭ scăldate în lacrimile de durere ale Moților apăsațĭ și prigonițĭ. Să cercetăm pas de pas frumusețile și minunile naturiĭ din această lume muntoasă, să ne închinăm smerițĭ la locurile cu scumpe amintirĭ din trecutul vitejesc și să căutăm acasă, în satele lor împrăștiate, pe nepoțiĭ luĭ Horia, Crișan și Iancu, ca să le cunoaștem graiul, portul, datinele și obiceiurile și alte însușirĭ ale lor.

Să pătrundem de la „țeară“ în sânul munților, în ținutul brazilor, până colo departe în creștetul Munților-Apusenĭ, la Curcubeta, unde eĭ se împreună cu frațiĭ lor uriașĭ, cu munțiĭ Bihoruluĭ.

Zarandul

Valea frumoasă a Murășuluĭ, de la *Câmpul-Pâniĭ* în jos, desparte de către olaltă ca o brazdă uriașă, două marĭ ținuturĭ ale Ardealuluĭ. Unul din aceste e *Valea-Hațeguluĭ*, spre miază-zi, la stânga, cel maĭ frumos ținut al Ardealuluĭ.

Dela Deva trecând Murășul pe la Șoimuș, două căĭ se îndreaptă spre inima Zăranduluĭ, spre Brad și Baia-de-Criș. Una trecând prin maĭ multe sate, ne duce la *Băița*, iar ceealaltă merge pe la Vălișoara și peste Dealul-Mare, la Brad.

Săcărâmbul

Spre răsărit dela aceste drumurĭ se află *Săcărâmbul*, pe coastele munteluĭ *Haltăŭ*.

La Băița și la Săcărâmbul suntem în ținutul băișagurilor. Săcărâmbul, ca loc de băișag, se află așezat maĭ spre miazăzi decât celelalte băișagurĭ ale Zaranduluĭ, maĭ aproape de valea Murășuluĭ. Trecând prin Certeș și Hondol ne îndreptăm spre răsărit, către muntele *Pietraș*, numit de obiceiŭ în limba poporuluĭ Cetraș. Aicĭ se află Săcărâmbul, lângă Haltăŭ, care este piscul cel maĭ înalt al Cetrașuluĭ.

Poziția Săcărâmbuluĭ este frumoasă, pitorească. Deja când ne apropiem de Hăltăŭ, ne apar sus pe coastele dealuluĭ câteva case, apoĭ în curând sosim în sat, care e așezat pe coastele Haltăuluĭ și parte în vale. Cu deosebire aŭ poziție pitorească bisericile, treĭ la număr, așezate în treĭ părțĭ, sus pe muchea dealurilor; ele stăpânesc valea și casele dimprejur, ca treĭ sentinele. Două din ele sunt româneștĭ (gr.-orientală și gr.-cat). și una catolică.

Stâncile Cetrașuluĭ sunt alcătuite din trachit. Vârful cel maĭ înalt este Haltăul, 1046 m. peste suprafața măriĭ. De pe el ni se deschide o priveliște încântătoare spre mează-zi; dincolo de Murăș zărim cetatea Deveĭ, ca un puternic cuib de vultur, plăsmuit sus pe vârful stânceĭ, iar în fund, în zarea albastră a depărtăriĭ ni se înfățișează munțiĭ Hațeguluĭ, în mijloc cu frumosul lor pisc ciuntit la vârf, cu Retezatul.

Minele dela Săcărâmb sunt cele maĭ însemnate în Ardeal, deși nu se lucră de mult. Pe la începutul veacului trecut pe aicĭ era pădure și locul numit Săcărâmb, se ținea de neînsemnatul sat Nojag, care se află aproape spre miază-zí. Numaĭ păstoriĭ cutreerau cu vitele lor aceștĭ munțĭ, din sânul cărora se scot azĭ bogățiĭ așa de însemnate. Odată unul din aceștĭ păstorĭ, un țăran român, cu numele Ioan Armindean a aflat pe aicĭ o peatră lucitoare saŭ o stufă. El a arătat-o luĭ Born, care era căpitan de băĭ în Certeș și totdeodată i-a povestit, că el a văzut noaptea prin locurile acele eșind din pământ flacărĭ arzătoare. Born a știut, că acesta e semnul că în sânul pământuluĭ se află vine de metal și cercetând locul a deschis cea dintâiŭ baie, la anul 1747. Cu vremea s'aŭ maĭ deschis altele din partea statuluĭ, așa că azĭ se lucrară maĭ multe băĭ în măsură mare, aflându-se vine bogate de aur. Aurul aicĭ se găsește în telur (frunze), telur alb, siyvanit etc, pe carĭ se bazează băieșitul dela Săcărâmb.

Săcărâmbul este centru unuĭ cerc de băișag, de care se țin băile dela Certeș Hondol, Fizeștĭ, Poiana, Almaș, Măgura, Toplița și Tecărăŭ. Aicĭ se află și o școală de băieșĭ, care e susținută de stat.

Numărul locuitorilor este 1765, dintre carĭ peste jumătate, anume 972 sunt românĭ, 524 nemțĭ, iar ceilalțĭ ungurĭ și alte neamurĭ. Toțĭ aceștia se ocupă cu lucrarea băilor și așa călătorul în Săcărâmb dă de un loc, unde viața de băieș, cu felul eĭ deosebit de viața altor muncitorĭ, este foarte dezvoltată, iar băile se lucrară după cele maĭ bune metode și cu mașinăriile cele maĭ moderne. Astfel Săcărâmbul în toate privințile este unul dintre cele dintâiŭ locurĭ de băișag în Ardeal.

In Săcărâmb și Hondol se află scaunele a două protopopiate române. In Să-

cărămb e scaunul protopopiatuluĭ gr.-catolic al Băbălneĭ, în Hondol e centrul prototopiatuluĭ gr.-or. al Gioagiuluĭ; prototopiatul Băbălneĭ se ţine de diecesa Lugojuluĭ.

Spre răsărit dela Săcărămb se întind spre Murăş văile râuleţelor Almaşuluĭ şi Gioagiuluĭ, împrejmuite de dealurĭ văroase. In ele dăm în maĭ multe locurĭ de peşterĭ, cheĭ şi partiĭ de stâncĭ de toată frumuseţea. Aicĭ, ca şi în alte părţĭ, undele pâraielor prin luptă stăruitoare de miĭ şi miĭ de anĭ cu stâncile de calc, aŭ format alcătuirĭ capricioase, ca şi cursul lor, în un loc ciudate şi bizare, în altul iarăş frumoase şi impunătoare, carĭ ne încântă privirea şi adeseorĭ ne pun în uimire. Astfel la comuna Mada dăm de o intresantă strâmtoare de stâncĭ, prin care şi-a făcut loc apa cristalină a Almaşuluĭ. Dar maĭ interesante strâmtorĭ sunt pe valea Gioagiuluĭ. Dacă vom străbate valea dela Băcăia în sus, două cheĭ frumoase vom afla în calea noastră. Una, maĭ mică se află aproape de Băcăia, formată de stâncile Peatra orbuluĭ şi Pleşea Ardeiuluĭ, printre carĭ curge cu zuzăt apa în albia sa strâmtorată. Maĭ în sus locul se lărgeşte şi o vale romantică îşĭ arată frumuseţile călătoruluĭ uimit. Stâncile pitoreştĭ, ce o înconjoară în cerc şi un părăŭ de munte, care se aruncă printre ele, mânând maĭ multe morĭ, îĭ daŭ o înfăţişare poetică, fermecătoare. Valea după forma eĭ rotunjoară are nuemle: *la Blidar*. Dela ea în sus ne stă în cale a doua strâmtoare: *cheia Cibuluĭ*, maĭ lungă ca cea din josul Blidaruluĭ; în stâncile ce o alcătuesc zărim gura la două peşterĭ micĭ.

Valea dintre Băcăia şi Cib ne înfăţoşează pe o mică întindere caracterul văilor noastre de munte, cu cheĭ, văĭ pitoreştĭ, peşterĭ şi stâncĭ, resfirate toate într'o aşezare pitorească.

De la Cib putem trece în valea Ampoiuluĭ la Zlatna; tot la acest loc de frunte din valea Ampoiuluĭ duce o cale de-a dreptul de la Săcărămb, trecând pe la satul Balşa şi peste valea Almaşuluĭ. Ţinta noastră însă este Zarandul şi astfel încolo să ne îndreptăm paşiĭ.

Secărâmbul, cu împregiurimea luĭ nu s'a ţinut de fostul comitat al Zaranduluĭ, ci a făcut parte, ca şi acum, din comitatul Hunedoareĭ. La Băşiţa însă ne aflăm la porţile Zaranduluĭ.

Băiţa

Băiţa este un sat băeşesc însemnat. Din băile eĭ se scoate argint şi în măsură maĭ mică aur; basa băeşituluĭ o formează plumbul, cu care se află amestecat argintul şi aurul. Imprejurimea Băiţeĭ, ca şi a Secărâmbuluĭ, conţine în sânul pământuluĭ bogate vine de metale. Astfel în maĭ multe comune din jurul Băiţeĭ se află mine în lucrare, anume la comunele: Căinel, Peştera, Ormindea, Hărţăganĭ şi Trestia. Aceste formează un cerc băeşesc, al căruĭ centru este Băiţa.

Băiţa are 1543 de locuitorĭ, dintre carĭ 766 sunt românĭ, iar ceĭlalţĭ sunt nemţĭ şi ungurĭ. Locuitoriĭ de baştină sunt în toate comunele de aicĭ românĭ; străiniĭ, cu deosebire nemţiĭ, carĭ sunt maĭ numeroşĭ, s'au aşezat maĭ târziu, venind ca lucrătorĭ la băĭ. Maĭ mulţĭ sunt în Băiţa şi Căinel, unde minele de frunte sunt exploatate de societăţĭ nemţeştĭ.

Imprejurimile Băiţeĭ, afară de bogăţiile ascunse în sânul pământuluĭ, ne presintă şi peisagiurĭ şi priveliştĭ frumoase. Băiţa însăşĭ are o posiţie pitorească, fiind aşezată în o vale largă, plăcută, care e înconjurată cu dealurĭ văroase. Dintre aceste amintim dealul Măgura, aşezat spre miază-zi de la comună; pe coastele luĭ se află două peşterĭ, una maĭ mică „Peştera hoţilor“ şi alta maĭ mare, numită „Sura“, iar de pe culmea luĭ avem o privelişte foarte frumoasă.

In jurul Băiţeĭ asemenea dăm de locurĭ interesante. Astfel la Ormindea sunt două peşterĭ micĭ, iar o peşteră maĭ mare să află la Peştera, de la care îşĭ are comuna numele săŭ.

Dintre toate însă cel maĭ frumos loc este strâmtoarea de stâncĭ de la *Crăciuneştĭ*, spre miază-zi de la Băiţa. Călătoruluĭ, care vine de la Deva la Băiţa, îĭ cade în drum comuna Crăciuneştĭ şi strâmtoarea cu aceeaşĭ numire. Ea are o lungime de 3 klm. şi e mărginită de păreţĭ stâncoşĭ de calc, carĭ se ridică aproape drept în sus, până la o înălţime de 80 m. De aceea unele părţĭ ale lor să şi numesc „ziduri“, anume: Zidul cel din jos şi Zidul cel din sus. In amândoĭ aceştĭ pereţĭ de stâncă se află câte o peşteră, iar peştera cea maĭ mare se numeşte Bologu; ele îşĭ cască gura uriaşă la înălţime însemnată peste râuleţul Căineluĭ ce şerpueşte de vale printre stâncĭ. Strâmtoarea de la Crăciuneştĭ, cu „zidurile“ eĭ uriaşe, cu peşterile, cu râuleţul, ce curge cu zuzăt printre ele şi cu morile şi grupele de arborĭ, resfirate printre stâncĭ, ne înfăţoşează o icoană naturală încântătoare. Ea se extinde până la dealul Măgura, unde la o cotitură a drumuluĭ ni se arată deodată în toată frumuseţea eĭ valea Băiţeĭ.

Din împregiurimea maĭ depărtată a Băiţeĭ este de însemnat comuna *Curechiu*, aşezată spre miază-noapte răsărit. Ea are renume istoric. Aicĭ au ţinut Horia, Crişan şi Cloşca o adunare de popor. Era la anul 1784, când moţiĭ şi româniĭ din Zarand au încins sabia vitejească, ca să scuture jugul păgân şi să rupă lanţurile iobăgieĭ, carĭ de veacurĭ ţineau încătuşat poporul românesc.

De la Băiţa calea duce în valea Crişuluĭ-Alb, trecând peste coastele *Dealuluĭ-Mare*, unde se întâlneşte cu calea, ce vine pe la Vălişoara.

Dealul-Mare este despărţitorul apelor, carĭ de oparte, de partea Băiţeĭ, curg spre Murăş, şi îşĭ împreună undele lor cu acest puternic râu, iar de cealaltă se îndreaptă spre Crişul-Alb. De pe culmile luĭ avem o privelişte depărtată şi fermecătoare. Spre Băiţa zărim valea eĭ plăcută, cu stâncile, ce o împrejmuesc, apoĭ şirurile de dealurĭ, ce se resfiră spre Murăş şi preste ele în mare depărtare vârful frumos al Rătezatuluĭ. Spre meazănoapte privirea ni se opreşte de coastele dealurilor de pe Criş, în fund cu bătrâna Găină.

Dincolo de Dealul-Mare calea trece pe lângă comunele Luncoiu. Luncoiul-de-sus rămâne în dreapta; tot pe partea dreaptă se află, în hotarul Luncoiuluĭ-de sus, un deal conic (ţuguiat), numit *Dealul-Feteĭ*. Numele acesta şi-l are dela o întâmplare, ce s'a petrecut aicĭ. La poalele dealuluĭ a fost odinioară o crişmă. Se spune, că cu prilejul uneĭ *nedeie* un fecior voinic, îndrăgostit de o frumoasă fată s'a prins pe rămăşag cu alţĭ tovarăşĭ de aĭ săĭ, că va duce în braţe pe iubita sa până sus pe vârful dealuluĭ. Şi a dus-o în vânjoasele sale braţe, dar pe când a ajuns sus pe culme, ţinta dorită, a ameţit şi de loc i s'a stins viaţa. Din acel ceas dealuluĭ i s'a dat numele cel poartă până în ziua de azĭ.

De la acest loc nu maĭ avem mult până la *Brad*, unde ne aflăm deja în valea Crişuluĭ-Alb. Râurĭ cu numele Criş sunt treĭ. Dintre ele cel aflător maĭ spre miază-noapte este *Crişul-Repede*, care trece din Ardeal în Ţara-Ungurească pe la Ciucia şi îşĭ îndreaptă cursul spre Oradea-Mare; cel din mijloc e *Crişul-Negru*, în Bihor, iar al treilea e *Crişul-Alb* din Zarand. Toate treĭ străbat pe şesul Ungarieĭ şi-şĭ împreună valurile cu molatica Tisa.

Valea Crişuluĭ-Alb formează partea cea maĭ însemnată a Zaranduluĭ. Pe malurile Crişuluĭ, se află cele maĭ însemnate oraşele şi comune, cum e Bradul, Ţebea, Baia-de-Criş, Vaţa, Hălmagiul ş. a. Aicĭ se află, în împregiurimea apropiată a Braduluĭ şi Baeĭ-de-Criş mine bogate de metale nobile. Steampurile de la aceste, carĭ cu zuzătul lor caracteristic atrag atenţiunea călătoruluĭ, albesc apa râuluĭ şi să zice că pentru aceasta i s'a dat Crişuluĭ din Zarand frumosul nume de râŭ *Alb*.

Bradul

Bradul este localitatea cea maĭ de frunte în Zarand. Dintre toate localităţile acestuĭ ţinut el are maĭ mulţĭ locuitorĭ, a căror înaintare pe terenul material este ajutorată mult prin bogatele băişagurĭ, aflătoare în apropiere la *Ruda*. Totdeodată însă Bradul este cel maĭ însemnat centru cultural românesc de pe valea Crişuluĭ-Alb. Insemnătatea aceasta o are prin *gimnasiul inferior român gr.-or.*, singurul aşezământ românesc maĭ înalt de cultură în aceste părţĭ.

Zidirea gimnaziuluĭ, cea maĭ frumoasă zidire din Brad, se află în piaţă; ea a fost o casă privată, fiind întocmită în urmă pentru trebuinţele şcoaleĭ. Atât zidirea aceasta, cât şi fondurile de lipsă pentru susţinerea gimnaziuluĭ, aŭ fost adunate din contribuirile benevole ale locuitorilor, anume ale preoţimeĭ, ale comunelor şi ale dregătorilor din fostul comitat al Zaranduluĭ.

Jertfa, ce au adus toţĭ aceştia pentru de a ridica în mijlocul lor un far de lumină şi de cultură, este foarte mare, în asemănare cu starea materială nu prea îmbucurătoare a poporuluĭ din acest ţinut. Râvna lor însă pentru înaintare, şi conducerea bună de care aŭ fost părtaşĭ, a învins toate greutăţile şi aŭ pus temeiul solid, pe care s'a ridicat cel maĭ frumos monument ce au putu eĭ să lase urmaşilor: *monument menit culturiĭ neamuluĭ*.

„Gimnaziul archiepiscopesc greco-catolic român din Blaj şi cel episcopesc gr.-cat. din Beiuş—scrie profesorul dr. P. Oprişa—privesc în arhiereiĭ Inocenţie Clain şi Samuil Vulcan pe întemeietoriĭ lor; gimnaziul român greco-oriental din Braşov l-aŭ înfiinţat parochiile greco-orientale din Braşov, de oarece fundatoriĭ acestuia, comercianţĭ inteligenţĭ, nutreaŭ convingerea, că ştiinţa formează

şi baza progresuluĭ material; gimnaziul fundaţional român din Năsăud l-aŭ întemeiat luptătoriĭ victorioşĭ, carĭ preţul sângeluĭ vărsat pentru apărarea patrieĭ îl jertfiră pe altarul cultureĭ naţionale, ca să crească patrieĭ, naţiunĭ şi bisericiĭ cetăţenĭ conştienţĭ de drepturile şi datorinţele lor; tot aşa şi gimnaziul român greco-oriental din Brad e coroana nisuinţelor culturale ale poporaţiuneĭ române din Zarand, condusă de nişte deregătorĭ conştiĭ de chemarea lor şi sfătuită de nemuritorul archiereŭ *Andreiŭ* baron de *Şaguna*".

Primul pas hotărâtor pentru înteme-iarea gimnaziuluĭ din Brad, l-a făcut preoţimea română gr.-or. din Zarand. In adunarea tractuală ţinută la 1|13 Iulie 1860, 52 de preoţĭ, în frunte cu protopopul Iosif Başa s'aŭ învoit a contribui toţĭ pentru cumpărarea caseĭ, în care s'a deschis şi se află azĭ şcoalele, cu scopul de a întemeia—după cum zic eĭ —„un institut maĭ înalt de cultură şi în specie un gimnaziu român gr.-or. în Brad".

Contribuirile aŭ intrat şi zidirea a fost cumpărată, dar dela laudabila hotărâre a preoţimiĭ, din anul 1860 aŭ trecut 9 anĭ, până când măreaţa ideie s'a realizat. Astfel numaĭ la anul 1869 s'aŭ putut deschide primele două clase gimnaziale. In restimpul acesta s'a pus temeiŭ fonduluĭ, care se urcă la vre-o 110 miĭ florinĭ, parte în obligaţiunĭ de Stat şi private, parte în realităţĭ. Pentru crearea şi agonisirea acestuĭ fond şi peste tot pentru întemeiarea gimnaziuluĭ aŭ lucrat cu deosebire deregătoriĭ comitatuluĭ Zarand, toţĭ românĭ verzĭ ca stejarul şi apostolĭ aĭ cultureĭ şi creşteriĭ naţionale, în frunte cu comitele suprem *Ioan Pipoş* şi cu ceilalţĭ deregătorĭ şi bărbaţĭ de mare valoare: *dr. Iosif Hodoş, Amos* şi *Ioan Frâncu, Secula* etc. La îndemnul şi intrevenirea acestora, precum şi a Metropolituluĭ *Andreiŭ Şaguna*, a protopopuluĭ *Başa* etc. toate comunele Zarandane şi-aŭ dat (la 1862) obligaţiunile de Stat din 1854 pentru gimnaziu şi s'a cumpărat moşia dela *Mihăilenĭ*, cea maĭ însemnată avere nemişcătoare a şcoaleĭ etc.

Astfel s'a întemeiat şi s'a deschis, cu multe şi marĭ greutăţĭ, gimnaziul din Brad. La început să plănuise a se deschide opt clase, dar din lipsă de mijloace până acum gimnaziul are numaĭ patru clase, cu carĭ sunt împreunate şi şcoale normale. Dar şi aşa, cum este, el împlineşte o mare şi frumoasă misiune, în mijlocul poporuluĭ român din Zarand şi ţinuturile învecinate, doritor de învăţătură de carte.

In Brad se află 4 bisericĭ, două româneştĭ şi două ungureştĭ şi aicĭ este scaunul protopopiatuluĭ român gr.-or. al Zaranduluĭ, de care se ţin 51 de parochiĭ, cu 38,830 de credincioşĭ.

In privinţa economică-comercială Bradul e centru însemnat. In el se află un institut de banĭ românesc („Crişana") şi se fac târgurĭ marĭ, vestite (târg de săptămână se face Joia). In timpul maĭ nou s'a construit pe valea Crişuluĭ-Alb cale ferată. Ea pleacă dela Brad pe Criş în jos şi trece pe la comunele Baia-de-Criş, Hălmagiu, Aciuţa, Gurahonţ etc. îndreptându-se spre Arad.

Bradul are 3006 locuitorĭ, dintre carĭ peste 2200 sunt românĭ,iar ceilalţĭ nemţĭ, ungurĭ etc.

In jurul Braduluĭ, precum am amintit, se află băişagurĭ bogate de aur şi straturĭ de cărbunĭ de piatră. Pământul conţine pe aicĭ în sânul săŭ marĭ bogăţiĭ carĭ se exploatează în maĭ multe mine la Ruda (Musariu), Zdraholţ, (Valea moriĭ) Crişcior, Stănija (Fericel) Dupăpiatra, la dealul Barza, apoĭ la Luncoiu, Caraciu, Birtin, etc. iar cărbunĭ de piatră se scot cu deosebire la Brad, Mesteacăn, Ţebea, Valea-Brad ş. a.

PENARU CA SĂ-ŞI ASIGURE REPAOSUL ETERN

DULGHERII din LAOS

Ca toate rasele din Extremul Orient, atât Annamiţiĭ cât şi Lavtieniĭ se îngrijesc cu mult înainte de moarte de modul cum au să fie îngropaţĭ.

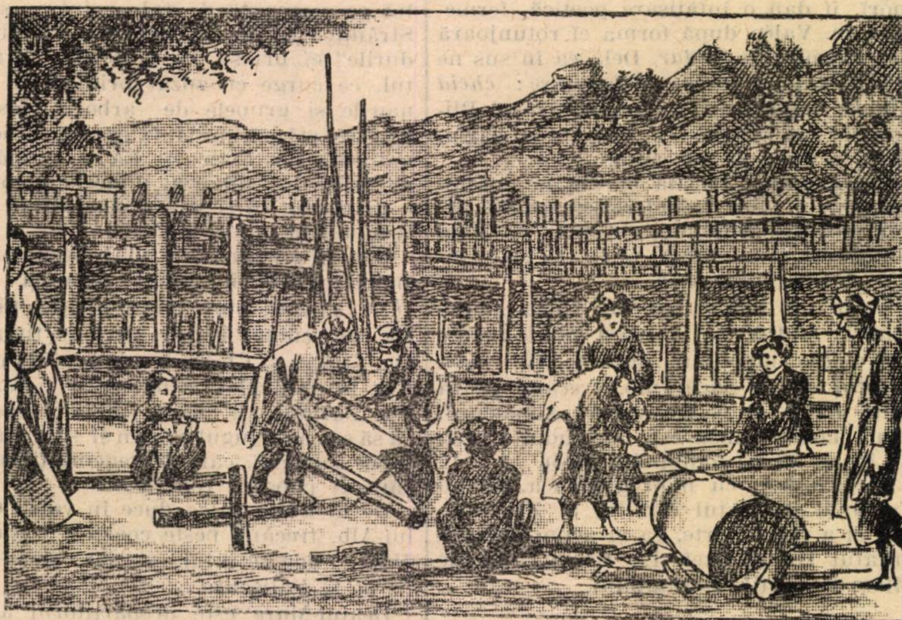
Ceĭ bogaţĭ îşĭ construesc cavourĭ somptuoase, iar ceĭ săracĭ, punând la o parte, au şi eĭ câţĭ-va piaştri cu care să-şi cumpere cosciugul.

de un diametru potrivit şi îl scobeşte în formă de albie. Acesta e cosciugul de predilecţie al Lavtienilor. După cum am arătat maĭ sus, teama de a nu fi îngropat cum se cade după moarte e o mare grijă pentru Annamiţĭ. Aceasta e şi cauza pentru care el nu se încearcă să urmărească ziarul care i-a decimat turmele. Gândiţi vă acum! Dacă «Ong Kop» îl mănâncă, familia luĭ n'ar putea să-ĭ regăsească osemintele şi sufletele i-ar fi torturat de spiritele rele timp de secole nenumărate.

De asemenea părinţiĭ şi amiciĭ unuĭ bolnav pândea cu nerăbdare ultimul suspin pentru ca să-ĭ iea cadavrul şi să-ĭ facă funeraliile cuvenite.

Nu rare orĭ, în graba lor iuţesc momentul fatal! Şi iată o anecdotă autentică pe care o povesteşte un medic francez. Printre bolnaviĭ pe care iĭ îngrijea în spitalul unuĭ mic oraşel anumit, se afla un om ca de vre-o 50 de anĭ atins de o boală nevindecabilă.

Bietul om ajunsese în ultimul sta-

Cum fabrică coşciuge locuitoriĭ din Laos

Nu vom descrie aci fabricaţia cosciugelor astfel cum o uzitează Annamiţiĭ. Subiectul ar fi pe cât de lugubru pe atât de banal. Vom fi mulţumiţĭ să spunem că modul de construcţie al cosciugelor este din cele maĭ sumare.

Dulgherul îşĭ scoate trunchiurile masive din pădure cu ajutorul ferestraelor la a căror mânuire e nevoe neapărat de douĭ oamenĭ. Trunchiurile obţinute ast-fel sunt transportate cu greutate de oamenĭ pe spate până la eel maĭ apropiat punct fluvial.

Şi, după cum aceasta se practică în haos, lucrătorul alege un trunchiu

diu, maĭ avea de trăit 10—12 zile.

Când, într'o dimineaţă, infirmierul indigen, alergă să-mĭ spue că în timpul nopţiĭ, bolnavul fusese ridicat de părinţĭ.

De frică să nu fie înmormântat în cimitirul spitaluluĭ eĭ preferaseră să-l iea.

Şi nenorocitul, pe care eĭ îl duseseră tot în fugă, murise înainte de a ajunge in satul luĭ natal.

Ce importă! zece zile în viaţa unuĭ ţăran anamit e prea puţin! Ceea ce avea importanţă era doar faptul să fie înmormântat după obiceĭ.

Ioan.

Aventurĭ primejdioase la Pieile Roşiĭ

— MARE ROMAN DE KINGSTON —

— Urmare —

Când nenorocitul pe care vroiam să'l protegiăm, ne zări, rămase un moment uluit de mirare; apoĭ înţelegând ce se petrece, se furişă în urma noastră. Dacotaşiĭ se apropiau mereu. Iĭ lăsarăm să vie aproape 10 metri depărtare de noĭ, apoĭ descărcarăm şi noĭ toţĭ odată puşcile, rănind sau omorând jumătate din duşmaniĭ noştri.

Ceilalţĭ nu ştiau ce să facă; apoĭ auzind ţipetele noastre de triumf şi văzând topoarele noastre lucind, o luară la fugă. Ar fi fost o nebunie să ne luăm după eĭ, în întuneric, aşa că ne duserăm în lagăr.

Douĭ Kiowayşĭ pe carĭ 'ĭ trimisesem să supravegheze, atraşĭ de puşcile noastre, veniră şi ne ajunse; cel de al treilea însă nu se reîntoarse. Nenorocitul, după cum ne închipuiam, fusese ciopârţit de Dacotaşĭ, şi ţipătul ce auziserăm, era cel din urmă al luĭ, sărmanul. Când sosirăm în lagăr, găsirăm pe Wagum-Wine-Bey sculat, cu toate rănile luĭ, şi tot tribul, oamenĭ si femeĭ, gata a ne sări în ajutor. Maĭ aşteptarăm câtva, de teama unuĭ nou atac, tot pregătiţĭ, dar totul rămase liniştit. Ne reluarăm locurile lângă foc, şi abia atuncĭ băgarăm de seamă că omul pe care 'l scăpaserăm, era un alb. Avea haine de vânătoare, şi la lumina flacăreĭ, maĭ văzurăm că era gata să leşine.

— Iţĭ este foame, amice? îl întrebă Obed, dându-ĭ căprioară afumată, pesmeţĭ, apă şi rachiu. Mănâncă astea până 'ţĭ vom pregăti ceva maĭ bun.

— Mulţumesc, răspunse simplu străinul.

Mânca cu multă foame; noĭ îl observam în tăcere, şi nicĭ unul din noĭ nu aveam aerul că ne ocupăm de dânsul, până în momentul când îl văzurăm că'şĭ şterge cuţitul care nu părăseşte nicĭ odată pe un bun vânător.

IX

— Mi-aţĭ scăpat viaţa, prietenĭ buni, ne zise el, şi deşi nu face parale, totuşĭ vă mulţumesc.

Acum vreţĭ să aflaţĭ, probabil, de unde viu şi cine sunt?

Toţĭ afirmarăm.

— Mă numesc Sam Sorth, sunt vânător de maĭ mult de 50 de anĭ. Pe la sfârşitul toamneĭ trecute, am venit pe aci cu douĭ prietenĭ ca să vânăm castor, urs şi alte animale pe care le găseam în cale- Silas Blount şi Tom Noggin, erau douĭ băeţĭ bunĭ şi sdravenĭ, aceea ce şi trebue în meseria noastră.

Aveam caĭ bunĭ, pe carĭ ĭĭ schimbarăm cu o luntre pentru a putea sui râul Kocusas. In drum, văzurăm o mulţime de castorĭ, dar ĭĭ lăsarăm în pace. Vroiam să ne ducem cât maĭ departe şi socotisem a'ĭ vâna la reîntoarcere. Duceam o viaţă cât se poate de bună, şi nu debarcam de cât când vroiam să ne desmorţim picioarele, sau când vroiam să ucidem vre-un urs orĭ vre-o căprioară. Căprioarele erau aşa de multe, că nicĭ nu le puteam mânca.

Intr'o seară ne oprirăm într'o pădure, cu intenţia de a ne întinde cortul acolo. Blount şi Noggin se duseră după vânat. Eu aprinseĭ focul, având grijă a nu pune de cât lemne uscate, de teamă ca peile-roşiĭ să nu zărească fumul. Peste zi, nu văzurăm cu toate astea nimic, ca să bănuim vre-un atac din partea lor.

In lipsa tovarăşilor meĭ, fripseĭ câte-va bucăţĭ de căprioară afumate. Erau tocmaĭ gata, când se reîntoarse Blount, căutând şi aducând o curea splendidă. De odată auzirăm în depărtare, o detunătură de puşcă, trebue să fi fost dată de Noggin. Pentru ce însă nu venea şi el? Rugaĭ pe Blount să se urce într'un pom să'mĭ spue dacă nu vede ceva.

Tovarăşul meu 'şĭ puse puşca la spinare şi făcu ce-ĭ ziseĭ eu.

Nu ajunsese bine în vârful pomuluĭ când 'l auziĭ strigând:

— Fugĭ! fugĭ, camarade! Indieniĭ sunt pe urma noastră.

Nu aşteptaĭ să 'mĭ zică de două orĭ. Imĭ luaĭ puşca şi alergaĭ în spre luntrea noastră, ca că sar în ea; să o depărtez de ţărm cu o lovitură de picior, fu afacere de o clipă.

Piele-roşiĭ eşise din pădure, cu topoarele în mână, şi scoţând ţipete sălbatice mă zăriră şi se luară după mine, din nenorocire nu aveam de cât o vâslă, cea-laltă 'mĭ rămăsese pe ţărm.

Cum băgară de seamă acest lucru duşmaniĭ meĭ, începură a da ţipete de isbândă; treĭ din eĭ săriră în apă la o distanţă mică de luntre, ca să 'mĭ tae drumul, eram pierdut dacă nu isbuteam a mă scăpa de eĭ. Imĭ lăsaĭ dar vâsla ca să mĭ apuc puşca pe care o aveam în totdeauna încărcată, şi descărcaĭ un foc pe unul din piele-roşiĭ carĭ erau maĭ aproape de mine. Il trimeseiŭ în apă. Incărcaĭ din nou puşca şi trimeseĭ în apă şi pe cel de al doilea.

Cel de al treilea piele-roşie, însă isbutise a se agăţa de luntrea mea cu o mână, şi cu cea laltă mă apucă de braţul drept. Un cuţit lung 'ĭ strălucea între dinţĭ, şi ştiam că mi l'ar fi vârât în inimă, dacă reuşea a-mĭ paraliza mişcările. Mă dedeĭ dar la o parte; eu mă bizuiam pe şiretlic şi, vezĭ d-ta, nu e om maĭ laş şi maĭ perfid ca o piele roşie de rasă adevărată.

Inamicul meu se lăsă în apă, dar fără a da drumul luntreĭ, şi cum mă aplecaĭ ca să-ĭ desprind mâna, îmĭ sări la gât cu o uşurinţă şi sălbătăcie de tigru. Eram pierdut, dar văzusem moartea cu ochiĭ de maĭ multe orĭ, foarte de aproape ca să perd orĭ ce speranţă. Cu o mână mă ţinuĭ bine ca să nu fiu luat de apă şi cu cealaltă începuĭ a căuta un cuţit pe care 'l aruncaĭ lângă puşcă şi sacul meu cu praf. Incepuĭ cu toate acestea a mă înbuşi, şi piele roşie lăsând luntrea, apucase cuţitul şi căuta a intra în luntre. Deja genunchiul luĭ era pe marginea luntreĭ, când simţiĭ cuţitul între degetele mele. Cu o mişcare repede făcuĭ să alunece iubitul meu duşman şi 'ĭ înplântaĭ cuţitul până la mâner.

Era şi timpul, câteva clipe maĭ mult şi aşĭ fi fost mort. Ceilalţĭ sceleraţĭ, rămaşĭ pe ţărm, mă priveau. Imĭ încărcaĭ puşca şi le-o arătaĭ pentru a le arăta ce soartă 'ĭ aşteaptă şi pe ei, dacă îndrăznesc a veni pe râu. Mă pândiră câtva apoĭ scoţând strigăte de turbare, plecară înapoĭ, cu gândul de a se răsbuna, probabil, pe nenorociţiĭ meĭ tovarăşĭ. Mă prefăcuĭ că merg în jos până când fuseĭ sigur că m'au perdut din vedere, apoĭ 'mĭ prinseĭ luntrea de ţărmul opus celuĭ unde erau piele-roşiĭ şi aşteptaĭ să înnopteze.

Eram foarte hotărât să nu-mĭ părăsesc prieteniĭ, căcĭ acesta nu este obiceiul vânătorilor. Blount poate că putuse fugi la vreme, dar Noggin era sigur că fusese prins.

Când se înoptă bine, mă suiĭ în sus pe râu, având grije a mă ţine aproape de mal pentru a înlătura curentul care m'ar fi luat. Cu cât mă apropiam maĭ mult de locul unde ne surprinsese indieniĭ, cu atât vâslam maĭ cu prevedere. Cea maĭ mică mişcare ar fi deşteptat pe şireţiĭ de indienĭ, şi dacă m'ar fi urmărit, nu numaĭ riscam de a-mĭ pierde viaţa, dar mă puneam în imposibilitate de a scăpa pe Noggin şi Blount. Vâslam mereu aproape de două ore când ajunseĭ în faţa loculuĭ unde avusesem lagărul nostru, fără ca nicĭ o lumină sau vre-un sgomot să'm

deştepte prezenţa indienilor. Maĭ urcaĭ puţin, apoĭ trecuĭ încet râul, pentru a merge de data asta, chiar pe acelaş ţărm unde trebuiau să fie prietenii meĭ.

Era aproape să dispar, când în depărtare văzuĭ o lumină slabă printre pomĭ. Fără îndoială acolo era vre-un lagăr de indienĭ. Trebuia cu orice preţ să mă încredinţez dacă tovarăşiĭ meĭ nu erau prizonierĭ acolo. Prinseĭ dar de un trunchiu de copac luntrea mea, şi luându-mĭ puşca, debarcaĭ, după ce mă asiguraĭ că cuţitul îl aveam la brâu.

Ştiŭ să merg prin pădure tot aşa de bine ca şi o Piele roşie, să fac să nu se simtă sub picioarele mele nicĭ trosnitură de uscătură, nicĭ cel maĭ mic foşnet de frunze uscate.

Mă apropieĭ dar binişor de locul unde era lumină. In sfârşit, furişându-mă sub tufişurĭ, putuĭ vedea acum ce se petrecea. La lumina uneĭ flăcărĭ o duzină de indienĭ, zugrăviţĭ şi îmbrăcaţĭ cu pene, gata de răsboĭ aproape, stau strânşĭ în jurul foculuĭ.

Unul din eĭ vorbea celorlalţĭ. Când oratorul sfârşi, unul din oameniĭ ceteĭ se sculă să pue ceva lemne pe foc. Aprinzându-se flacăra, la lumina eĭ, văzuĭ legat de un trunchiu de pom, un om; dar vaĭ! nu'ĭ putuĭ vedea faţa.

Incepu un altul să vorbească acum, şi trebui să stau nemişcat plin de grije, cât ţinu discursul. Insfârşit, aruncară din nou lemne pe foc, şi de astădată, suflând în foc, se aprinse şi maĭ tare.

In sfârşit limbele luĭ de foc îmĭ arătară de data asta faţa sărmanuluĭ Noggin. Ochiĭ luĭ erau pironiţĭ asupra indienilor, ca pentru a pricepe ce ziceau.

Citiĭ groaza şi disperarea care 'l năpădeau la gândul chinurilor ce avea de suferit, dar în acelaş timp hotărîrea de a înfrânge şi a lupta fără şovăire. Căutaĭ în zadar pe Blount; şi cum nu zăriĭ nicăirĭ nicĭ o urmă, socotiĭ că poate amăgise pe duşmaniĭ noştri; trebuia dar să scap pe Noggin. Vaĭ! dar cum? Chiar dacă aş fi găsit pe Blount, ce puteam face? Număraĭ Pieile-roşiĭ; erau vre-o 20, dintre carĭ treĭ căpeteniĭ. In orĭ-ce caz era cu neputinţă, pentru un moment, de a încerca ceva pentru nenorocitul prizonier. Mă expuneam dar în zadar a fi descoperit, de aceea mă eschivaĭ binişor până la la luntrea mea. Trecuĭ din nou fluviul la un loc unde era trestie foarte multă.

Imĭ ascunseĭ luntrea şi mă puseĭ şi eu la adăpostul trestieĭ. Eram aşa de obosit, în cât adormiĭ imediat; când mă deşteptaĭ, era ziuă; săriĭ în sus, luaĭ puşca şi mă uitaĭ pe ţărm.

CUCERIREA DISTANŢEI

Inainte de aplicarea locomoţiuneĭ cu aburĭ părea imposibil tehnicianilor de acum o sută de anĭ că s'ar putea găsi ceva nou în arta construireĭ şi conducereĭ corăbiilor. Vreme de secole fuseseră adoptate ca mijloace de locomoţie pe apă pânzele şi vâslele, fără să se fi putut găsi altceva.

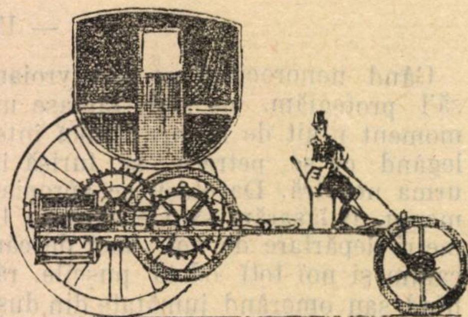
Numaĭ la 9 August 1803, un vaporaş cu aburĭ, construit de Fulton, înfruntă apele Seneĭ.

De la acest prim vaporaş până la locomotiva luĭ Stephensohn pentru locomoţiunea pe uscat, nu maĭ fu de cât un pas şi asistăm azĭ la cea maĭ mare desăvârşire a acesteĭ locomoţiunĭ, cu trenurile noastre exprese şi fulgere, carĭ fac câte 90—100 klm. pe oră.

Ilustraţiile ce reproducem aci sunt foarte caracteristice în ce priveşte istoricul locomoţiuneĭ cu vaporĭ.

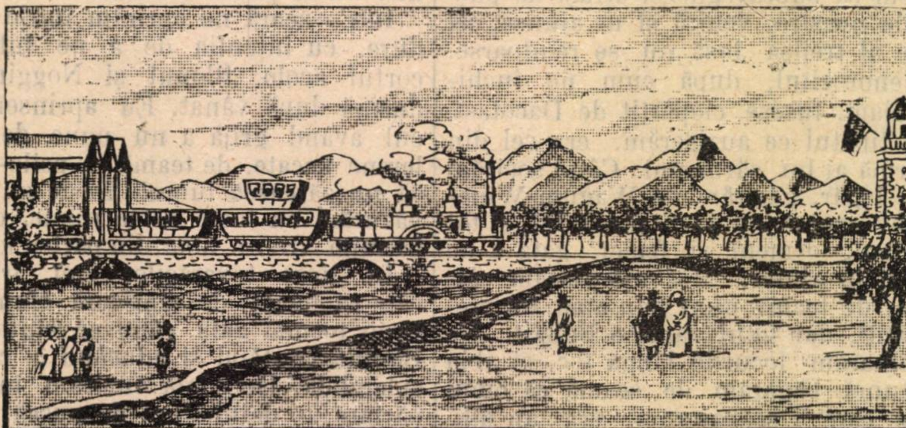
Una din ele reprezintă primul drum de fier care a circulat în Milan, în timpul dominaţiuneĭ austriace.

Cea de a doua reprezintă trăsura

Trăsură cu aburĭ construită la 1801

cu vaporĭ construită de inginerĭĭ Trevitick şi Vivian în 1801, şi care, după cum se vede, e atât de departe de modernele noastre automobile.

Prima cale ferată inaugurată la Milan

Indieniĭ mergeau şi veneau, cu gesturĭ şi strigăte de ciudă. Descoperiseră urmele paşilor meĭ şi căutau pe unde putusem scăpa.

Ascuns după trestiĭ, mi-ar fi fost cu putinţă a trimite pe lumea cealaltă maĭ mulţĭ din inamiciĭ noştri, dar nu aşĭ fi isbutit de cât a aţâţa maĭ mult pe ceilalţĭ, şi a face şi maĭ teribilă poziţia luĭ Noggin. Pieile-roşiĭ scotoceau toate stufişurile, uimiţĭ de îndrăsneala ce avusesem de a'ĭ fi pândit. Cu siguranţă, vedeau în mine un om curagios, pe care trebuia să'l caute, şi să'l umfle ca să'l chinuiască pentru a vedea până unde era să merg cu atâta curaj.

Când Pieile-roşiĭ se încredinţară că nu mă puteau găsi, scuipară în gârlă, se strâmbară şi începură a ţipa de ciudă, scrâşnind din dinţĭ, apoĭ dispărură în pădure.

Maĭ stătuĭ ascuns vre-o 3—4 ore, temându-mă de vre-o surprindere din partea lor. Incepusem a nădăjdui serios că voĭ revedea pe Blount, căcĭ dacă l'ar fi ucis aceĭ nemernicĭ, ar fi plecat a doua zi, luând pe Noggin.

Hotărîĭ să-mĭ părăsesc ascunzătoarea; ar fi fost maĭ prudent să aştept noaptea pentru asta, dar atuncĭ dacă indieniĭ o porniseră la drum, mi-ar fi fost cu neputinţă a'ĭ ajunge. Ceva maĭ mult, mi-era o foame de eram în stare nu ştiu ce să fac pentru a'mĭ procura mijloacele ca să mi-o potolesc. Imĭ desprinseĭ dar luntrea şi o luaĭ în susul apeĭ, cât putuĭ să vâslez maĭ repede.

Făcusem aproape jumătate drumul până la lagăr, când auziĭ mişcând ceva în tufiş. Apucaĭ numaĭ de cât puşca şi era gata să ochesc şi să trag în om sau animal, orĭ-ce ar fi fost dacă mă ataca.

Deodată auziĭ strigând:

— Ohe! Short! nu trage camarade!

Era Blount.

Judecaţĭ singurĭ, cât am vâslit de

repede înspre mal, unde 'mi regăsi tovarăşul. După ce ne strânserăm călduros de mână, îmi povesti că rămăsese tot timpul cocoţat sus în pom, unde 'i spusesem eu să se urce. Văzuse cum mă urmăreau Pieile-roşiĭ, apoĭ reîntorcându-se maĭ puţin ca la plecare, işĭ închipuise că 'mĭ apărasem scump viaţa, dacă nu mă ucisese.

Lagărul nostru fusese prădat sub ochiĭ luĭ. După ce sfărâmase tot ce nu era de luat, se duseră în pădure lângă ceĭ l'alţĭ tovarăşĭ.

Grija ce simţea asupra soarteĭ mele 'l ţinu deştept toată noaptea. Insfârşit, dimineaţa, noile cercetărĭ ale duşmanilor noştri îĭ deteră speranţa că isbutisem a le scăpa. Spre marea luĭ bucurie 'şĭ făcură lagărul în spre nord-vest.

Se luă după eĭ, cu multă luare aminte, cum face pisica după pasăre, până în momentul când se încredinţă bine de direcţia pe carĭ o luaseră, şi atuncĭ se reîntorsese cu speranţa de a mă regăsi.

Ne hotărârăm a urma pe Noggin numaĭ decât după vânătoare, ca să ne ajungă maĭ multe zile provizia ce aveam să facem. Ne gândeam că Indieniĭ erau destul de departe, ca să nu audă sgomotul puşcilor noastre, de aceea ne şi apucarăm de vânătoare imediat. Uciserăm o pereche de curcĭ sălbatice, şi un epure.

Il fripserăm ca să ne potolim puţin foamea, şi restul de vânat îl afumarăm. Ne ascunserăm prin trestiĭ luntrea, şi după ce maĭ puserăm şi foĭ şi frunze pe deasupra, aşa că chiar uneĭ pieĭ roşiĭ i-ar fi fost imposibil s'o descopere, o pornirăm la drum pe unde o apucaseră duşmaniĭ noştri.

Sosirăm repede la locul unde în noaptea precedentă avusese lagărul. Eĭ nu 'şĭ ascunsese câtuşĭ de puţin urma, prin urmare se credeau la adăpost de orĭ ce atac. Cu eĭ nu aveau nicĭ copiĭ, nicĭ neveste. Aceasta ne dovedea că înainte de a ne surprinde, făcuseră or vânătoare, or vre-o expediţie războinică, şi că principalul lor sat era prin apropiere.

Această din urmă circonstanţă, ne da multă grije. In adevăr, era evident că dacă inamiciĭ noştri ajungeau în tribul lor, înainte ca noĭ să putem scăpa pe Noggin, era vaĭ de el, sărmanul!

Cu toate acestea, mizerabiliĭ erau pe jos, şi judecând după urmele lor, trebuiau să meargă foarte încet. Poate că sărmanul nostru prieten 'ĭ făcea să întarzie, cu speranţa că vom veni în ajutorul luĭ.

O luarăm la picior bine, aşa că pe la sfârşitul zileĭ de a cincea, recunoscurăm după urma proaspătă, că eram la vre-o jumatate de poştă depărtare de Noggin. In ziua aceea nu puteam încerca nimic, era de prisos ca să ne expunem pericoluluĭ de a ne întâlni cu vre-o piele-roşie. In maĭ multe rânduri, peste zi, le zăream găteala lor de pene şi când se înnoptă, îşĭ întinse corturile chiar aproape sub ochiĭ noştri.

Maĭ mult ca or când trebuia să ne păzim, să fim cu ochiĭ în patru. Cea maĭ mare parte din noapte o petrecurăm la adăpostul câtor-va tufişurĭ discutând o mie de planurĭ, irealizabile unele maĭ mult ca altele, Blount vroia să pătrundă în lagăr, deghizat ca o vrăjitoare sau ca un medic.

Mantalele noastre de piele tăiate în fâşiĭ subţirĭ, ar fi slujit a compune costumul său, adăogând şi o basma roşie. Eu mă opuseĭ maĭ întâĭ acestuĭ proect, obiectând cât timp 'ĭ trebue ca să inspire încredere îndestulă, pentru a intra şi a eşi liber din lagăr. Dar Blount insistă aşa de mult, că ne înţeleserăm că 'l voĭ lăsa să facă ce 'ĭ va place, dacă peste noapte nu se ivea nicĭ o altă ocazie maĭ bună, din care am fi putut profita..

Ne apropiarăm dar atuncĭ de lagăr. Ne urcarăm într'unul din pomĭ, şi de acolo, puturăm a urmări cu uşurinţă, toate mişcările sălbaticilor. Erau toţĭ în jurul foculuĭ şi vorbeau aprinşĭ de tot. La câţĭ-va paşĭ depărtare, Noggin era legat de scorbura unuĭ pom, şi sta jos.

Am fi tras noĭ uşor câte-va focurĭ asupra persecutorilor luĭ, ar fi fost un moment de zăpăceală, de care ar fi putut profita ca să fugă. Dar vaĭ! nicĭ nu trebuia să te gândeştĭ când avea picioarele şi mâinele legate. Vremea trecea; sălbaticiĭ vorbeau mereu în jurul foculuĭ. Maĭ mulţĭ dintre eĭ se hotărâră însfârşit a se întinde la pământ; dar rămaseră patru pentru a păzi pe Noggin. Ochiĭ lor se aţinteau cu o bucurie sălbatică pe faţa palidă de suferinţă. Bietul Noggin dormea şi el în picioare, doborât de osteneală.

Calăiĭ luĭ văzându-l că aţipise, asvârliră cu cărbunĭ aprinşĭ în el. Abia m'am stăpânit să nu trag în aceĭ mişeĭ. Ziua începea a se vedea, furăm decĭ siliţĭ să ne retragem cu inima strânsă de durere, ca să nu fim zăriţĭ de pieile roşiĭ când 'şĭ vor ridica corturile.

Eram îngroziţĭ, maĭ ales că în ajun observasem că inamiciĭ noştri mâncau cu lăcomie toate proviziile ce le maĭ rămăsese, şi am conchis din aceasta, că trebuiau să fie pe aproape de satul lor.

Un vânător este constrâns să observe toate faptele cele maĭ neînsemnate chiar în aparenţă, şi să deducă concluziĭ pe carĭ i-le dictează modul luĭ de a urma.

Ne înapoiarăm la tufişurile care ne adăpostiseră, şi sdrobiţĭ de oboseală şi durere, adormirăm câte-va ceasurĭ. Indieniĭ se depărtaseră bine de noĭ, în acest timp, de aceea ne fu chiar cu neputinţă a-ĭ ajunge.

Mergeam de opt sau nouă ceasurĭ aproape, când, sus pe un deal, văzurăm maĭ multe coşurĭ prin carĭ eşea fum, deasupra arborilor.

Atuncĭ, orĭ ce speranţă de a maĭ scăpa pe Noggin, fu pierdută.

In adevăr, cum ar fi fost chip să-l scoţĭ din ghiarele atâtor oamenĭ, femeĭ şi copiĭ însetaţĭ de sânge? Cu acestea Blount declară că el va încerca. Ne suisem în vârful unuĭ pom; de acolo vedeam cam la vre-o sută de metri de noĭ; vedeam cum femeile, bătrâniĭ, copiiĭ veneau înaintea lor; auzeam ţipetele lor când deteră cu ochiĭ de Noggin, vedeam cum copiiĭ 'l ciupeau, bătrâniĭ 'l băteau, femeile 'l scuipau în obraz, toţĭ îl insultau. Nenorocitul îndura tot, fără a arăta cel maĭ mic semn de slăbiciune. Insfârşit 'l legară de un pom. Câţĭ-va din eĭ se postară lângă el, pe când ceĭ-l'alţĭ intrară în corturĭ, şi femeile le pregăteau în grabă de ale mâncăreĭ.

Eram morţĭ de foame şi de oboseală; îngrabă înghiţirăm şi noĭ puţină carne afumată, şi ne deciserăm a ne căuta vre un colţişor unde să ne putem împuternici câte-va ceasurĭ, ca să venim în ajutorul luĭ Noggin.

Ne deşteptă un sgomot infernal. Alergarăm în spre partea de unde venea acel sgomot, şi văzurăm ceva îngrozitor: un spectacol pe care în viaţă nu-l voiu uita.

La mijlocul satuluĭ ardeau maĭ multe focurĭ. Lângă foc era vârât în pământ un stâlp înalt de care era legat Noggin gol până la brâu, şi în jurul luĭ o mulţime de femeĭ şi copiĭ carĭ urlau, săreau şi împreună cu urletele câinilor făcea un concert asurzitor şi oribil.

Deodată se făcu o tăcere absolută.

Femeile se duceau de luau din focurĭ, nişte beţe pe care le lăsaseră a se aprinde vârfurile, apoĭ toate se apropiau de Noggin, şi'l chinuiau.

Pe faţa nenorocituluĭ nostru prieten se vedea moartea; persecutoriĭ luĭ fără de suflet, observaseră aceasta, şi'l chinuiau de zor; când îl vedeau că'ĭ vine rău, îĭ strigau în ureche, şi în acelaşĭ timp, îĭ vârau în carne beţele acele arse, dar aveau în acelaşĭ timp, mare grije de a nu'l omorĭ, ca astfel să se bucure şi maĭ mult de chinul luĭ. El nu scotea nicĭ o plângere.

Toţĭ carĭ aveau beţele aprinse erau gata a'ĭ scoate ba un ochiu, ba nasul, orĭ limba, etc. Atuncĭ pricepuĭ că ultimul ceas al sărmanuluĭ băiat, sosise, şi nebun de disperare că nu

putusem să'l scap, fugiĭ ca să nu ţip.

Deodată nişte strigăte de nemulţumire mă opriră pe loc. O indiană tânără şi frumoasă, eşise din umbra unuĭ cort unde stătuse ascunsă până atuncĭ. Ea sărise lângă prizonier înainte ca ceata înverşunată să o poată împedica, şi cu un braţ, înconjurându'ĭ gâtul, cu celalt depărtă pe călăiĭ luĭ. Când se maĭ linişti puţin sgomotul, ea strigă cu un ton de autoritate :

— Deslegaţi'ĭ sforile ! Este al meu. Il aleg de soţ. Şi nicĭ unul dintre voĭ să nu îndrăsnească a se atinge de un fir de păr din capu'ĭ.

Pre legea mea ! eram tot aşa de surprins de cele ce se petreceau, ca şi Pieile-roşiĭ. Auzisem povestindu-se aşa ceva, dar nu credeam.

Tânăra fată, era fica unuĭ şef. Tribul întreg fu dar nevoit a se supune, şi Noggin pus în libertate, fu condus de ea în cortul eĭ.

Nu ne maĭ rămânea de cât să fugim ca să nu'ĭ luăm noĭ locul prietenuluĭ nostru. Asta făcurăm, şi după un marş sdravăn, ne aflam pe bordurile Kansas-uluĭ.

X

Iarna se apropia cu paşĭ marĭ ; eram departe de orĭ-ce stabiliment de oamenĭ albĭ şi pentru culmea plictiseleĭ, nu maĭ aveam nicĭ praf. Cu toate acestea, ca nişte vânătorĭ demnĭ, nu ne lăsam să fim doborâţĭ de aceste mizeriĭ. Ştiam să fim stăpânĭ pe orĭ-ce. Hotărirăm dar să ne facem proviziĭ îndestulătoare ca să ne ajungă toată iarna. In câte-va zile vânarăm păsărĭ, peştĭ, maĭ multe căprioare, şi un urs enorm. Pe unele le afumarăm şi pe altele le uscarăm la soare ; singurul lucru ce ne lipsea, era sarea, dar merse şi fără sare.

Soarta luĭ Noggin nu ne maĭ îngrijea de loc. De aci încolo el avea să trăiască cu Indieniĭ, aşa cum o făcuseră atâţia europenĭ, carĭ se însuraseră cu femeĭ de această rasă. Acum trebuia să ne ocupăm numaĭ de noĭ.

Trecuseră maĭ multe săptămânĭ de linişte. Ne construisem o colibă caldă, în care ne pusesem proviziunile şi lemne din belşug.

De aceea, chiar de se făcuse un frig grozav, maĭ 'mĭ aduc aminte. De ce nu pot spune însă tot aşa şi de bietul Blount ! Sărmanul căzu greu bolnav. Il vedeam slăbind din zi în zi, şi în sfârşit înţeleseĭ că nu maĭ avea mult de trăit. Iĭ spuseĭ temerile mele, dar el 'mĭ răspunse cu un ton atât de convingător, că se simţea maĭ bine, şi că nu va maĭ tuşi, în cât sfârşiĭ prin a căpăta şi eu ceva speranţă. Frigul se mărea grozav.

Nenorocitul meu de prieten fu silit să stea în pat.

Intr'o dimineaţă, 'mĭ zise că vrea să se scoale, şi să încerce a vâna câte-va curcĭ sălbatice, căci dorea, să mănânce carne proaspătă.

Iĭ spuseĭ că mă duc eu la vânătoare în locul luĭ dar 'mĭ răspunse :

— Nu, mă simt tare cât un bivol, şi curca 'mĭ va părea şi maĭ bună după ce o voiu fi vânat-o eu singur.

Il ajutaĭ să se scoale, 'l înfăşuraĭ bine în pielea de bivol, apoĭ 'ĭ dedeĭ puşca. Nu credeam să aibă putere s'o ţie, atât slăbise de mult. Eşirăm. Abia închisesem uşa colibeĭ noastre când auziĭ pe Blount strigând :

— Uite o curcă !

Era chiar aşa. La o depărtare de patru-zecĭ de metri cel puţin, curca sta cocoţată pe o cracă :

— Tovarăşul meu vorbea încă, când 'ĭ trimise un glonte cu care o atinse. Il văzuĭ apoĭ făcând câţĭ-va paşĭ în spre pasăre, pentru a o lua.

Plecându-se însă, apoĭ căzând cu faţa la pământ.

Alergaĭ la el, 'l ridicaĭ ; mâna luĭ strânse pe a mea, un val de sânge 'ĭ eşi, din gură, şi atâta tot. Murise ! Mă aşezaĭ lângă corpul luĭ şi făcuĭ aceea ce de anĭ de zile nu maĭ făcusem : plânseĭ cu suspine. El fusese amicul meu, tovarăşul meu credincios şi încercat, din copilărie. Imĭ ţinuse loc de familie, şi el, dus, rămâneam absolut singur în mijlocul pustiuluĭ de zăpadă şi de ghiaţă.

După câte-va momente 'mĭ pierdusem capul. Vorbeam cadavruluĭ, 'l chemam, 'l rugam să-mĭ răspundă. Simţeam în sfarşit că 'nebunesc, şi adunându-mĭ toată puterea ce 'mĭ maĭ rămăsese, târâĭ cadavrul sub un stejar. Pământul era prea tare ca să pot săpa o groapă. Făcuĭ o gaură în zăpadă şi puseĭ peste el toate pietroaele pe care le găsiĭ pe marginea râuluĭ.

Când sfârşiĭ, fugiĭ din locul acela, şi nicĭ nu maĭ simţiĭ vre-o dată curagiul ce mă maĭ ducea.

Cele treĭ sau patru săptămânĭ carĭ urmară fură cele maĭ mizerabile din viaţa mea. Aveam mâncare în belşug, ştiam că în primăvară, voĭ regăsi uşor vre-o colonie, dar sufeream îngrozitor de urât ! Intr'o zi, stam în uşa colibeĭ mele, când văzuĭ venind în spre mine vre-o jumătate de duzină de pieĭ roşiĭ. Nu maĭ aveam vreme să fug, era de prisos a încerca să mă apăr, singura scăpare era să primesc prieteneşte pe aceştĭ mosafirĭ incomozĭ.

Merseĭ dar înaintea lor cu mâinile întinse, în semn de prietenie, de şi recunoscusem că sunt Pawnişĭ, ceĭ maĭ grozavĭ hoţĭ pe carĭ i-a avut pământul vre-o dată.

Femeia cu care se însurase Noggin era din tribul lor ; pe treĭ din aĭ lor iĭ ucisesem în lupta care avusese loc pe fluviu ; bandiţiĭ însă nu ţinură nicĭ o socoteală de demonstrările mele amicale ; se repeziră pe mine şi târându-mă în colibă, începură a prăda tot ce le eşea în cale.

Când văzură puşca nenorocituluĭ Blount, mă întrebară ce se făcuse. Iĭ făcuĭ să înţeleagă că murise.

Luară apoĭ tot ce aveam şi-mĭ poronci a le pregăti de mâncare.

După ce-şi potoliră foamea, începură a scotoci prin împrejurimĭ, până descoperiră şi luntrea mea.

Se întoarseră apoĭ lângă foc ; privirile carĭ mi le aruncau mă îngheţau.

In noaptea aceea dormiră în cortul meu ; a doua zi însă, il doborâră, îmĭ sfărâmară luntrea şi mă luară după eĭ, în spre o destinaţie necunoscută. Călătoria noastră fu lungă, şi în zadar căutam mijloc de a fugi.

Ajunserăm înfârşit într'un sat pe care il recunoscuĭ că era ac lo unde fusese condus şi Noggin.

Câţĭ-va din aĭ lor mă recunoscură a fi omorâtorul fraţilor lor ; din minutul acela nu mă maĭ îndoiam de soarta ce mă aştepta. Peste puţin timp fuseĭ închis şi legat.

A doua zi trecu fără nicĭ un incident. Imĭ venea să leşin de oboseală şi frământare. O, dacă Noggin ar veni în ajutorul meu, el care era aşa de aproape de mine !

Mizerabiliĭ însă găsise mijlocul a nu'ĭ spune că eram prizonierul lor. La apusul soareluĭ focurile fură aprinse ; femeile şi copiiĭ veneau şi pe mine mă scoase afară ca să mă lase pradă lor.

Chinul meu începea asemuitor cu acela pe care 'l îndurase Noggin. Deja flacările 'mĭ frigeau picioarele ; fumul gros mă îneca, când începu o furtună de zăpadă cum în viaţa mea nu maĭ văzusem.

Intr'o clipă focurile se stinseră, pământul se acoperi cu un covor alb, femeile şi copiiĭ se împrăştiară. Pe mine mă duseră iar la loc. spuindu-mĭ că moartea mea era fixată pe a doua zi.

Hotărâĭ să profit de acest din urmă răgaz ca să fug, chiar de aşĭ fi pierit încercând.

Eram legat din cap până la picioare şi mâinele îmĭ erau legate la spate, ca culme.

Păzitoriĭ meĭ, în număr de şease, erau adunaţĭ în jurul meu, pândindu-mĭ fiecare mişcare şi repetându-mĭ că a doua zi îmĭ vor da să mănânc foc. Ce n'aş fi dat să'ĭ văd adormiţĭ !

Insfârşit patru din eĭ adormiră şi'ĭ auziĭ sforăind. Maĭ rămăsese douĭ ; adormiră după cât va şi aceştĭ din urmă.

Incercaĭ apoĭ a'mĭ rupe legăturile. După sforţărĭ marĭ, isbutiĭ în fine. Inima îmĭ bătea de credeam că are să-mĭ sară din piept. Fără a pierde

o clipă, trecuĭ cu multă prevedere peste corpurile adormite ale dușmanilor meĭ și o tulii repede afară.

Cu câtă beție respiraĭ aerul înghețat al nopțiĭ! Cerul era plin de stele; de odată auziĭ nechezatul unuĭ cal; mă îndreptaĭ înspre locul de unde venea sgomotul și văzuĭ maĭ mulțĭ caĭ legațĭ unul lângă altul. Să săr pe spinarea celuĭ care fu maĭ aproape de mine, să'ĭ trec hățul prin gură— hățul era chiar cureaua care 'mĭ atârna încă de gât, cu care mĭ fusese legate mâinele,—să mă agăț de gâtul luĭ și să plec în galop, fu afacere de o clipă.

Incepuse a se crăpa de ziuă; în curând aveam să fiu urmărit; mă îndreptaĭ și eu la întâmplare, în spre Sud.

Un singur gând mă chinuia: să alerg, să alerg ca să mă depărtez cât pot maĭ mult de inamiciĭ meĭ.

Avusesem noroc să dau peste un cal sdravăn, ușor ca vântul, nețînând seamă de nicĭ o piedică. Il duseĭ într'o fugă vre-o 15 poștiĭ, apoĭ mă opriĭ ca să răsufle, întorcându-l cu nările înspre vânt.

O luarăm apoĭ din nou la drum. De dimineața până seara făcusem cu el aproape 30 de poștiĭ; eram decis însă a sacrifica viața luĭ pentru a mea. Maĭ alergă vre-o două poștiĭ, tremurând de'țĭ făcea milă. De odată simțiĭ că se clatină. Printr'o sforțare maĭ isbutiĭ a face câțĭ-va pașĭ, apoĭ picioarele i se îndoiră; avuseĭ numaĭ vreme să săr după el înainte de a se prăvăli la pământ. Incercă el să se maĭ ridice, dar se înțepeni pe loc.

Mă uitaĭ la el câte-va clipe, apoĭ începuĭ s'o iau la fugă, cât mă țineau picioarele. Venise noaptea; nu mâncasem nimic din ajun, dar nu făcea nimic; alergam mereu, neoprindu-mă nicĭ să respir, nicĭ să mă uit în urma mea, sprijinit de puterea supranaturală pe care o dă groaza.

Inaintea mea se întindea o pădure. Mă afundaĭ și eu în ea, fericit la gândul că urma mea devenea din ce în ce maĭ dificilă de urmărit; cu toate acestea nu maĭ puteam, îmĭ lipsea respirația și de odată mi se umplu gura de sânge. Crezuĭ că am să mor ca bietul cal, dar peste câte-va momente mă simțiĭ maĭ bine și începuĭ a respira. Stătuĭ nemișcat, ca să prind ceva puterĭ, dar fără a mă gândi să adorm: dacă așĭ fi adormit, probabil așĭ fi murit de frig. Priveam luna care lumina printre pomĭ și gândind că poate lumina eĭ să dea urma mea Pieilor-roșiĭ, îmĭ adunaĭ toată puterea, mă ridicaĭ și, fără a vroi să știu de durerile carĭ mă doborau, o porniĭ la drum.

(Va urma)

Poarta Kutab din Delhi

Poarta Kutab este un capo-d'operă de arhitectură. Fie-care religie, fie-care epocă, și-a lăsat o veșnică amintire pe aceastā poartă pe care se pot vedea treĭ stilurĭ: dravidian, saluchia și septentrional.

Poarta de fer a luĭ Kutab

Este acolo arta arabă adusă de musulmanĭ, și arta hindusă, carĭ împreună aŭ servit la înfrumusețarea acesteĭ opere.

G. R.

DIVERSE

Gazurĭ subpământene. — Statul ardelenesc Șârmășel în timp de câteva săptămânĭ și-a câștigat un renume european. Este vorba de un izvor de gazurĭ, descoperit în hotarul acesteĭ comune româneștĭ, care este situată pe linia dintre Ludoș și Bistrița și care numără cam 1.500 locuitorĭ în majoritate românĭ. Gazurile, carĭ astă-zĭ ies cu o putere colosală din sânul pământuluĭ, produc un sgomot atât de asurzitor, în cât omul nu se poate apropia de locul acesta fără a-șĭ pune vată în urechĭ. Americaniĭ întrebuințează de maĭ mult timp în fabricĭ izvoarele de gazurĭ descoperite în țările lor; acelaș lucru se va putea face și în Ardeal, dacă nu va lipsi spiritul întreprinzător. Zilnic sosesc în Șârmășel străinĭ din toate părțile lumeĭ: englezĭ, nemțĭ, francezĭ, elvețienĭ și americanĭ, ca să admire minunile natureĭ din țara Ardealuluĭ.

* * *

In 1909, care s'a marcat în Franța prin restabilirea ghilotineĭ, s'au decapitat 9 condamnațĭ la moarte.

* * *

In 1908 s'au făcut 1551 divorțurĭ în Elveția.

* * *

In Roma s'a înființat o bibliotecă esclusivă pentru ziare antice și moderne.

* * *

In trenurile japoneze sunt saloane de lectură unde călătoriĭ găsesc toate ziarele.

* * *

Faimosul spital din Gran San Bernardo din Alpĭ, este situat la 8000 picioare deasupra niveluluĭ măreĭ.

* * *

De treĭ anĭ Persia nu a plătit reprezentanțiĭ din străinătate.

* * *

Planta care crește cea maĭ repede, este arborele bambu.

* * *

Cea maĭ bogată ducesă este fiica maĭ mare a țaruluĭ Rusieĭ, ducesa Olga.

* * *

Jocul de cărțĭ, numit „whist" era cunoscut de către prințĭ încă din anul 1500.

* * *

In anul trecut trenurile englezeștĭ au făcut să piară 1043 persoane.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAŢILOR SĂI, CU INCEPERE DE ASTAZI:

O NOUA VILA LA SINAIA

«Vila Theodora», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziţia cea maĭ splendidă din localitate

Un salonaş modern

compus din: o canapea, două fotoliurĭ, patru scaune şi o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă **I. Brezoiu**, calea Rahoveĭ, 50, unde se găseşte în permanenţă o bogată şi aleasă expoziţie de mobile de toate genurile

UN DORMITOR DE BRONZ

de mare valoare, cumpărat de la **Industria metalică «Marcu»**, Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O GARNITURA DE MOBILA PENTRU INTRARE

compusă din o canapea, patru scaune, două fotoliurĭ şi o masă cumpărate de la cunoscutul magazin de mobile de trestie şi bambu **Littman**, strada Lipscanĭ, No. 3.

UN DORMITOR DE LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn **Marin V. Ganea**, şoseaua Mihaĭ-Bravul, No. 37 şi strada Şerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victorieĭ, No. 107.

O SCOARŢĂ ROMÂNEASCĂ ŞI O BLUZĂ (IIE) DE MĂTASE

de la **Bazarul Naţional** de ţesăturĭ româneştĭ, calea Victorieĭ, 110.

UN SALONAŞ DE BAMBU

cumpărat de la cunoscuta fabrică de mobile în acest gen **E. A. Pucher**, calea Victorieĭ, No. 148.—Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, «La Cometa Haley».

O DORMEZĂ, DOUĂ FOTOLIURI ŞI UN PARAVAN ARTISTIC

lucrate în vechiul atelier de tapiţerie **Ioan Niculescu**, strada Câmpineanu, No. 31.

O pendulă de stejar afumat şi o tavă argintată, cumpărate de la magazinul de incredere *Schmidt & Stratulat*, calea Victorieĭ, No. 53.

O bicicletă, o puşcă de vânătoare şi un pistol automat, cumpărate de la mareie magazin de biciclete şi arme *B. D. Zissmann*, calea Victorieĭ, No. 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut şi o harmonică, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Feder*, calea Victorieĭ, No. 54.

1 pendulă de perete şi 6 linguriţe de argint suflate cu aur, cumpărate de la cunoscutul magazin *«Ceasornicăria Colţeĭ»*, str. Colţeĭ 31.

O splendidă rochie albă, lucrată artistic in ajururĭ.

O dormeuză, 2 fotoliurĭ şi un paravan artistic, lucrate in vechiul atelier de tapiţerie *Ioan Niculescu*, srada Câmpineanu, No. 31.

Un ceasornic de aur cu treĭ capace pentru bărbat

1 brăţară de aur 14 kt. cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin pentru bărbat.

1 pereche de cerceĭ cu diamante şi rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă şi preţioasă broşă.

1 inel de aur 14 kt., pecetar pentru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu câte 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

1 binoclu fin, 6 ceasoarnice remontoir de metal.

1 elegantă compotieră argintată de mare valoare.

50 cutiĭ de cremă, pudră şi săpun «Flora» in cuţiĭ speciale făcute anume pentru abonaţiĭ noştri.

2 aparate economice de incălzit inventate de d nu căpitan Castano.

20 plachete argintate reprezentând fotografiile Regeluĭ şi Regineĭ, comandate anume pentru premiĭ.

Toţĭ aceĭ carĭ se abonează cu incepere de azĭ maĭ primesc gratuit şi un volum din: **Memoriile Regelui Carol I.**

Anul XII.—No. 725 | 10 BANI IN TOATA ȚARA | Mercuri, 30 Martie, 1911

ZIARUL CĂLĂTORIILOR

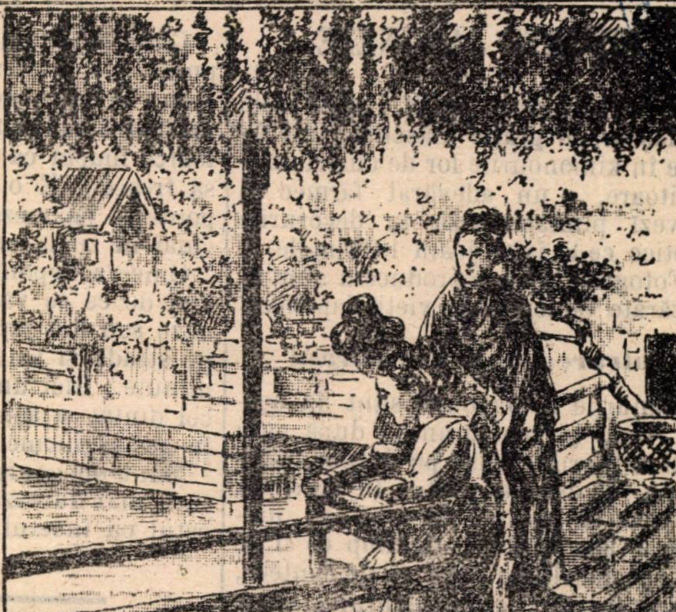
ȘI AL INTÂMPLĂRILOR DE PE MARE ȘI USCAT

COSTUL ABONAMENTULUI
Lei 5.—Pe un an în toată țara
« 2.60 « 1/2 « « «

Redacția și Administrația
No. 11, Strada Brezoianu, No. 11.

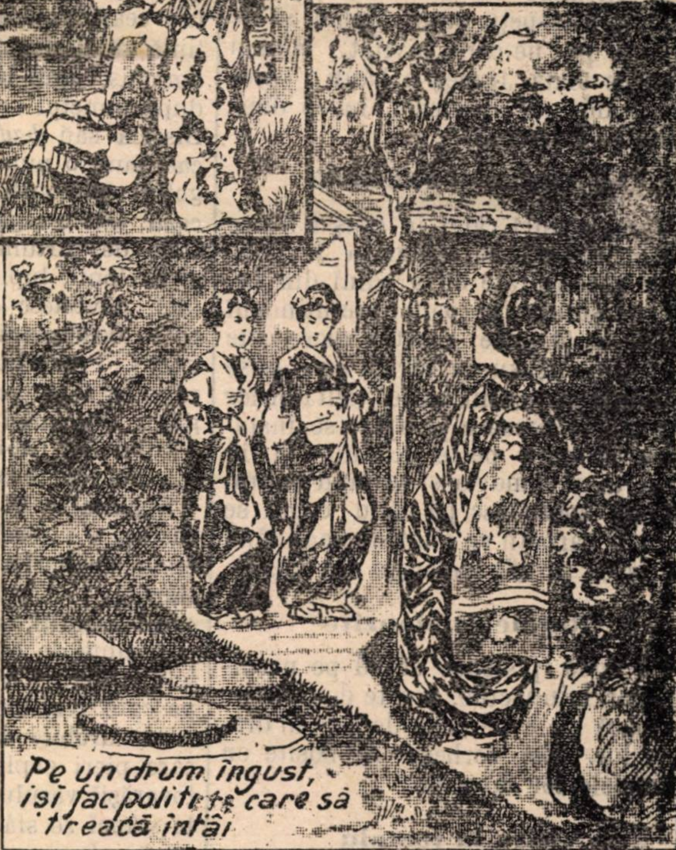
ZIARUL CĂLĂTORIILOR
Apare odată pe săptămână
— MARȚEA —

SILUETE JAPONEZE. — (Vezi pag. 5064).

SILUETE JAPONEZE

In toate actele vieţiĭ, japonezele desfăşoară o graţie înăscută. Imbrăcate în kimonourile lor de culorĭ strălucitoare, e un adevărat farmec să le vezĭ plimbându-se în decorurile poetice ce le înconjoară locuinţele.

Fotografiile ce reproducem sunt adevărate tablourĭ ale vieţiĭ japoneze.

Intrarea unuĭ restaurant

Hanurile în Japonia sunt în acelaş timp şi restaurante, după cum indică literile scrise pe felinar la intrare, de asupra porţiĭ. In acest fel de case se invită prieteniĭ să mănânce sau să bea, în timp ce li se dă spectacole de dans şi de cântece, executate de *geishe* (dănţuitoare) şi de *maiko* (cântăreţe de câte 10—12 anĭ).

Geishele şi maiko nu merg prin toate stabilimentele; dar restaurantele la modă au dănţuitoare şi cântăreţe ale lor proprii, şi carĭ nu joacă şi nu cântă în altă parte. In general sunt chemate în sala banchetuluĭ când toţĭ oaspeţiĭ sunt adunaţĭ şi ele servesc pe fie-care invitat. Numaĭ după ce toată lumea a băut o oare-care cantitate de alcool, încep danţurile şi cântecele.

In căutarea răcoareĭ

Vara, atuncĭ când în oraş e foarte cald, orăşeniĭ se refugiază în templele înconjurate cu gradinĭ din jurul oraşuluĭ; aproape pretutindenĭ există în locurile acestea sacre câte un basin, deasupra căruia sunt puse scândurĭ şi permit astfel vizitatorilor de a sta la racoare pe apă; se instalează covoare peste scândurĭ şi, în jurul unuĭ samovar şi sorbind ceaiul, femeile sporodesc pe când copiiĭ se joacă şi bărbaţiĭ se plimbă examinând florile ce se află pe-acolo din belşug.

Raţele imblânzite

Ca două pisicuţe stând pe pernitele lor minuscule, aceste două fetiţe se joacă cu o pereche de raţe în grădina lor. Ele vorbesc neobosite cu animalele lor favorite.

Vizita la templu

Câte-va fete tinere s'au adunat şi s'au hotărât să meargă să se închine în faţa icoaneĭ buneĭ zeiţe *Kwanon*, zeiţa mizericordieĭ. Iată-le urcând treptele scăreĭ celeĭ marĭ, care duce la templu, în general aşezat în partea cea maĭ înaltă a mahalaleĭ. Nu că sunt prea, prea religioase micile japoneze, o, nu! dar au o sumă de superstiţiĭ atât de ciudate!

Politeţe japoneze

Când se 'ntâlnesc fetele pe câte o punte peste vre-un lac, în vre-o grădină, îşĭ fac o sumă de politeţe care să treacă înnainte. Care se va 'ntoarce înapoĭ ca să lase pe cealaltă să treacă? E o chestie gravă, căcĭ politeţea japoneză e foarte migăloasă chiar în zilele noastre.

Cine-va nepoliticos e dispreţuit, şi iată de ce se văd adesea două japoneze sau doĭ japonezĭ întâlnindu-se pe stradă şi salutându-se câte cincĭ minute; nicĭ unul nu vrea să plece cel dintâĭ şi aşteaptă să se despartă în acelaş moment.

Sunt obiceiurĭ vechĭ acestea, carĭ încă maĭ durează, dar carĭ dispar încetul cu încetul.

Ada.

„DIN LARGUL MAREI"

IN BISCAIA

Trecând pe lângă capul Finister într'o ceaţă groasă, ne-a fost cu neputinţă să desluşim coasta din zare şi am pus capul la busolă pe Ouessant, după punctul astronomic dela amiazĭ. Biscaia saŭ *badly Biscay*, urâta Biscae, cum o numesc marinariĭ englezĭ, golful Gasconieĭ cum o numesc francezii, este o regiune din cele maĭ bântuite de furtună în oceanul Atlantic şi Bretoniĭ, lupiĭ de mare aĭ Gasconieĭ, povestesc cu înfiorare dremele ce se desfăşoară pe coaste la echinocţiĭ. Proverbul lor spune, în două rândurĭ toată poema tristă a naufragiilor Gasconieĭ:

Qui voit Groix voit sa joie
Qui voit Ouessant, voit son sang!

Spaima ce îţĭ cutremură fiinţa în Biscaia e viforul de valurĭ de la larg, ceaţa nesuferită care te impresoară şi stâncile presărate pe lângă coastă, cu colţiĭ ascuţiţĭ, sfăşietorĭ, sub o mică adâncime de apă. Acĭ sunt cunoscutele „Pierres Vertes" stâncĭ tăioase, pe care vezĭ totdeauna urmele uneĭ năvĭ sdrobite de furtună, stâncile pe care pieri exploratorul *Mage*, cu toţĭ tovarăşiĭ vasuluĭ *Magicienne*. Pe acestе stâncĭ se sfârşi viaţa pasageruluĭ englez *Drumond Castle*, care se scufundă cu 251 de persoane ce avea la bordul săŭ, în luna Iunie a anuluĭ 1896.

Gândind la această sguduitoare catastrofă, ţi se strânge inima de durere şi te întrebĭ cu ce curaj, marinariĭ de astăzĭ maĭ încrucişează drumurile lor pe lângă acest cimitir nesfârşit de vieţĭ omeneşti, mormânt adânc de ape, flămând de carne, ca o fiară nemâncată.

Drumond-Castle, venea din Capetown spre Londra. In ceaţă deasă, neputând recunoaşte bine o lumină ce zări la orizont, comandantul crezu că se află în apropierea fortuluĭ Ouessant, pe lângă care trebuia să treacă spre a intra în canalul Mâneceĭ. Grozavă amăgire, vasul era maĭ la sud cu 12 mile, farul era cel de la Insula Molène; vasul însă mergea spre dezastru şi la bord, balul îşĭ urma ameţitorul săŭ vârtej de fericire, pasageriĭ petreceaŭ ultima noapte de călătorie pe *Drumond-Castle!*

Un sgomot scurt, un şuvoĭ prelung pe apă, comandantul şi marinariĭ încremenesc. Vasul a atins o stâncă şi într'un sfert de ceas, înghite în vâltoarea de apă ce clocoteşte deasupra sa, bărcile încărcate cu doamne decoltate, în toalete de bal, ce plâng smulgându-şĭ părul de groază, pasageriĭ carĭ înalţă către cer strigăte de scăpare şi aproape tot echipagiul, între care şi căpitanul Pearce, comandantul vasuluĭ.

In zorii zileĭ treĭ inşĭ maĭ trăesc din cele 251 persoane, ce eraŭ pe bord; eĭ plutesc pe apele nemărginite ale oceanuluĭ fără nicĭ un ajutor. Pe plaje valurile depun a doua zi, o mulţime de cadavre, acoperite de mătăsurĭ subţirĭ de sărbătoare. Braţele sunt goale, piepturile recĭ iar mâinele strălucesc de bijuteriĭ scumpe, căcĭ moartea a hotărât sentinţa catastrofeĭ, în cele maĭ fermecătoare minute de bal. Ceasoarnicele găsite, eraŭ fix stătute la ora 11 şi jumătate, ora funestă a naufragiuluĭ!

Şi câte drame neînsemnate printre bărcile cu pânze, carĭ roesc pe coasta occidentală a Franţeĭ.

Ca să vestească din depărtare marinarilor, despre poziţiunea coasteĭ, Francezii aŭ făcut cheltuelĭ marĭ şi aŭ aşezat la Ouessant şi în toate porturile sale, farurĭ electrice cu intensitate de lumină orbitoare, înlesnind recunoaşterea în toate staţiunile grele ale navigaţieĭ în această urâtă Biscaie!

In cele două zile până la Ouessant, m'am simţit pe sub pământ; nemărginirea oceanuluĭ mă stăpânea ca nicĭ odată, strecurându-mĭ în suflet florĭ dintr'o lume, pe care am cetit-o descrisă de autorĭ cu închipuirea aprinsă, prin care trăesc monştriĭ marinĭ, animale din veacurĭ stinse, iar nu oamenĭ, suflete bune şi iubitoare.

Pare-că aş vrea să am o putere ma-

re, cu care să daŭ vasuluĭ o iuțeală neînchipuită, ca să ajungem odată la portul Sharpness, așa mă apasă mersul acesta greoĭ și neisprăvit, numaĭ pe cer și apă! Dar nu suntem siguri, maĭ sunt tovarăși prin valurĭ, carĭ se întrec cu noĭ în lunga călătorie spre Ouessant. Iată tot echipajul s'a strâns la mijlocul vasuluĭ, ca să vadă treĭ *cașaloĭ* urâțĭ, carĭ saltă prin valurĭ, ca niște dihăniĭ înfricoșetoare. Cașaloul este teroarea măreĭ, maĭ nemilos și maĭ lacom ca rechinul. Este lung de șease până la opt metri, capul însă singur atinge doĭ până la treĭ metri din toată lungimea. Puterea sa e în ceĭ patru-zecĭ și opt de dințĭ enormĭ, carĭ garnisesc două fălcĭ formidabile, formând o grozavă mașină de sfâșiat carne. Cașaloul e dușmanul neîmpăcat al baleneĭ, pe care o urmărește cu foamc de tigru, îĭ sfâșie pântecul și-ĭ înghite puiul. Urlând de durere balena își înghite de multe orĭ singură puiul.

Pare-că e stăpânit de o răsbunare sălbatecă, astfel de setos de sânge e cașaloul; furia sa inspăimântă toate vietățile mărilor, peștiĭ fug pe uscat, se ascund în nisip saŭ în noroĭ. Mort, plutind pe valurĭ, cadavrul monstruluĭ deșteaptă teroarea, peștiĭ fug din calea luĭ. Urca saŭ Physetera, cașaloul lumeĭ vechĭ, era așa de înfricoșetor, în cât Islandeziĭ nu-ĭ pronunțaŭ nicĭ numele în mare, ca să nu audă și să sosească la dânșiĭ. Cașaloul lovește cu capul săŭ puternic barca, o răstoarnă și își face o plăcere sfâșiind un corp omenesc.

Nu e naufragiu în ocean, în mările adâncĭ saŭ în apropiere de unele coaste, să nu răsară din valurĭ aceștĭ banditĭ fioroșĭ, setoșĭ de carne și sânge, pritre cadavrele plutitoare, pe lângă bărcile încărcate de oamenĭ scăpațĭ, carĭ se luptă din răsputerĭ cu moartea, ca să răpească din iuțeală o pradă.

La acest ospăț funerar de cadavre, rechinul e corbul fricos care așteaptă plecarea cașaloului la larg, spre a se arunca pe corpurile sfâșiate; amorul de multe orĭ stăpânește în rechin acest instinct brutal și o îmbrățișare dulce, îl absoarbe, îl amețește. De câte orĭ săptămânĭ întregĭ, nu se consacră numaĭ și numaĭ dragosteĭ, cu toată femeea care îl stăpânește; așa dar cașaloul rămâne monstrul cel maĭ vorace al măreĭ.

Se zărește la orizont un fulger slab, care luminează în restimpurĭ zarea, cu fâșiĭ de raze argintiĭ. Deșĭ suntem departe, se recunoaște după răsărirea lumineĭ, că este farul Ouessant, cel maĭ puternic far din câte am întâlnit în toată călătoria pe mare. Ne apropiem la 30 mile, fâșia de raze electrice îțĭ umple ochiĭ de strălucire și nu poțĭ să-l priveștĭ bine în față, fără să te doară simțitor ochiĭ. Punem capul pe farul de la Insula Lupuluĭ.

Inaintând, lăsăm în urmă o sumedenie de luminĭ, carĭ răsar pe cer la intervale hotărâte arătând centura de farurĭ a Franțeĭ. Ce deosebire, între aceste farurĭ moderne, strălucitoare și acele focurĭ sacre ce Romaniĭ și Etrușciĭ aprindeaŭ pe malurĭ în altare sfinte, maĭ mult pentru credința zeilor, de cât pentru siguranța navigațieĭ.

SPRE SHARPNES

Farul de la Insula Lupuluĭ e unic în felul săŭ; de departe pare un calarg înfipt în mare, de aproape se vede ca un turn înalt de piatră curată, așezată pe o temelie de stâncă puțin maĭ mare de cât diametrul bazeĭ sale. Țărmul cretos albește în depărtare și pe lângă coastă în lumina amurguluĭ un penel divin întinde pe apă o acuarelă minunată de bărcĭ cu pânze roșiĭ arămiĭ, brâurĭ de purpură, vapoare repezĭ care fug încoace și încolo, ca niște furnicĭ scormonite din mușuroiul apeĭ liniștite, ce scaldă pământul coasteĭ Cornwal. O corabie cu pânzele umflate se apropie, în jocurĭ sprintene prin valurĭ, ca o pasăre de ocean și micșorează mersul pe lângă vasul nostru, spre a lăsa pilotul, care trebue să ne conducă vasul în Sharpness.

Doĭ marinarĭ desfac o barcă lângă corabie, o lasă la apă, iar întrânsa sare pilotul nostru. Corabia se depărtează în volte ușoare la larg, pilotul apropie barca lângă corpul vasuluĭ „*lași*" și spânzurând brațele-ĭ vânjoase de scara pisiceĭ ce i s'a lăsat, urcă vesel pe punte. Ce dulceață are în privire acest prieten de viață și destin, acest tânăr englez, din obrajiĭ căruia vigoarea pare-că țâșnește prin sângele viu ce îĭ colorează fața: n'are astâmpăr, sue pe comandă și își ia un colț pe seama luĭ, de unde nu maĭ mișcă, pufuind dintr'o pipă afumată, un fum plăcut de tutun frământat cu miere.

Nu știu ce fel de sentiment de viață nouă răspândește aerul în vecinătatea Mareĭ Britaniĭ căcĭ pare-că tot ce mișcă în jurul nostru, corăbiĭ, oamenĭ, țărm, aer, cer, aŭ o fire deosebită de ceea ce am întâlnit până acum. Corabia ce ne-a adus pilotul, m'a lăsat multă vreme în reflexiunea ce țĭ-o dă pentru întâia oară vasul curat, bine întreținut, ordinea și rostul spiritelor civilizate!

Puntea curată ca zăpada, alămurile cu strălucirĭ de aur, pânzele, manevrele, parămile, toat eașezate și strânse cu îngrijire, ca pe un obiect de fantezie, un obiect așezat într'o sală de muzăŭ, pe care toate amănuntele sunt puse cu gust și judecată.

Fără să vreĭ, îțĭ vine în minte privelіștea tristă a corăbiilor orientale ce roesc în porturile noastre, acele corpurĭ gârbovite, mirositoare, înăuntrul cărora omul trăește maĭ răŭ ca pe sub pământ, în atmosfera înăbușită a baracelor învechite, ce servesc drept locuințe marinarilor și străbațĭ cu gândirea numaĭ de cât veacurile carĭ aŭ rafinat acest neam, acest mare popor englez, ce stăpânește oceanul și avuțiile lumeĭ, unde o barcă, o corabie, un pilot, îțĭ dă nota justă a viețeĭ deosebite, viața națiuneĭ care se respectă.

Nu e vas care sosește într'un port al Angliei, să nu fie cercetat de aproape, în toate camerile de locuit ale borduluĭ, de către medicul portuluĭ, care pedepsește fără multă vorbă, orice abatere de la igiena perfectă a interioruluĭ vaselor. Medicul merge în cabinele echipagiilor și cerceteazá cubajul aeruluĭ marinarilor, așternuturile lor și de asemenea la locuințele ofițerilor; să ferească Dumnezeŭ, să se găsească o neregulă, căcĭ amenda e mare și se execută numaĭ de cât, fără nicĭ o împotrivire.

Intrăm în canalul Bristol și pentru a avea apă destulă, așteptăm mareea în ancoră la Blakmore,aproape de gura râuluĭ Avon, pe care vasele urcă spre a merge în portul Bristol.

Mareea, această umflare și desumflare a apelor măreĭ sub atracțiunea statică a luneĭ și a soareluĭ, are caractere hotărâtoare și deosebite în mările de nord; navigațiunea și activitatea porturilor sunt supuse acestuĭ capriciŭ al măreĭ și al elementelor naturale, carĭ il reproduc de două orĭ pe zi, la interval de 12 ceasurĭ. Și de unde în Mediterana, marea abia se ridică de 2 metriĭ la Sfax, iar în Marea Neagră nicĭ nu se simte, în Mările norduluĭ și în canalul acesta, ea atinge 8—9 metriĭ.

Cine nu a văzut nicĭ odată acest fenomen al măreĭ, rămâne uimit privindu-l pentru prima oară.

Iată a început fuga măreĭ.

O putere lăuntrică strânge apele de pe malurĭ și ca o membrană senzibilă, care se mișcă, desvelind țărmul pe toată întinderea, marea se retrage în sânul larguluĭ, până când ajunge la limita refluxuluĭ adică la marea joasă. Plaja arată fundurĭ năruite, nămol din afluența râuluĭ Avon, colțurĭ de pământ pline de goliciune, uscatul rămâne bine deosebit de țărmul părăsit de valurĭ.

Vapoarele apucate de maree, rămân pe uscat, cu corpurile verzĭ, odihnite pe noroĭ, ca în docurĭ, corăbiile staŭ aplecate pe o parte, lipsite de orice avânt, ca niște epave aruncate pe coastă de furia măreĭ.

Se vede bine dunga care desparte patul măreĭ pline, de cel al măreĭ joase, întinzându-se plină de mâl până la linia verde a maluluĭ, de unde începe o pajiște bogată, cheurile de lemn în-

fipte în pământ, liniile pe care locomotivele s'aŭ oprit din mers, maşinele de descărcat care aŭ închis lucrul şi întregul orăşel de la afluenţa rîuluĭ, care se perde într'o zare de aburĭ, ceaţă şi fum.

Oamenii şi animalele se resimt la acest refugiŭ al măreĭ spre larg.

Calul tremură privind valul care vine saŭ pleacă, câinele latră înmărmurit de spaimă şi nu se învaţă nicĭ odată cu acest necontenit joc al apelor.

Un călător spune că în Kamciatka, câiniĭ se necăjesc în faţa măreĭ şi strânşĭ în cârd pornesc spre ţărm, urlând contra valurilor ce vin cu furie pe plaje.

Dar iată marea sfârşeşte acest clocotitor războĭ al undelor cu sânul cald al plajeĭ şi fluxul redă pământuluĭ viaţa, apele măreĭ ridică pe valurile canaluluĭ o lume amorţită, care reînviază la mişcarea unuĭ gest nevăzut. Vasul nostru se întoarce către apele care vin şi se aşează dealungul unuĭ curent dinspre larg, fundurile urâte se acoperă de unde limpezĭ, corăbiile pornesc în mare, vasele din port se înalţă lângă cheŭ şi reîncep lucrul, locomotivele şueră, pufnind din coşurĭ pachete negre de fum şi în câteva minute, marea iarăşĭ e plină, portul reînviat, firea se îneacă de viaţa şi energia obişnuită.

Te uiţi la vasele care es la larg, ca să ia drumul oceanuluĭ în lumea întreagă, şi simţi un fel de admiraţie pentru drapelul englez care fâlfâe la pupă arătând în zare culorile celeĭ maĭ puternice marine din lume.

Pare-că auzĭ cântecul marinaruluĭ bătrân care îşĭ mângâe fiul pe pletele bălae de păr, jucându-l pe genunchĭ şi cântându-ĭ balada maritimă, aşa de cunoscută: „*Copile, ce vezĭ pe ocean? Văd valurile care leagănă drapelul de mătasă, tunurile şi marinariĭ ceĭ cu faţa arsă de soare. Şi maĭ departe, maĭ departe?... Maĭ departe văd drapelul glorioaseĭ Angliĭ, care se plimbă singur pe mare, ca soarele în cerurĭ*".

Tragem ancora şi pornim pe alinia-mentele aşezate pe lângă firul apeĭ spre Sharpness, ultimul punct unde ne vom odihni cincĭsprezece zile, după această lungă şi obositoare călătorie.

Privim lacomĭ în fundul zăreĭ ca să vedem printre arboriĭ înverzițĭ de umezeală, printre castelele de piatră înegrită pierdute în bogăţia natureĭ, care este pământul făgăduinţeĭ, acel Sharpness miraculos, pe care ne căzneam să-l distingem pe hartă lângă Glouchester.

Nu vedem de cât câteva clădirĭ de cărămidă descoperită, dealungul pajişteĭ înverzite. Cu toate acestea gândurile mi se împreună într'o rugăciune pioasă către cer, şi sufletul îmĭ joacă scăldat în fericire. Câţiva paşĭ şi vasul se va lega la cheŭ, valurile nu vor maĭ juca corpul săŭ în ameţitorul vârtej al furtuneĭ, carne proaspătă, mâncărĭ gustoase şi în jurnale vom citi noutăţĭ din scumpa noastră ţară; toate aŭ un sfârşit în această lume...

Femeile indiene

Poate nicăerĭ în lume mamele nu se bucură de atâta dragoste şi respect ca în India. Dimineaţa cum se scoală, copiiĭ se duc la mama lor şi-ĭ sărută picioarele desculţe. Numele mameĭ e primul cuvânt ce-l învaţă copilul şi acest cuvânt îşĭ păstrează farmecul său pentru toată viaţa. In cas de boală sau de pericol, în ceasurĭ de grea cumpănă şi de durere, indianul se gândeşte la mama sa, tot astfel precum creştinul apelează la ajutorul luĭ Dumnezeu. In rugăciunile sale indianul nicĭ odată nu uită numele mameĭ sale; zeitatea o apostrofează nu numaĭ ca tată ci şi ca mamă.

Sub astfel de împrejurărĭ ar trebui să ne prindă mirarea, că în India există şi azĭ bigamia şi văduvia obligatoare. Poligamia nu e generală cu toate că legea o permite. Acest privilegiu nu se resfrânge şi asupra femeilor. Văduvia nu e obligatorie pentru barbaţĭ, femeia însă nicĭ odată nu se poate marita pentru a doua oară. Se înţelege că asemenea concepţiĭ şi obiceiurĭ numaĭ acolo pot să existe, unde femeea nu se bucură de aceiaşĭ consideraţie ca bărbatul. Pe când mama se bucură de un respect nemărginit, tânăra soţie e considerată ca o sclavă a soacreĭ sale. Contrar obiceiurilor din Orient, tânăra pereche nu se mută în casa eĭ proprie, ci rămâne la casa părinţilor tânăruluĭ soţ. Acest obiceiŭ se explică prin natura împrejurărilor d'acolo. Indianul se însoară foarte curând, uneorĭ se logodeşte la vârsta de 10 anĭ şi sunt foarte rare cazurile, când un tânăr împlineşte 20 anĭ fără a fi căsătorit.

Căsătoria se pregăteşte fără consimţimântul viitorilor soţĭ. Se înţelege, că tineriĭ soţĭ încă nu aŭ experienţa necesară pentru a conduce o gospodărie independentă şi de aceia trebue să rămână la casa părinţilor soţuluĭ. Astfel se explică faptul că India este patria familiilor numeroase, dintre carĭ unele se compun din maĭ mult ca 100 membriĭ. Soacra e stăpâna tinereĭ femeĭ. Bărbatul e înainte de toate fiul ascultător şi numaĭ în al doilea rând soţia. Situaţia femeilor indiene se ameliorează abia atuncĭ, când devin mame. Situaţia văduvelor tinere e şi maĭ ciudată. După lege toţĭ membriĭ familieĭ ar trebui să reapecte văduva tânără. In realitate însă lucrurile se petrec altfel. Indianul superstiţios e convins că văduva tânără aduce nenorocire asupra caseĭ şi de aceia o persecută pe toate căile. Văduva tânără nu are voe să se gătească sau să poarte giuvaericale. In unele regiunĭ văduvele tinere îşĭ tae părul, altele şi-l rad.

Tânăra femee îşĭ petrece viaţa într'o sclavie grea şi plină de chin, muncind din greu de dimineaţă până seara. Masa nu o ia împreună cu soţul eĭ, căruia i se serveşte masa separat şi înaintea tuturor celorlalţĭ membrĭ aĭ familieĭ.

Arg.

TATUAGII DE RĂZBOIU

Indigeniĭ din Noua Guinee vor rămâne încă multă vreme neştiutorĭ de binefacerile civilizaţieĭ, pentru motivul foarte simplu că nimenĭ nu se gândeşte să'ĭ facă a le pricepe. Olandeziĭ, carĭ sunt nişte colonizatorĭ dibacĭ dar metodicĭ, n'au început încă să tragă foloase din Noua Guinee.

Locuitoriĭ sunt încă decĭ foarte sălbaticĭ. Fotografia ce publicăm o dovedeşte.

Iată douĭ şefĭ al căror... costum nu

In semn de războiŭ Neo-GuinezîĭI se tatuează cu alb de sus şi până jos.

cuprinde nimic europenesc. Cu tot caracterul eĭ primitiv ţinuta aceasta sumară variază. Astfel, pentru înmormântărĭ, şefiĭ aceştia îşĭ vor roşi părul cu var şi 'şĭ vor vopsi corpul cu negru, roşu şi verde.

Dacă e vorba de luptă, culoarea albă

e de rigoare. Lăncile şi ciomegele sunt şi ele împestriţate cu alb.

In timp de furtună, sălbatecii aceştia cărora le e foarte frică de fulger, se zugrăvesc ca de războiu, căci e vorba de luptă contra spiritelor. Se reped afară agitând tăciunî aprinşi. Ei cred că tunetul este sufletul unui şef care sboară, fulgerările, luminile ce i-au părăsit ochiî şi, în stricăciunile pricinuite de trăznet, văd urma răzbunăriî spiritului.

CĂLĂTORII IN ARDEAL

SCĂRIŞOARA

Scărişoara este, ca şi Albacul, o comună mare, şi cu un teritor estins. Numărul locuitorilor ede 5275, iar teritoriul are estensiune de 31.847 jugăre. Ea se alcătueşte din patru părţi, formând fiecare câte o parochie deosebită. Spre mează-noapte de la Neagra se află *Lăzeştii*, a doua parte e *Lăpuşul*, spre isvoarele *Râuluî*, apoi vine *Gârda-de-Jos*, în apropierea Albaculuî şi în sfârşit *Gârda-de-Sus*, care se consideră de miezul comuneî Scărişoara.

O regiune de munte admirabilă, plină de frumuseţî romantice, înprejmuieşte casele împrăştiate ale Moţilor din aceste sate. De la Gârda-de-sus străbătând pe valea *Gârda-Sacă*, dăm la o parte de valea *Ordincuşă*. Ea ne înfăţoşază un peisagiu sălbatic cu marginî de dealurî stâncoase, bizare, pintre carî şerpuieşte un părăiaş. Pentru singurătatea şi înfăţoşarea eî sălbatică, în popor este credinţa, că pintre stâncile aceste îşî aŭ sălaşul duhurile necurate.

In lăuntrul văiî, pe ţermul drept al părăuluî, se află în un părete de stâncă o peşteră, cu treî încăperî. In cea din fund este un basen cu apă, din care îşî are isvorul un părău. Peştera se numeşte *Poarta luî Ionele*. Tradiţia poporală povesteşte, că Ionele a fost un vajnic hoţ de codru, care cu banda sa mi-'ţî lua la răfuială pe impilătoriî muntenilor şi miluia pe săracî. El îşî avea aicî locuinţa, unde peştera, numită după el, îî dădea adăpost şi stâncile Ordîncuşiî îl scuteaŭ de prigonirî.

In ţinutul Scărişoareî se află muntele *Călineasa*, vestit pentru târgul ce se face aicî. Acest târg are asemănare cu „târgul de fete" din Găina, numaî cât este maî puţin cercetat, ca acela. La târgul din Călineasa să adună păstoriî din împrejurime şi locuitoriî de pe Someşurî, iar de vânzare nu se află decât lână, dusă în târg de Scărişorenî.

Dintre toate însă cea maî însemnată raritate a natureî este la Scărişoara *gheţarul*, care, după mărturisirea pricepătorilor, este cea maî măreaţă şi maî frumoasă peşteră de ghiaţă, nu numaî a Ardealuluî, dar a întregeî împărăţiî austriace.

Gheţaru de la Scărişoara se află pe teritorul Gârdeî de jos, în partea de către mează-noapte, nu departe de cele din urmă case ale comuneî. Mergând pe o potecă de munte călătorul soseşte la marginea uneî uriaşe afundăturî, de formă rotunjoară şi cu un diametru cam de 60 m. In această afundătură se află gheţarul. Ea e formată de păreţî înalţî, stâncoşî şi aproape verticalî şi numaî înspre răsărit are o deschizătură, în forma uneî terase piezişe şi cam prăpăstioasă, pe unde ne putem coborî pe trepte de trunchiŭ în interiorul eî. Păreţiî sunt acoperiţî în parte cu muschiu, iar sus pe marginî jur împrejur este o pădure puternică de brădet. Verdeaţa păreţilor şi a pădureî contrastează cu albul zăpezeî, ce străluceşte jos, în adâncime.

Afundătura şi regiunea împrejmuitoare se asemăna mult cu valea *Maçocha* din Moravia *), numaî cât afundătura are estensiune maî mică, ca aceea; ea este de o înfăţişare sălbatică, înfiorătoare, maî cu seamă dacă ne coborâm în adâncime, unde aflăm un aer rece, nepretinos, cum este şi împrejurimea. Coborându-ne jos dăm chiar şi în zilele de vară cele maî calde, de zăpadă, amestecată cu fărîmăturî de stâncî, cu trunchiurî şi crengî de arborî, pe carî viforele le aruncă de vale.

Inspre jos afundătura se strâmtează în forma uneî uriaşe pâlniî (tolcer) şi în partea de către apus, în un părete de stâncă vertical zărim gura gheţaruluî, în formă triunghiulară.

Intrând în lăuntru ne aflăm în o uriaşă anticameră, de formă rotundă şi cu un diametru cam de 50 m. Pe jos pământul este acoperit cu ghiaţă iar păreţiî de piatră văroasă sunt împodobiţî icî-colea cu frumoase cristale de ghiaţă. In două locurî se află ridicăturî saŭ micî movile de ghiaţă, dintre carî una se termină în două vîrfurî.

Din anticameră peştera se rămureşte în două direcţiunî. In stânga se deschide o prăpastie grozavă, ale căreî adâncimî nu ne sunt cunoscute cu siguritate. In toamna anuluî 1858 un forestier (Kulmer) a pătruns în ea pe scărî, până la o adâncime de 50 de stânjinî, fără a-î da de fund; ea este un uriaş gheţar, având după părerea forestieruluî numit o adâncime de vre-o 200 m. Această însă este numaî o calculaţie aproximativă.

Despre adâncimea prăpastieî ne putem face o închipuire aruncând în ea o peatră saŭ o bucată de ghiaţă. După observaţiî esacte abia la 14 secunde soseşte la noî sunetul causat de căderea obiectuluî aruncat; sunetul se preface în o detunătură puternică, care se repetează de câteva orî, perzându-se apoî în tăcerea tainică a adâncimiî.

Dela întrare spre dreapta peştera se continuă în un coridor, care are o lungime de peste 50 m. şi ne conduce în despărţământul cel din urmă al gheţaruluî. Coridorul este maî jos aşezat decât anticamera, aşa că trebue să coborîm pe scărî tăiate în ghiaţă; el ne oferă o privelişte feerică. Padimentul este de ghiaţă, iar păreţiî şi tavanul sunt cu totul acoperiţî cu cristale, formând ghirlande, ciucurî şi buchete de florî de ghiaţă, în diferite forme. La lumina torţelor cristalele daŭ o strălucire feerică, înfăţoşându-ne toate colorile curcubeuluî şi presentându-ne una dintre cele maî fărmecămenea aceluia prin care se formează din vaporiî, carî se aşează pe păreţiî recî şi îngheaţă acolo: un proces asemenea aceluia, prin care se formează iarna pe geamurî florile de ghiaţă.

Cea maî frumoasă parte a gheţaruluî este hala din urmă, aşezată (cu vre-o 5 m.) maî jos, decât coridorul. Ea are formă rotundă, ca şi anticamera, dar este maî mică, având în lăţime 21 m.; boltitura se naltă până la 22 m. Padimentul este acoperit cu ghiaţă, iar păreţiî şi boltitura în parte mare cu cristale. Frumuseţea eî însă o alcătueşte mulţimea de sloiurî de ghiaţă, carî saŭ atârnă din tavan (stalactiţi) saŭ se ridică din padimentul gheţos (stalagmiţî). Eî daŭ haleî înfăţoşarea uneî măiestoase bisericî, din care pricină Moţiî i-aŭ şi dat numele de *Biserică*. Boltitura este aproape întreagă decorată cu sloi-stalactiţî, iar pe padiment sunt maî multe grupe fantastice de stalagmiţî. Uniî din aceştia sunt de maî mulţî metri în înălţime. Deja la intrare, pe treptele pe carî coborâm din coridor în hală, se află 4 stalagmiţî, înalţî peste treî metri; urmează apoî o grupă de alţî câţî-va maî micî. Maî în lăuntru se află o movilă de ghiaţă împrejmuită cu o pitorească grupă, compusă din 6 stalagmiţî marî şi vre-o 50 maî micî. Movila cu grupa aceasta se numeşte *Altar*. Altarul cu sloiî, ce atârnă de sus, ca o draperie, este de o frumuseţă uimitoare, aşa că cu greŭ 'î-se poate afla altundeva părechea. Cel maî înalt stalagmit este de treî metri şi se aseamănă întocmaî cu forma şi statura uneî femeî, din care pricină la Moţî există tradiţia, că el este o *Zînă împărătească*, schimbată în un sloiu de ghiaţă şi încunjurată de curteniî săî, carî sunt sloiî dimprejur. Toţî stalagmiţiî din „biserică"

*) In apropiere de oraşelul Blansko.

sunt alcătuiţi din cea maĭ curată ghiaţă, cristalină şi străvezie, înfăţoşând, luminaţi de torţe saŭ de luminĭ, o priveliştę feerică, care produce un efect magic, de nedescris. Temperatura în peşteră este vara între 7 şi 10 grade C. de căldură, iar iarna e sub punctul de ghiaţă.

Aşa ni-se înfăţoşează gheţarul de la Scărişoara; astfel de minune a natureĭ are Ardealul, ascunsă în sânul Munţilor-Apusenĭ aĭ săĭ!

In ţinutul Scărişoareĭ şi Albaculuĭ sunt în preponderanţă formaţiunile de calc (triascalc); afundătura gheţaruluĭ şi alte afundăturĭ de soiul acesta sunt alcătuite de stâncĭ văroase, asemenea şi cheile şi strâmtorile, cum este valea Ordâncuşiĭ, strâmtoarea La Strajă ş. a.

Spre miază-noapte de la Albac şi Scărişoara se află linia de despărţire a regiuneĭ apelor Arieşuluĭ şi Someşuluĭ. Din valea Arieşuluĭ duc cărărĭ de munte în valea Someşuluĭ, înspre Cluj. Asemenea căĭ de munte trec de la Scărişoara spre apus, peste coamele munţilor Bihariei, carĭ de aicĭ nu sunt departe. Una dintre cele maĭ umblate este calea care pleacă din valea *Galbineĭ* saŭ a *Rîuluĭ-Alb*, un braţ principal al Rîuluĭ-Mare. Ea se aşterne prin codri străvechĭ de fag şi brazĭ şi trecând peste curmătura La-Jocu şi coboară în valea Crişuluĭ-Negru.

Căile aceste, carĭ numaĭ de-a picioarele saŭ călare le putem străbate, sunt folosite de aceia dintre Moţiĭ ciubărarĭ, carĭ nu-şĭ iaŭ drumul pe Arieş în jos, ci îşĭ duc marfa spre vânzare în valea Someşuluĭ, spre Huedin şi Cluj saŭ în ţara Bihariei.

VÂNATOAREA MORŞILOR

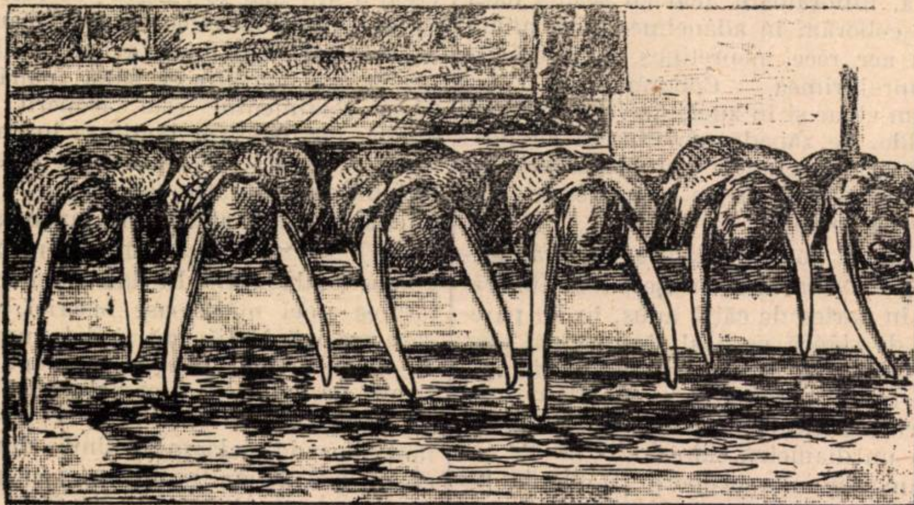
Morşiĭ, adesea asemănaţĭ focelor de carĭ diferă foarte mult, sunt nişte amfibiĭ mult maĭ de temut de cât se crede în general.

Cu toate acestea, Canadieniĭ şi Americaniĭ le dau o goană îndârjită în mările septentrionale pe unde se adună. Rezultatele valorează cât riscurile căcĭ un mors dă o jumătate de tonă (500 kgr.) de uleiu, fără a se maĭ socoti frumoşiĭ dinţĭ de un fildeş maĭ fin de cât cel al elefantuluĭ.

Pe coasta nord-vestică a Groenlandeĭ morşiĭ sunt întâlniţĭ în turme enorme. Eĭ sunt ucişĭ cu puşca, având-se grija de a fi imediat legaţĭ, căcĭ monstrul ucis cade la fund.

Se întâmplă adesea ca o turmă de aceste animale primejdioase să împresoare câte-o luntre şi să o spargă cu dinţiĭ. Pe uscat morşiĭ se apără maĭ greu. Anfibiile aceste au câte 3 m. 50—4 m. lungime şi câte 3 m. circumferinţă.

Arm.

Capetele acestea tăiate ale morşilor, înşirate pe balustrada unuĭ vapor, te face să ţĭ dai seama de puterea dinţilor acestor monştri polarĭ.

O LUPTĂ IN FUNDUL MĂREI

,,N'aduce anul, ce-aduce ceasul!"

Aşa, îşĭ începu istorisirea bătrânul Martin. După câte ştiţĭ — în tinereţe, am fost scafandru. Imĭ iubeam meseria cu toate că era grea şi primejdioasă, şi în schimb nu-mĭ dădea de cât o biată leafă — din care abia îmĭ ajungea să-mĭ hrănesc familia.

Cu toate că nu maĭ aşteptam din nicĭ-o parte, ca să mi se schimbe soarta în bine, totuşĭ speram şi eŭ, ca orice om, că ,,N'aduce anul ce-aduce ceasul".

După cum maĭ spuseĭ, eram scafandirer, pe nava de comerţ engleză ,,Lord Johnathan".

Străbăteam oceanul Atlantic, cu încărcăturĭ de abanos, fildeş şi cauciuc.

Intr'o după amiază — sunt d'atuncĭ vre-o 12 anĭ, vasul nostru ancorase la câte-va miĭ de metri marinĭ de coasta Africeĭ engleze, fiindcă era nevoe urgentă d'a se face o reparaţie la coasta vasuluĭ. A doua zi dimineaţa — în timp ce se făcea în cea maĭ mare grabă reparaţia necesară — profitând de timpul splendid şi de faptul că vasul sta pe loc, — am făcut o scufundare în Ocean.

Iată toate peripeţiile aceleĭ memorabile. Abia mă lăsaĭ în apa clară a Oceanuluĭ şi începuĭ să mă scufund cu iuţeală.

Să fi fost la 100 metri sub apă, când de odată primiĭ o izbitură în dreptul tălpilor, în destul de puternică pentru a-mĭ proba că e un corp solid. După primul moment de ameţeală, îmĭ reveniĭ din emoţiune şi începuĭ să cercetez cu atenţiune împrejurul meŭ, spre a vedea ce este, ce fusese.

Mare-mĭ fu surprinderea, când observaĭ cu mirare că corpul de care mă lovisem, nu era de cât puntea unuĭ vas naufragiat. Va să zică descoperisem întâmplător un vas naufragiat, pentru care se cheltuiseră sute de miĭ de leĭ, pentru descoperirea luĭ, căcĭ ca un fulger îmĭ reamintiĭ că acum câte-va lunĭ, dispăruse în abisul acesta un vas de comerciu al statuluĭ spaniol.

Toate căutările fură zadarnice, toate sacrificiile rămaseră infructuoase.

Că eram eŭ descoperitorul loculuĭ, era un noroc colosal pentru mine, — căcĭ vasul aducea în patrie, din coloniile spaniole, aur şi pietre preţioase! Că eram să fiu recompensat regeşte de Statul în chestiune, asta era lucru lesne de înţeles. Decĭ, stăpânindu-mĭ bucuria nebună, ce mă coprinsese, mă hotărâĭ să fac oare-care cercetărĭ în interiorul vasuluĭ.

Inaintam cu prudenţă — când observaĭ un corp mare negru, nedefinit bine, mişcându-se.

Auzeam apa murmurând, nu puteam însă şti ce fiinţă, ce animal era, căcĭ fiind la o adâncime de 125 metri în apă, era o negură opacă. Imĭ desprinseĭ laterna de la cingătoare şi cu frânghia de care era fixată, începuĭ să o scufund în direcţia acea. La lumina palidă a laterneĭ, observaĭ cu o groază nespusă, un rechin monstru. Vă puteţĭ închipui starea mea critică, emoţiunea mea teribilă la vederea monstruluĭ, mâncător de oamenĭ — maĭ ales că atras de lumină, îl şi vedeam pregătindu-se de atac contra mea.

Timp pentru a face semnul de-a fi scos la suprafaţă — nu maĭ aveam, căcĭ aşĭ fi riscat la sigur d'a fi sfărâmat de dinţiĭ monstruluĭ, în timpul ridicăreĭ mele. Nu-mĭ rămânea alt-

ceva de făcut, de cât să-mi iaŭ poziția de atac, pregătindu-mă de luptă. Abia avuseĭ timp să-mĭ scot cele două pumnale turceştĭ, pe carĭ le purtam în toate explorările mele, când zăriĭ rechinul îndreptându-se, cu gura căscată, spre mine. Urmă un moment de groaznică aşteptare, în care timp auzeam clănţănitul dinţilor monstruluĭ, care tremura de pofta crudă d'aşĭ sfâşia cât maĭ repede prada.

Inţepenindu-mĭ bine picioarele pe puntea naveĭ, stam cu ochiĭ dilataţĭ, în observarea duşmanuluĭ.

De-odată rechinul făcu o săritură enormă, şi în aceiaşĭ clipă mă repeziĭ şi eŭ asupră-ĭ, cu tot curajul disperăreĭ.

Timp de câte-va minute fu o luptă groaznică, între noĭ în mormântul acela de apă — care, nepăsător, urmă să mă primească.

Perdusem noţiunea timpuluĭ, a spaţiuluĭ, uitasem întreaga omenire uitasem norocul şi bogăţia care era subt picioarele mele, şi care m'ar fi făcut fericit. In fine, în clipa când desnădăjdut şi sleit de puterĭ, credeam în apropiatul şi groaznicul meŭ sfârşit, în fundul măriĭ, dedeĭ o ultimă lovitură hotărâtoare şi spintecaĭ bestia; un val de sânge mă înconjură, aşa că mă convinseĭ că îmĭ ucisesem adversarul. Sleit de puterĭ şi emoţionat la culme, amânaĭ pentru o altă zi examinarea naveĭ scufundate.

După indicaţiile mele şi cu preţiosul meŭ ajutor, Statul spaniol putu să scoată la suprafaţă o cantitate enormă de aur şi nestimate în cât drept recunoştinţă am fost decorat de ministrul marineĭ, iar azĭ sunt fericitul stăpân al uneĭ frumoase proprietăţĭ şi mă pot gândi cu linişte şi plăcere la viitor şi la... bătrâneţĭ; iar câte odată şi la trecut, când eram un biet scafandru sărac!!

Trad. de *Rosica*.

Un descântător al şerpilor

Cele maĭ fioroase şi maĭ scârboase dintre toate animalele sunt fără îndoială şerpiĭ. Aceste animale sunt exclusiv carnivore şi nu se hrănesc decât cu alte animale. Chipul de a ataca animalele pe care le jertfesc variază după însăşĭ organizaţiunea lor. Şerpiĭ marĭ din ţările calde, care nu sunt veninoşĭ, se sue pe arboriĭ de pe malurile apelor şi staŭ acolo de pândă până când vr'un animal vine să bea apă. Atuncĭ eĭ îşĭ daŭ drumul cu mare repeziune şi încolăcesc cu trupul lor pe nenorocitul animal până când îl zdrobesc saŭ îl înăduşă şi apoĭ îl mănâncă. Marea majoritate a şerpilor însă sunt veninoşĭ. Eĭ aŭ 2 ghindurĭ producătoare de venin, care se deschid prin câte un canal, la baza celor 2 dinţĭ de pe falca superioară, care asemenea sunt prevăzuţĭ cu câte un canal. Când aceştĭ şerpĭ veninoşĭ muşcă un animal, acesta piere, cele maĭ adesea-orĭ, nu din pricina muşcătureĭ, căcĭ rana care o produce e foarte mică, ci din pricina picătureĭ de venin, care a ieşit prin canalul dinteluĭ şi pe care a lăsat-o în rană.

Şerpiĭ sunt cu atât maĭ veninoşĭ cu cât trăesc în regiunĭ maĭ calde şi aceeaşĭ specie e maĭ veninoasă în ţările calde de cât în cele friguroase. In regiunile noastre numaĭ viperele sunt veninoase, ceĭ-lalţĭ şerpĭ sunt neveninoşĭ.

Voĭ cita pentru curiositatea cititorilor noştri câteva speciĭ de şerpĭ celebri prin puterea omorâtoare a veninuluĭ lor, care din fericire nu trăesc pe la noĭ, ci numaĭ în ţările calde:

Naja e un şarpe curios, care se ridică pe coadă, se inţepeneşte stând drept ca un baston. O specie de Naja care trăeşte în India e îngrozitor prin puterea veninuluĭ săŭ şi e numit *şarpele cu ochelarĭ*, fiind-că presintă pe gât o pată în formă de ochelarĭ. Specia de Naja care trăeşte în Egipet era numit de ceĭ vechĭ *Aspic* şi a rămas celebru în istorie, căcĭ cu acest şarpe s'a ucis frumoasa Cleopatra în urma bătălieĭ pierdute la Aclium. Scriitorul Galien povesteşte că în Alexandria era obiceiul de executa pe condamnaţiĭ la moarte, punând să-ĭ muşte un aspic.

Elaps e un alt şarpe foarte veninos. O specie de acest şarpe care trăeşte în Brazilia e foarte frumos, căcĭ prezintă pe corpul săŭ niste inele colorate foarte frumoase şi e numit din această cauză şarpele mărgean. Se povesteşte că acest şarpe e foarte căutat de femeile braziliene, care nu se sfiesc de a-şĭ încolăci aceştĭ şerpĭ de braţele lor şi a se împodobi cu eĭ în loc de brăţelete. Deşi sunt foarte veninoşĭ, însă gura lor fiind foarte mică se zice, că n'ar putea muşca şi face răŭ frumoaselor braziliene. Orĭcum ar fi însă aceste podoabe mi se par de prost gust.

Crotalul e iarăşĭ un şarpe foarte veninos, între care Vipera galbenă de Martinica, e foarte îngrozitoare şi face numeroase victime în fiecare an în Antile.

Un fapt curios dar bine dovedit în acelaş timp, e că veninul şerpilor nu e vătămător decât atuncĭ când e introdus în sânge, dacă e înghiţit în stomah, n'are efect şi nu poate face răŭ. Leacurile împotriva otrăveĭ şerpilor nu se cunosc, toate leacurile care se recomandă spre a fi înghiţite, n'aŭ dat rezultate. Singurul leac sigur e de a nu lăsa veninul să se împrăştie în sânge. De aceea persoana muşcată de şarpe trebue să lege repede şi strâns părţile din prejurul raneĭ, ca să nu circule sângele în locul otrăvit saŭ cel puţin să apese cu putere vinele din jurul raneĭ. Apoĭ să sugă cu gura repede to sângele din rană şi să-l scuipe jos, astfel ca împreună cu acel sânge să fie dat afară şi veninul şarpeluĭ. Pentru maĭ bună siguranţă după acea să se lărgească rana şi să se ardă cu un fier roş, prin aceasta se distruge veninul ce ar fi maĭ rămas.

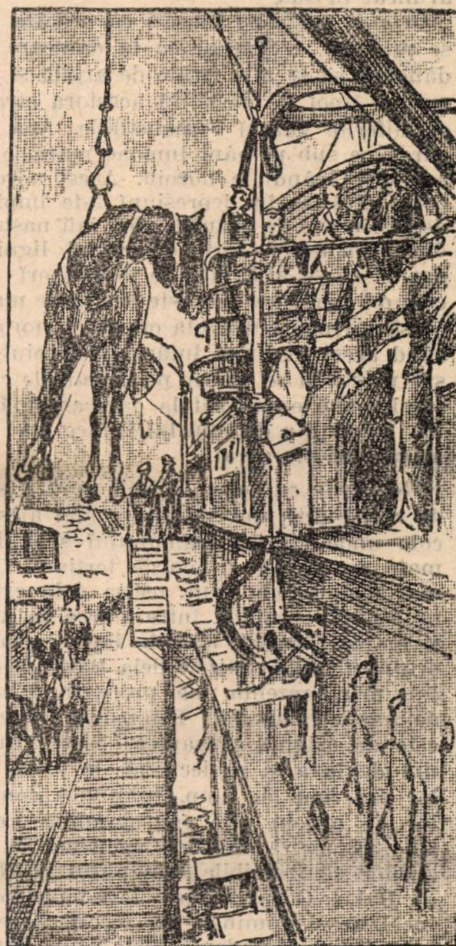
Locuitoriĭ din America de Sud cred că cel maĭ bun leac în contra muşcătureĭ de şarpe orĭcât de veninos ar fi, e o plantă numită *guaco* (Micania guaco) a căreĭ frunze dacă se pun pe rană vindecă şi înlătură orĭce pericol. Maĭ mult chiar dacă s'ar injecta sucul acesteĭ plante în sângele omuluĭ, pe acel om nu-l maĭ muşcă şerpiĭ. Observaţiunile spanioluluĭ Vargas şi acele a luĭ Mulis par a confirma această credinţă.

In toate ţările se găsesc oamenĭ, care prind şerpĭ chiar dintre ceĭ maĭ veninoşĭ, fără nicĭ o frică şi fără să li se întâmple ceva. Credinţa poporuluĭ explică acest fapt, că aceĭ oamenĭ ştiŭ un descântec special, în urma căruia şerpiĭ devin blânzĭ şi nu fac nicĭ un răŭ.

Nu se ştie explicaţia adevărată cum aceştĭ oamenĭ reuşesc a face inofensivĭ pe şerpĭ, căcĭ eĭ nu descoperă secretul lor. Sunt însă o mulţime de împrejurărĭ care fac pe şerpĭ nevătămătorĭ. Indată după ce aŭ mâncat şerpiĭ sunt foarte puţinĭ veninoşĭ, căcĭ maĭ tot veninul lor l'aŭ întrebuinţat pentru uciderea pradeĭ. Dacă şarpele e apucat cu putere de după cap, atuncĭ el nu poate muşca pe cel ce'l ţine. Se pare însă că descântătoriĭ de şerpĭ, cunosc nişte buruene, al căror miros saŭ displace şerpilor saŭ chiar îĭ ameţesc şi astfel atuncĭ nu muşcă.

Celebrul savant Humboldt crede că efectele planteĭ guaco asupra şerpilor din America, sunt datorite faptuluĭ că această plantă dă pieleĭ omuluĭ un miros, care nu place şerpilor şi care-ĭ împiedică de a muşca.

Imbarcarea cailor armateĭ

Ilustraţia de maĭ sus reprezintă chipul cum sunt imbarcaţĭ pe vapoare în portul militar Toulon, caiĭ trupelor franceze, cu destinaţia pentru Maroco.

CURIOSITĂŢI GEOLOGICE

SALZE

Salzele saŭ Vulcaniĭ noroioşĭ, numite de ţăraniĭ noştri *Pâcle*, sunt nişte vulcanĭ în sensul că asvârlă la intervale maĭ puţin rare apă, de ordinar sărată, amestecată cu noroiŭ. Ca şi aceştia, ele presintă un con ce variază în dimensiunĭ, la partea superioară o cavitate în formă de pâlnie, adică craterul, apoĭ coşul prin care ies materiile noroioase şi în sfârşit o vatră saŭ regiunea subterană unde iaŭ naştere substanţele ce sunt aruncate. De obiceiŭ, ca şi la vulcaniĭ propriŭ zişĭ, erupţiunile salzelor sunt precedate de cutremure de pământ.

Ceea ce le deosebeşte de vulcanĭ e că intervalele la care se fac erupţiunile sunt maĭ dese, pe urmă masa lichidă asvârlită vine dela o maĭ mică adâncime şi dovadă de aceasta e că noroiul este rece.

Erupţiunile sunt produse de gazurĭ naturale ca hidrogenul protocarbonat numit şi „gazul bălţilor" (CH_4), care de multe orĭ se aprind şi ard d'asupra salzelor.

Noriul se urcă în crater şi în scurgerile acestuia, dar de ordinar el rupe marginele craterulul şi se scurge până este aruncat în sus.

Origina salzelor. Pentru ca o salză să se producă, e necesar ca la oarecare adâncime să se afle strate de argilă şi de marge, apoĭ de desubtul acestora strate cu diferite gazurĭ combustibile. Apa ce curge pe sub pământ înmoae margele şi argilele făcându-le noroiŭ. Acest noroiŭ ce se strânge în depresiunĭ este împins de jos în sus de gazurile carĭ iaŭ naştere din depozitele de bitumen, petrol, lignite, gazurĭ ce se află maĭ de desubt orĭ de câte orĭ tensiunea lor este destul de mare ca să învingă resistenţa opusă de noroiŭ; când acest lucru se întâmplă noroiul se sue pe coş şi se scurge pe marginele craterului saŭ e asvârlit la oarecare înălţime. Sarea din drumul luĭ îl face prin disolvare să fie sărat.

Regiunile cu salze. Salzele sunt destul de răspândite, dar se găsesc maĭ ales acolo unde stratele pământuluĭ sunt formate din argile şi marge terţiare. Cele maĭ remarcabile sunt acelea dela extremităţile Caucazuluĭ, între marea de Azov şi marea Caspică, apoĭ în împrejurimele oraşuluĭ Baku. Salzele dela Baku se distinç prin prezenţa uneĭ proporţiunĭ marĭ de gaz combustibil. Peninsula Apkeron este de origină vulcanică. Nişte erupţiunĭ de lavă şi proiecţiunĭ de pietre aŭ loc din timp în timp. Inălţimea conurilor de noroiŭ este considerabilă, dela 156—398 metri. Focarul principal al gazurilor combustibile este puţin la N.-E. de Baku. Gazurile sunt întrebuinţate la încălzire şi iluminat, iar recolta petroluluĭ e foarte abundentă. Nişte râurĭ de naft murmură câte odată în mijlocul măreĭ fierbând, şi se fac adesea exploziunĭ de huilă minerală arzătoare, proectând în aer mase de argilă. Aceste exploziunĭ ridică fundul măreĭ şi astfel s'a văzut altădată ieşind maĭ multe insule în împrejurimile Bakuluĭ. Tot în această regiune maĭ sunt salze în peninsula Taman din marea de Azov. (Salza *Obu*, cea maĭ însemnată, a scos 600,000 picioare de noroiŭ).

Salzele sunt numeroase în regiunea Apeninilor şi maĭ multe dintre ele sunt supuse din timp în timp la redublărĭ de activitate. Salza dela Sassuno în districtul Castel-San-Pietro a trecut la 1839 printr'un paroxism când a resturnat terenul înconjurator. Amestecul gazos conţinea acĭ cu hidrogen protocarbonat o carbură maĭ bogată în cărbune. S'a maĭ observat acĭ bitum negru. O altă salză însemnată e aceea din Sassoulo, care a suferit numeroase paroxismurĭ deja amintite de Pliniu; a erupt în 1660, în 1789 şi 1885. La această din urmă epocă e ruptiunea a fost însoţită de zguduiturĭ violente şi de proiecţiunĭ de sfărâmăturĭ; solul s'a despicat în maĭ multe puncte, temperatura ridicându-se foarte mult. Nu departe de Sassoulo se găseşte la muntele Zibio nişte isvoare de petrol cunoscute din cea maĭ adâncă anticitate. In Europa cele maĭ multe sunt în Italia. Macalubo din Sicilia e cunoscută din vechime de Plato şi Stabo; are un con de 50 metri înălţime şi 3700 metri circonferinţă, erupţiunile sale sunt precedate de cutremure. Apoĭ salzele del Terra plata, salina del Fiume, Maja, Querzzuola (cu 17 conurĭ de erupţiune) etc. In America sunt salzele de lângă Turbaco, St. Vincent şi lângă Leone în Nicaragua. In Asia în insula Sonde, Celebes şi Iava.

La noĭ avem salze (pâcle) în judeţul Buzăŭ în 4 localităţĭ: Beciu, Policiorĭ (2) şi M-rea Berca; fiecare din ele prezintă zecimĭ de conurĭ.

Marea Moartă. In numărul salzelor se pare potrivit, cu toată absenţa degajărilor gazoase aparente, de a pune marea Moartă saŭ lacul Asfaltit. Această mare interioară a căreĭ suprafaţă este de 394 metri şi fundul de 800 metri de desubtul niveluluĭ Mediteraneĭ, acopere azĭ 1200 kilometri pătraţĭ, însă nivelul săŭ a fost altădată maĭ ridicat după cum arată păturile de marge gipsoase şi de sare gemă răspândite pe laturile colinelor înconjurătoare.

Ea ocupă o depresiune în care nu se poate vedea decât rezultatul uneĭ cufundărĭ anterioare.

Densitatea apeĭ din marea Moartă este de 1.230—1.250. Cantitatea de sare marină este de două orĭ maĭ mare decât în apa Mediteraneĭ şi proporţia de clorură de magnesiu întrece chiar pe aceea de clorură de sodiu, dar maĭ ales cantitatea de brom este extraordinară căcĭ variază dela 1—7 gr. la kgr. de apă. In schimb iodul atât de caracteristic în apele oceanelor lipseşte. Maĭ mult decât atâta: Cantitatea de brom se măreşte cu adâncimea, ceea ce lasă a se presupune că substanţele acestea sunt aduse de isvoare minerale carĭ ţâşnesc aproape de marginĭ şi maĭ ales în fundul laculuĭ. De acĭ de asemenea spuma de bitum care pluteşte la suprafaţă. D. Louis Lartet a observat că toate sărurile conţinute în apa măreĭ Moarte şi a Iordanuluĭ, sunt conţinute (afară de brom) şi în apele isvoarelor calde ale aceluiaşĭ basen, maĭ ales la Zavra, Callirpoe şi Emmaos. De altfel composiţiunea măreĭ Moarte nu pare de loc că este aceeaşĭ în toate punctele suprafeţeĭ şi în câteva locurĭ degajă nişte mirosurĭ urâte, carĭ amintesc un amestec de bitum şi de hidrogen sulfurat.

Este decĭ permis să credem că actualmente nişte isvoare minerale ies încă de desubtul niveluluĭ măreĭ Moarte şi că aceasta din urmă datoreşte fenomenelor interne o composiţiune, care pentru motive binecuvântate, nu s'ar putea atribui la o intervenţiune anterioară apelor marine.

Bazenul acestĕĭ mărĭ, este un vechiŭ lac de apă dulce, ocupând o depresiune produsă prin scufundare şi a căruĭ compoziţiune a fost maĭ în urmă modificată sub influenţa fenomenelor vulcanice carĭ aŭ agitat acest ţinut la o epocă destul de apropiată de a noastră.

DIVERSE

Prima experienţă cu telegraful Marconi, instalat într'un aeroplan, a realizat-o renumitul aviator Al. Farman.

Proba a obţinut rezultate bune; telegramele emise de la o distanţă de 10 mile aŭ fost primite cu mare claritate de un receptor instalat la Versailles.

— Forţa unuĭ cal este egală cu aceea a 10 oamenĭ de bună constituţie.

— Turiştiĭ lasă în Elveţia, anual 30 milioane francĭ, în Italia, îndoit.

— In Norvegia sunt 10 fabricĭ de sardele. Tot timpul prepară 50 milioane cutiĭ cu câte 25 de sardele.

* *

Un popas al luĭ Petru cel Mare. — In timpul războiuluĭ de Nord, Ţarul Petru cel Mare străbătu şi Belgia. După ce intră în Bruxelles, la 17 Aprilie 1717, însoţit de principele Friedrich de Holstein-Plön, de marchizul de Prié şi de primarul oraşuluĭ şi după ce vizită şi minunăţiile de acolo, ajunse în vechiul palat al împăratuluĭ Carol V, clădit în grădina zoologică, unde însuşĭ Petru cel Mare observă în odaia de dormit a împăratuluĭ patul acestuia cu polog. Cu toate că, din pricină că odaia nu fusese de mult locuită, avea un aspect nepiăcut, totuşĭ prieteniĭ luĭ Petru cel Mare n'au fost în stare să'l facă să renunţe de a dormi în vechiul pat de aproape 200 de anĭ al luĭ Carol V. Avea plăcerea, explică ţarul, să se odihnească pe acelaş pat pe care se odihnise gloriosul suveran, care ca şi dânsul obosise din cauza călătoriilor făcute din an în an.

In aceeaşĭ seară el se odihni în odaia de dormit a luĭ Carol V. Când camerierul ţaruluĭ intră a doua zi dimineaţa în odae, nu fu puţin speriat observând lipsa stăpânuluĭ săŭ. Numaĭ după ce se apropie maĭ bine văzu servitorul că împăratul a căzut din patul putred, cu perne cu tot, dedesubt şi dormea foarte bine pe scândurĭ. După ce primarul fuse încunoştiinţat de această întâmplare comică, veni să-şĭ exprime adânca sa părere de rău că M. Sa a petrecut o noapte aşa de neobişnuită în Bruxelles. Ţarul însă îl linişti, asigurându'l că n'a dor-